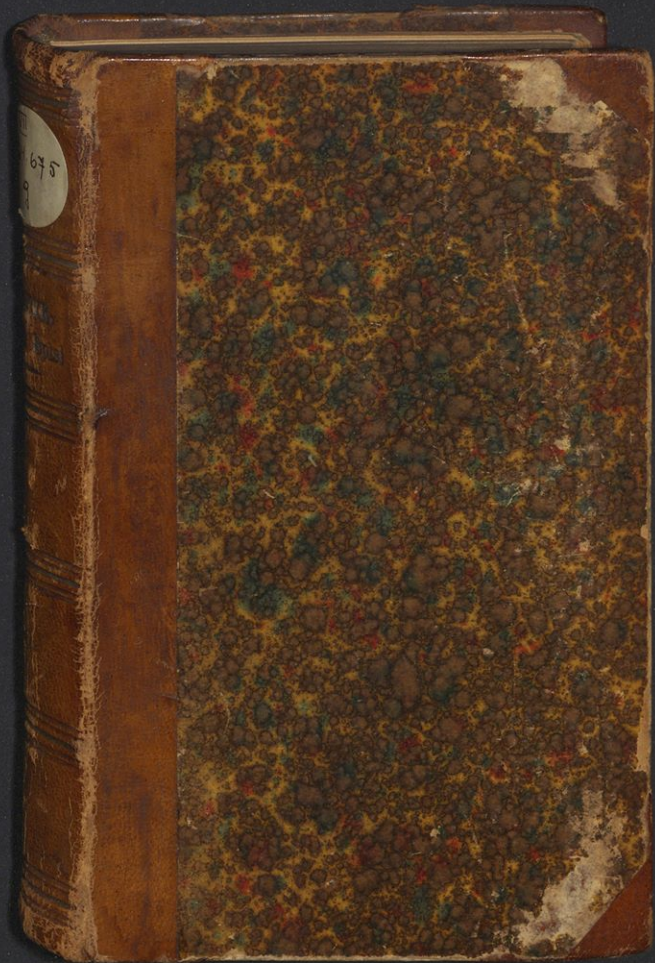

34675, VII, B. 9

Levstikovi zbrani spisi

urédil

Francišek Levec.

II. zvezek.

POEZIJE II.

Ljubljana

Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg.

1891.

Levstikovi zbrani spisi.

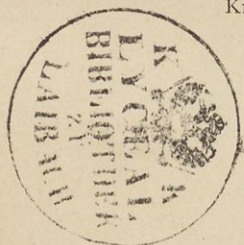
Urédil

Frančišek Levec.

II. zvezek

POEZIJE II.

Vsebina: Otroče igre v péseňcah — Razlićne poezije —
Zabavljice in pušice — Jéza na Parnás. — Ljudski Glas. —
Kraljedvorski rokopolis.

Inv. št. 030018735

Ljubljana

Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg

1891.

VI.

Otročje igre
v pésencah.

Črno krávo, mólzo nášo.

Črno kravo, molzo našo,
Gregor žêne v log na pašo,
Star pastir in pogonjič,
Ne bojí se vólka nič;
Leskováčo je prijél,
Čadi zvonec sam pripél.
Zvonec poje prelepó,
Gregor gluh je na uhó,
Gregor gluh je na obé,
Kar najbolje sam on vé:
Krávico za rep drží,
Da je kàm ne izgubí.
Pride krava do brvíce,
Do brvíce, do vodíce,
Napojí se ter napase,
Tamkaj mlada trava rase.
Pási, pási, kravica!
Kder je mêhka travica;
Mleka dosti nam podéli;
Dve čebríci,
Dve keblíci,

Drôbno kašo ž njim zabéli!
 Mlečna kaša, mati naša
 In otročja sladka paša!

Vôli žênem vitorôge.

Vôli žênem vitorôge,
 Vsak po štiri íma nôge.
 V góbov jarem jih vklenímo
 In brez góže naprezímo
 V stara kóla križeváta,
 Razsušena, trdovráta.
 Vpregli vôli smo užé,
 Da v gozdèk po drv se gré.
 Vôlek vleče v góro,
 Pólza drgne svóro,
 Prednja préma, zadnja préma
 Cvili, vpije, sála néma;
 Potoglava so kolésa;
 Pregelj síli iz ojésa!
 Res gospôdska, dobra kóla,
 Bog pomôzi nam iz dóla!
 Hèj, rusín, od sebe, bów!
 Daleč nam je še domóv!

Najdihójca, pálček náš.

Najdihojca, palček náš,
 Ne razgrajaj samopáš!
 Vedno te je vrisk in smeh,
 Zdaj po ódrih, zdaj pri tleh;
 Kder te níkdar treba ni,
 Tjákaaj prideš prvi ti;
 Mečeš bratca in sestrico
 S kámenom in s krpezíco;
 Blato gaziš, kakor ràk,
 Kádar leze osmokràk,
 Nese lačen v žabij grad
 Spredaj klešče, zadaj vrat.
 Najdihojca, palček moj!
 Tiho sédi, mirno stoj!
 Da ne pride póte ràk,
 V dolgih brkah, osmokràk,
 Ne prinese krpezíce,
 Da nabrišem ti samíce.

Bôžič odpisuje Najdihójci.

Najdihojca, listek tvoj
 Sam priletel v dvor je moj!
 Črke néso prelepé,
 Krivoústó se držé;

Stežka sem iz njih razbral,
 Kakšen dar bi tebi dal.
 V roci ímam zdaj peró,
 Odgovarjam ž njim takó:
 Kaj se nési bolj učil?
 Vsega z vrhom bi dobíl:
 Konja z meda, nožik zlat,
 Krivo sabljo, pêčen grad.
 Ker premalo si mi znál,
 Zatoréj sem ti poslál
 Pisan ništrec, ki je tak,
 Da ga néma zlepa vsak:
 V sredi vótel se mi zdi
 In ob kraji ga nič ni.
 Bodi priden, úči se
 Po pečéh ne smuči se,
 Da ti kaj za pirhe dam,
 Ki jih dvesto vóz imam,
 Dvesto vóz in petdesét,
 Kadar územ pride spét,
 Svétli úžem, vêlik dan,
 Ki praznuješ ga kristjan.

Déte jézdi na koléni.

Skóka, skóka kónjic
 Na polenci,
 Na kolenci

Dete naše daleč jézdí,
 Pod nebesa k svetlej zvézdi.
 Zvezde božje se igrajo,
 In igraje lesketájo;
 A pred njimi je daníca,
 Kolovôdna prehodníca;
 Druge naglo vse za njó
 Súkajo se in tekó.
 Mesec kislo se drží
 Ter zabuhel govori:
 Bolno glavo ímam,
 Ves obezan kimam;
 Kdo po nebi ropotá,
 Da zaspati mi ne dá?

Vrána pôje: korenják!

Vrana poje: korenják!
 Mej pšenico je oslák;
 Vdod se glási: úp, up, úp!
 Žito bode v dober kúp;
 Želna kliče: pív, piv, pív!
 Naša dekla gre v pustív;
 Kukavica: kú, ku, kú!
 Cesar gleda iz gradú,
 Svetli cesar, cesarica,
 Kralj zamorski in kraljica;

Tènki mladi gospodiči,
Cesariči in kraljiči;
Lepe mlade gospodične,
Cesarične in kraljične.
Jaz mej njimi rad bi bil,
Tamkaj skakal, jel in pil!
(Jaz bi ž njimi rada bila,
Tàm plesala, jela, pila!)

Kádar se otròk učí držati žlico.

Dete moje, primi žlico
Z desno roko, ne z levico!
Desna roka — prava,
Leva — potoglava;
Desna roka — vgódna,
Leva je neródna:
Ali kdor obéroč dela,
Dosti ima pila, jela,
Zlate kaše, kruha, vina,
On i njega vsa družina.

Lêžaj, nínaj, tút ujnáč!

Lêžaj, nínaj, tút ujnáč!
 Naše dete néma hlač.
 Jedne íma, pa jelove —
 Tudi te néso njegove:
 Včera jìh je sraka dala,
 Dánes jìh je vrana vkrala.
 Tút ujnáč!

Pédenj-človek in láket-bráda, kakó sta se metála.

Pedenj-človek, laket-brada
 Izkusíla bi se rada,
 Kdo močnejši je v rokàh,
 Kdo trdnejši je v nogàh.
 Sprimeta se pretesnó,
 Gledata se pregrdó.
 Človek brado skube, vije,
 Razkodrána mило vpíje,
 Cvili, joka, malo živa,
 V kot pobegne in počiva.
 Kádar tamkaj se oddahne,
 Na človeka zopet mahne,

In pred njim se razkorači,
 V usta njemu sebe tlači,
 V óči zbada prekošata,
 V nos ga dreza vsa kosmata:
 Zamaší mu hrkalo,
 Oslepí mu zrkalo;
 Izpodnese mu nožíco,
 Položí ga na zemljíco,
 Pôtlej skoči, smuk, na peč,
 Kamor hodi mačka leč;
 Gospodarja se bojí,
 Ki za mizo trdno spí.

Kolína.

Mi smo davi muho klali
 In kolíne vam poslali,
 Z mesom tudi klobasíc:
 Nekaj lepih krvavíc,
 Tri mesene,
 Tri prtene.
 Vina v reki si kupíte,
 Ž njim kolino poplaknite!

Kádar prídejo vojáki.

Boben bobna: bàm, brbàm!
 Zdaj vojaki gremo k vàm!
 Konj po cesti peketá,
 Vóz ropoče in drdrá.
 Tromba poje: tarará!
 «Mesto vaše smo izbrali,
 Da bi tukaj nočevali:
 Mi pešáki
 S telečáki;
 Konjeníki
 In topníki;
 Vozataji
 In stražaji;
 Zemljerovi,
 Konjekovi;
 Strelci mladi
 Golobradi
 Ropotači
 In piskači!» --

Spredaj silni částniki,
 Vôjevode, vlástniki
 Konje gladke jáhajo,
 Z gôlo sabljo máhajo.
 Sablja v solnci se leskáče,
 Konjic prha in rezgáče.

Boben bobna: bam brbam!
 Dobrih postelj dajte nam!
 Tromba poje: tarará!
 Vina, kruha in mesá,
 Séna, slame in zobí
 Treba nam se tudi zdí!
 Boben, bobna: bàm, brbàm!
 Jutri pojdemo drugàm!
 Cesar plača tu in tàm.

Málo tácih móž.

Kakor ímam jáž možá,
 Hvala Bôgu vekomá!
 Premetèn je, bistroglàv,
 Vsaka stvar mu hodi pràv:
 Ptiče strelja z motovílom,
 Njivo ôrje z dolgim šílom,
 Travo grabi z votlim vedrom,
 Ovco dêre s péstnim svedrom,
 Méh oprti, nese v mlín
 Mej pazderjem strugotín;
 A privleče nam domóv
 Bele moke pet mehóv.
 Jaz po zglávník zdajci tečem,
 Peč ukurim, cvrem in pečem,

Da se blága nablažímo
In sosede pogostímo.
Kádar snémo iz posode
Pès zagode, mačka gode:
Mi okroglo zaigrámo,
Od veselja tlà teptámo

Gósli.

Národna ugánka.

Oj šilo bodílo
Po sveti hodílo;
Nì pilo nì jelo,
A vender žívelo,
Prelépo nam pelo.

Kádar otròk loví lúno in zvézde.

Moj glaváček,
Kopitláček
Gleda v nébo, dlàn izteza,
Pod oblake s prstom seza,
S prstom seza in se smeje,
Luno vidi, zvezde šteje.

Lépo zvezdo rad potipal,
 V lice rad bi luno ščipal.
 Skrije luna tolsto líce,
 Tolsto lice za meglice;
 Skoči zvezda na nogé,
 A po nôgah na stezé!
 Brca dete se za njó,
 Roko nese pred sebó:
 Teče zvezda in beží,
 Teče dete in loví.
 Tam je bela rimska césta,
 Zláta kóla, zláta pésta,
 A konjíči
 Srebrníči,
 In vozníki
 Medeníki —
 Zvezda se je utrníla,
 Pot k zemljíci obrníla;
 Kádar je na zemljo pála,
 Po stezíci koracála,
 Dete naglo je pred njó,
 Da nastavi jej nogó.
 Zvezda bela se spotakne,
 Dete naglo dlan primakne,
 Zgrabi, prime jo za láse
 In potegne zvezdo náse.
 Dete néma še žepóv,
 Nese v koši jo domóv,

Dene v hiši na políco,
Na políco, na deščíco,
Da k večerji zvezda sveti
Sredi zime in po leti.

Cvilimóž.

Cvilimóžek,
Debel móžek,
Ima hláče
Dopetáče,
A trebušek ves napét,
Da ne more ž njim na léd.
Če za trébuh kdo ga stiska,
Glasno cvili, tènko piska
Skozi usta, skozi nos,
Zgoraj v suknji, zdolaj bos.
Še bi skornje rad imel,
Da na nóge bi jih del,
Ako bi mu trebuh dal
Pripogníti se do tal.

Psiček láje: hòv, hov, hòv!

Psiček laje: hòv, hov, hòv!
Jutri pojdem spet na lòv,
Na goríce po srníce
In po zajce, po lisíce,
Po volkové in volčíče,
Po medvéde, medvedíče,
Puške bodo pókale,
Zveri v gozdi stókale.
Psiček laje: hòv, hov hòv!
Jutri pojdem spet na lòv.

Mačka mjavka: mrmrmjáv!
Miška vredna sedem kráv!
Miška teče: tèk, tek, tèk!
Jaz jo gonim: pèk, pek, pèk!
Miška zlomi si nogó,
Jaz jo primem — v usta ž njó!
Dve na zájtrek, dve v kosilo,
Tri k večerji, — né obilo.
Mačka mjavka: mrmrmjáv!
Miška vredna sedem kráv!

Koza vpije: mekeké!
Vse goríce zelené;
Kde sta kozel in kozíca?
Da ne pride volk, volčíca,

Volk, volčica «dúdeldú»,
 Ki živíta brez domú!
 Volk za grmom, sivi tat,
 Plane kozi, skok! za vrat.
 Koza vpije: mekeké!
 Volk me stisnil je v zobé.

Krava v senci ruče: móv!
 Jaz bi rada šla domóv.
 Čaka mene tele v hlevi,
 A predolgo je do drevi.
 Volek modro govórí:
 Telek naj še potrpi,
 Da pastirček «ruriró»
 V rog zatrobi nam glasnó.
 Krava v senci ruče: móv!
 Jaz bi rada šla domóv.

Konjic vriska: ihahá!
 Dobro biti je domá:
 Séna dosti, ovsá dosti,
 Nič ne vemo, kdo se posti;
 Ali kádar popotujem,
 Popotujem in cestujem,
 Kóla vozim, sedlo nosim,
 Lačen hodim, slame prosim.
 Konjic vriska: ihahá!
 Dobro biti je domá.

Otròk sedí očétu na koléni.

Kraška národna.

«Oček, dajte meni konček!»

Kaj bi hotel končku?

«Vrečico bi šival.»

Kaj bi hotel vrečici?

«Jabolčka bi bral.»

Kaj bi hotel jabolčkom?

«Kukcu bi jih dal.»

Kaj bi hotel kukcu?

«Salce bi mu vzel.»

Kaj bi hotel salcu?

«Vôzek bi namazal.»

Kaj bi hotel vôzku?

«Kámenj'ce bi vozil.»

Kaj bi hotel kámenj'cu?

«Cérkvico bi zídal.»

Kaj bi hotel cérkvici?

«V cérkvico bi hodil,

V cérkvici bi molil.»

Rímska césta.

S póstelje se detek smeje,
 Lune gleda, zvezde šteje.
 Lépo zvezdo rad bi tipal
 V krepko lice luno ščipal.
 Skriva luna tolsto lice,
 Béga zvezda za meglice.
 Sèn otroku dá peruti,
 Dvignen se pod nébo čuti.
 Tam za zvezdo preletava,
 Zvezda krene strmoglava,
 Koder ide rimska cesta,
 Zlata kóla, zlata pesta,
 Konji sivi,
 Ognjegrivi,
 Goni sveti jih Ilija,
 A na vozi je Marija,
 Sveti Peter, sveta Ana,
 Stari Josip do Ivana,
 Do Ivana krstibóga,
 Ž njim ovčica nedoróga,
 Sviloruno jagnje belo,
 Ki v naróčaj mu je selo.
 Zdaj Ilija z bičem tréšči,
 Da po zemlji se zabléšči!
 Kóla grómna ropotajo,
 Konji plamen rezgetajo.

Zazibljó se vsa nebésa,
Črna zemlja se potrésa,
A podobo lune polne
Gosta megla v sé pogolne;
Piš vihari,
Dež udari,
V hrib, dolino s curkom lije,
I debela toča bije.
Dete, blede kakor zíd,
Néma iti kam vedrít.
Pride angel od Bogá,
Perotníci dve imá.
Kádar v novo se zablísne,
Plaho dete k sebi stísne,
Perotníco nánj razpnè,
Govoríti mu začnè:
«Stopi k meni, sinek moj,
Ropotanja se ne boj!» —
Zdajci luna zopet sine,
Božji angel v raj izgine!

Otročiček se vzbudí,
Kder odét na gorkem spí.

Kakó je v Korotáni.

Kádar jelša dozorí,
 Nese gôžo i cepí
 Slokobédri moj župàn
 Česen mlatit v Korotàn.
 Korotàn je čuden svet:
 Smreka íma lipov cvet;
 Ráste v lózi bukov grozd,
 Smokve daje brezov gozd;
 Grah je v klasji, bob v latéh;
 Riba drsa na smučéh;
 Kaže vídra sedem nog;
 Maček nosi kozij rog;
 Žolna laje v žitnej slami,
 Kavka pere sode v hrami;
 Kura bobna, vrana góde;
 Rak muhótež vozi hlóde;
 Z repkom zajčim je oslič;
 Jelen zvižge, kakor ptič;
 Krava rahta, gos mekéče;
 Medved ruče, volk rezgéče;
 V ognji zebe, da je led;
 Dan imajo v meh ujet,
 Da temó bi ž njim podili,
 Ker možjé so pozabili,
 Če kedaj so res umeli,
 Kam bi okna v hišo deli.

VII.

Različne poezíje.

Božíčna pésen.

Betlehemsko obližje. — Ravnina. Od daleč se vidi nebeska svetloba.

Pastirska družba.

Kaj sveti se tam na ravnoti?
Zdaj solnca nebeskega luč ne gorí,
I luno, čestito kraljico nočí,
Oblaci so skrili v visoti.

Jeden od družbe.

Od roda do roda je velik Jehova,
Dobrotna i mila je roka njegova,
Ker nam iz nebeske višave
Pokazal je známenje sprave.

Vsa družba.

To žárek né zore nì plamen danice;
Pogled oslabeva, pokrijmo si lice!

Angelska družba. (Daleč.)

Adámovi sini v verígah so spáli,
Bil zemljo je Bog radi greha proklel;
A dneve otetbe so zdaj prisijáli!

Jeden od angelske družbe.

Kar duh se napuha bil v prahu je vnel;
Kar volja mu stvôrčeva bila je črt:
Vzdihával on let je tisuč i tisuč —
Zdaj zora je počila, v sponah je smrt!
Zató naj veséle se pesni glasé
Ter zárji pozdravljajo novo naj lúč!
Duhovi človeku le sreče želé.

Vsa angelska družba.

Zató naj veséle se pesni glasé
Ter zárji pozdravljajo novo naj luč!
Duhóvi človeku le sreče želé.

Jeden od pastirske družbe.

Boječe posluša uhó,
Česár poslušálo še ní;
Ta pesen iz néba zvení,
Povrača se zopet v nebó!

Vsa pastirska družba.

Ne poje mladenič, ne poje devíca;
Jehova je blizu, pokrijmo si líca!

Angeli blizu. Jeden od njih družbe.

Čuváji pošteni vi čredi i paši,
Trepétu i strahu podajte slobó!
Mesije učakali dneve so vaši,
Dan sužnje je sile odšel za goró.

Ki bil je obetan na zemlji i v raji,
Poródlil v pastirскеj nocój se je staji;
Odkupil je spet Izraélovo kri!

Tja k Betlehemu hitíte,
Tamkaj ga v jaslíh iščíte;
V jaslíh zdaj dete nebesko leží!

Angelska družba (dvigáje se na vzduh).

O slava Gospodu v višavah,
I mir ti, Adamova kri!
Mesijo Devica rodila,
Peklenska je moč izgubila
Pravico do sužnjíh ljudíj,
Zdaj mir ti Adamova kri!

Jeden od pastirske družbe.

Kedó mi predivne i tajne odkrije besede?

Vsa družba.

Nam pôsel Gospodenj povedal čuvajem je črede,
Ka v hlevu Mesija poródlil se je v Betlehemu;
Le jéderno, bratje, zdaj jéderno k njemu!

Betlehemski hlev.

Pastirska družba.

V pôkoj vsej zemlji dete rojêno,
Slavljeno bodi, bodi češčêno!

Jeden od družbe.

Bil Mójsij je vòjvoda Judin izbran;
Tvoj svetli je videti želel obraz?
Odšel je k očakom pokojnim poslan;
Né bil mu prisojen ta blaženi čas!

Vsa družba.

Pred tábo smo v prahu,
V ljubezni i strahu!
Pastirjem najprvim si milosti svoje
Pokazal svečavo, rojeno z nebés,
Prihranil, da v lice zdaj gledamo tvoje!
Kar koli po gori zelenej drevés,
Kar koli po brdih, po dolih je trave;
Kar koli po travi cvetočih očés;
Kar v jasnej je noči nebeske svečave:
Da toliko mi bi jezikov imeli,
Še vender nikoli čestí bi i slave,
Mi smrtni, z dostojnim ti glasom ne peli!
A sam si odklenil zdaj milosti hram,
Pastirjem najprvim nocój se odgrnil;
Ka Juda otet je, oznanil si nam,
Ka mir se je zopet na zemljo povrnil —
Pred tábo smo v prahu,
V ljubezni i strahu!

Hlev obsije nebeska svetloba.

Angelska pesen od vzduha.

O slava Gospodu v višavah,
I mir ti, Adamova kri!

Mesijo Devíca rodíla,
Peklenska je moč izgubíla
Pravico do sužnjih ljudíj;
Zdaj mir ti, Adamova kri!

Umételnik.

Ko goni te z mesta, nemirno te ziblje,
Kri bije v prevozke bregove srcá,
Kaj širi se v tebi, kaj v prsih ti giblje,
Povedati srce nì um ti ne zná.

Zasveti se blisk,
Udari grom!
Razmakne se skale okorne tisk;
Plastí razdrobé se, trga se lom.
Iz hrámov podzemskih bobní i šumí,
A reka svobodna bučí i grmí,
V zeleno hití.

V valovih i solnce i luna igra,
Nad reko se kroži mavra z nebá;
Srečuje i svoj te obraz iz vodé,
Trgóve i mesta, drevesa, goré.

Vodé obudé se,
Plavuti svetlé se,
I ribice semkaj i tjakaj podé se.

Po nebu se ptičev poganja oblak,
S perótijo reže ujasnjeni zrak
Ter suče se v desno, v levo vzigráva;
Krdelo leteče
Seda v valove bežeče,
Tam mirno plava.

Mladenič, ribič, rádsti poln,
Odpenja čoln;
Veslá, za veslom veselo poje
Ter meče na môkro mreže svoje.

Ob vodi
Zeleni lovec hodi;
Mej bičje se vmiče,
Obrača poglede,
Kam ótva sede.

Po bregu se trava iz rose dviguje,
Visoko rase;
Po travi se čreda jagnjet raduje,
Skakaje pase.

Stojí tam siv pastir,
Né v svesti si v glavi svojih očíj,
I ném strmí
Ter vidi i vé,
Kaj nekdej budilo je šum i nemir,
Grmeti pod zêmljo prestajalo né.

Žénsko líce.

Davida je v greh krvavi *prevabilo* — žensko líce,
 Modro pamet Salomonu *omračilo* — žensko líce;
 V boji nékdaj zmagoval je Samson leve srdoglave,
 Nikdo sil mu né ukrotil, *ukrotílo* — žensko líce;
 In od Korjolana, ko viharo plahi Rim je stresal,
 Trepetaje mir deželi *izprosilo* — žensko líce;
 Mark-Antonov glas je ukazával polovici zemlje,
 Né ga Cezar, v grob je njega *položilo* — žensko líce;
 Cezarju, ki zemlja se mu je zibála pod nogámi,
 Srce je v ljubezni sladki *raztopílo* — žensko líce;
 Holoferna glave branil mož je, meč i kopje bojno,
 A igraje mlado ga je *prevarílo* — žensko líce;
 Vže Adámu, dokler tamkaj v raji živel je nedolžen,
 Sredi raja smrt i žalost je *vcepílo* — žensko líce;
 A i mene, pevca brez modrósti i brez duše krepke,
 Srečalo je toli solnčno, *rajsko-milo* — žensko líce,
 Da ga na vesoljnej zemlji néma, kodar jo nebó pokriva
 Čudo li je, ka i mene je *zmotílo* — žensko líce?

15. februvarija 1860.

Ne bój se!

«Ako naju res kedàj usoda bi *združila*,
 Ti si jeze previharne, kot ognjena *síla*!
 Kde bi našla jaz tolažbe, kde zavetja?
 S čim bi srda tvojega besnenju se *branila*?»
 Bridko včeraj karala takó si mene.
 Ko besede te si žalostna mi *govorila*,
 Solze grozdne tekle so po tvojem lici. —
 Ne tajím ti, vender me poslušaj, deva *míla*!
 Ne tajím ti strasti, niti jeze nagle;
 Ali vedi, kakor se je brzo *porodila*,
 Hitro zopet iznemore in ugasne,
 Ter ljubezen krôtko me potem je vsaka *žila*.
 Draga, k meni ljubeznivo se obrni,
 Svoja hvala pred teboj ne bode me *slepila*:
 Zmisli, krepka duša, v prsih plameneča,
 Strastno ljubi, a sovraži, kakor je *ljubila*;
 Trudno srce ne vskipí i hlad ne greje,
 A ljubezen pregoreča, kar je *pregrešila*,
 Sama zopet vse zaceli, vse ozdravi.
 Tvoja blaga bi pohlevnost vedno me *krotila*,
 Da za tábo šel bi, jagnje s pastiríco,
 Ako luč bi tvojih dragih me očíj *vodila*;
 Svet krivični bi pozabil poleg tebe,
 Vse bridkosti, skrb, gorjé, a duša zopet *čila*,

Kot bršlin zelen ob jeli tenkovrhej
 Željna bi ob tebi kvišku se mi *vila*:
 I kakó li iz medné bi se posode
 Kaplja grenka kačjega otrôva kedaj *píla*?

Na Dunaji, 24. februvarija 1872.

G r m.

Stal je zelen grm,
 Ves cvetóč;
 Pride k njemu kozel,
 Skakajóč.

Milo ga objemlje,
 Tiho meketá,
 Liste v slast obira,
 Dokler kaj imá.

Ko se nagostí,
 Grm pustí.

Grm za ješčim kozlom
 V zrak molí
 Gola rebra.

Ljuba, to si tí!

D í g u ž.

Oj Díguž, ti svetokriški kovač!
Ki ímaš obraz i nos potlačen,
Nemílostiv si, hudoben si mož,
Ker s kládivom v babo režíš razkoračen!

Vsa črna ti goni zakrpani meh,
S kropílom kosmatim ógljije néti;
Žarjávica nánjo od jeze cvrčí,
I tvoje okó se od jeze jej svéti!

Nikoli se, glupec, nési učíl,
Zakaj spoštovàt' je ubogo ženíco;
Ti dobro premislil nési nikdár,
Kakôvo bábišče íma pravíco.

Ne veš li, da ženska je slaba stvar?
Potrpi njene zbodljive zabave!
Sam vidiš, koliko z mehom trpí;
Ne bodi, ne bođi presvoje glave!

Bedák si, ker mečeš Katro na tla;
Neznane ti ženske so, Díguž, navade!
Ka nési vedel še tega do zdaj,
Da vsaka sama prehitro pade?

Pomlád i jesén.

Leží, leží ravnó poljé,
Nad poljem vinske so goré.

Moravška pod gorámi vas,
O njej se čuje daleč glas.

Na polji žita mnogo ní,
A v gôrah vinski grozd zorí.

I blaženi Moravški svet,
Dekleta imaš kakor cvet!

Vse ljube so i vse lepé;
Iz njih posebno tri slové.

Očém so v slast izmišljene,
V srcé so mi zapísane.

Ko žêne bi kedàj iskàl,
V Moravče snubit bi poslâl.

A če je ne dobodem tàrn,
Nikamor bi ne šel drugàm.

Takó je pel vspomlád vesel,
Jeseni staro vdovo vzel.

. Jež i lisica.

Z belim snegom vse je krito,
Kamor sezajo oči;
Vije burja silovito,
A lisica v jazbi spí.

Jež do jazbe pritrepeče,
V mrzlo trnije zavít;
Ves tenák zobmí klepeče:
Rad bi zlezel se toplít.

I lisice prosi milo,
Da odprè mu svoj brlòg;
A ker né je k vratom bilo,
Joče kakor mlad otròk.

«Níkdar bi ne bil na poti,
Ves pohleven rad žedèl
Pod klopjò v najzadnjem koti,
V slast bi same ščurke jèl.»

«Bodi si!» lisica reče,
«A miròven bodi, veš!»
Prime ključ, odpirat teče;
V kočò zdaj prileze jež.

Meju črevlje popetane
V klóbkó se za peč je zvil;
Tam poníglavec ne gane,
Kakor da bi mrtev bil.

Tretji dan, četvrti mine,
Predno zopet je gorák.
Črevlje zdaj na stran odrine,
Stegnen se oddahne vznák.

Domačica ga udari,
On se jej zagrohotá:
«Molči, babji kožuh stari,
Zdaj sem tukaj jaz domá!»

Z bôdlji vánjo zasadí se,
Dreza spredaj jo i zad;
Ona brani mu zobmí se —
Poženêta se do vrat.

Jež se ključa naglo prime,
Resk! čvrstó ga zavrtí,
A lisico zredi zime
Izpod strehe prepodí.

Zveženj je sirota vzela,
Dela si ga na glavó
Ter za palico prijela,
Šla v deveto deželó.

Pès in máčka.

Močnik mački sta lizali
Iz črepinje pred vežó,
Nésta se nikogar bali
Nì za rep nì za glavó.

Njima za neboditreba
Od plotú sovražen ves
K skledi pride ter zasreba
Dárovčev požrešni pes.

Plaha mačica mladíca
Mjavkne, pod deske zbeží;
Zakriví hrbèt staríca,
Puhne v psa in zakričí:

«Vzdigni se mi na podpláte,
Pasji lačni pritepúh!
Ali planem s parklji náte,
Ako mi ostaneš glúh.»

Dim so cucku te besede,
Zavrčí in zamrmrá:
«Ne umaknem se od sklede,
Dokler imam kaj zobá!»

Mačka ljuta se razširi,
 Prašči mu takój za vrat,
 Lape vzdigne vse četiri,
 Kožuh šiva spred in zad.

Psa bolí, da v kot zacvili,
 Ves krvav in razkodrán,
 Vzdiha, sebi sam se smili,
 Têpen, od jedí odgnán.

Vidiš, vsako hudo delo
 Kes, pokoro in bridkóst
 Bode ino je imelo —
 To ti bodi uk, mladóst!

Mačka, miš in miška.

Mačka.

Miška moja, pojdi sem,
 S tábo se igrati hčem!
 Rada bi te gládila,
 Plesati navádila.

Miš.

Dete ljubo, pazi mi,
 K mački ti ne lazi mi!

Mačka.

Kup orehov jaz imam;
Pridi k meni, vse ti dam.

Miška.

Poslušajte, mati vi!
Kaj mi teta govori.
Naj nu smuknem tja lepó,
Jéderce je le sladkó.

Miš.

Dete, mólči, vmikaj se,
Mački ne dobrikaj se!

Mačka.

Vidiš, debelíčica,
Tukaj je potíčica,
Polna masla in medú,
Grôzdnih zrnec in sladú!

Miška.

Mati, mati, nàj nu grém;
Teta dobra je ljudém!

Miš.

Oj, ne hodi jej k nogàm!
Teta misli tebe hàmm.

Miška.

Mati, gleda prelepó
Izpod čela nje okó!

Mačka.

Nič se mene ti ne boj,
Teci semkaj, tam ne stoj!

(Miška smukne k mački.)

Miška.

Mati, mati, oj gorjé!
Mej zobmi drží me vžé.

Miš.

Kadar vbijen lonec je,
Potlej kuhe konec je;
K mački gluha tekla si,
Gobček si opekla si.

Miška.

Mati, grozno me bolí,
Strla mi je vse kostí!

Sreče svoje poderúh,
Kdor je modrim ukom glúh!

Vrábec in kònj.

Vrabec.

Konjiček, v jasih zób imaš
In zláhka tudi meni daš.

Trepečem v slami od zimé,
Držim se lačen v tri gubé!

Konj.

Zobí je tukaj dosti res;
Ne boj se ti, le kljuni vmes!

Zobala sta lepó ta dva,
Nasítila se vkup oba.

Rodí se leto pregorkó,
Mušíc in muh je vse živó

Zdaj vrabec hitro jih loví,
Da konj ubádov ne trpí.

Nôvemu župánu dr. E. H. Costi.

Ljubljana, mati naša, izvolíla
Tvoj um je, tvoje mlade si močí,
Da jim usodo svojo izročíla,
Svoj up i težo svojih bi skrbíj.

Navdušena ti zdaj rokó podaja,
Nje glas doněč pozdravlja te vesél,
Ker te na sedež slavnih móž posaja,
Da nje krmilo krepko bi prijél.

Razsódni žreb ti glasno je oznanil,
Ko je potihnil sil nasprotnih boj,
Da venec tebi le je narod hranil,
Da v boji narod bil je za teboj.

S tebój je bil, ker si je trdno v svesti,
Da níkdar ne omaja te vihar,
Da ti na tvojih dnij strmotnej cesti
Njegove sreče vedno bode mar.

Naj slava tebi čista bi sijála,
Ko sije dánes vera naša v té,
In naj bi rodóm poznim oznanjala,
Modróst, pravičnost tvojo in imé!

Ljubljana dānes ti rokó podaja,
Nje glas donèč pozdravlja te vesel,
Ker te na sedež slavnih mož posaja,
Da nje krmilo krepko bi prejel.

1864.

Novolétno voščílo méstnega bóbnarja.

Od nas se zopet leto je ločilo,
Jaz sem vesel pobobnal mu domú;
Za starim nam se novo je rodilo,
Ki vsem obeta marsikaj darú.

Zató denès jaz, bobnarček preprosti,
Meščanom našim vsem želim sto sreč:
Črevljarjem trdno usnje, déla dosti,
Pekárjem lepo moko, dobro peč;

Krojačem šívat' za gotove d'narje,
Trgovcem kupca mnogo in blagá,
Služabnikom pohlevne gospodarje,
Gospodu zvestega služabnika.

Zvestóst zakonskim in otrók obilo,
Zaljubljenim poroko in oltar,
Urádnikom povikšano plačilo
In sebi velik novoletni dar.

1866.

Živio nôvo léto 1865!

Po stari navadi
Pretekkel je čas;
Po stari navadi
Izkliknem na glas:

«Slovenkam zahtevam
Slovenske možé,
Ki ímajo zvésto
In vroče srcé!»

«Slovincem naj bode
Jedinost in mír,
Ker gad nad vse gade
Je v hiši prepír!»

«Naródu želim pa
Poštenih pravíc,
In sebi — dva soda
Srebrnih šestíc!»

1864.

Voščilo za novo leto 1870.

Staro leto zopet je zbežálo,
 Ž njim vsa njega rádosť in skrbí,
 Novo se za starim prikazálo,
 Času čas in rodu rod beží.

Bliža tudi že se moja dôba,
 H koncu mi življenje trudno gré;
 Néso daleč tamna vrata grôba,
 Moč slabéva mi od dné do dné.

Bil udán slovenskemu naródu
 Mojih let ostanek je zvestó,
 In od njega bode pri odhódu
 Najbridkéje vzeti mí slobó.

Za domača društva sem se trudil,
 Njih napredek in korist spešíl
 Ter dolžností nésem je zamudil,
 V strahu nésem dela níkdar bil.

Vsem Slovencem srečo v vsacem letu
 Vedno želel sem, želím in bom;
 Saj mi zadnje ure še na svetu
 Morda streho dá «slovenskí dom».

V slobó gospôdi čitalničnim družábnikom.

Ko solnce zláto zadnjič se ozira,
Potem utone skoraj za goró,
I mrak za njim peruti razprostira,
Da nočni mir objame spet zemljó.

Užé se tudi meni solnce skriva,
Ki žarek dolgo me njegov je grèl;
Počitka noga mi je poželjiva,
Jesén mi šla je, zimski mraz prišèl.

Zvršèno leto tretjikrat je péto,
Kar delal sem Čitalnici vesel,
Minilo sedmo je in šestdeséto,
Kar luč svetá sem gledati začél.

A predno v tihi pôkoj se uganem,
Hvaležnost meni in dolžnost veli,
Da še po starej šegi préd-Vas stanem,
Izrečem Vam, kar v srci mi kipi.

On dan iz ust nekterih šle so graje,
Da biti službi sem začél nezvest,
Kar né se moglo zdeti mi najslaje,
Ker grehov teh mi ne očita vest!

A to pozaba s plaščem vse zagрни,
Povrni se veséli mi spomín!
V Čítalnici me redko hípi črni,
Redkéje trl me dan je bolečín.

Kakó sem vedno se iskreno trudil,
In če je bilo treba, v pozni mrak;
Kakó stopinje nésem rad zamudil,
To potrditi mi dolžán je vsak.

Če solnčno se okó z nebá smijalo,
Če grmel je vihár in dež je líl,
Ter če je vse od mraza trepetalo,
Nikoli nésem službe jaz mudíl.

Priljúbljeno mi bilo vse je delo,
Navada me je vže vezála ž njim,
Z dovoljnostjo, z veseljem me je grelo,
Zató je zdaj s težavo popustim —

S težavo tudi Vaša srca blaga,
Ki zvesti čut ste mi hraníli svoj,
Ki tudi v srce moje Vas polaga,
Ohrani v njem spomin hvaležni moj!

Da bili meni vsaj ste Vi prijazni;
Da né črtíl me čisti Vaš obraz:
Učili mene slúčaji so rázni;
Učil je mene mnogolétni čas.

Udarila je ura bridkega slovésa,
Ki sem se bal je in je želel sam:
Če solza trepetá mi iz očésa,
Nikdár te solze me ne bode sram!

Dobrotni Bog Vam daj življenje srečno,
Na zemlji Vam ga izpremeni v raj,
In Bog Čitalnico ohrani večno,
Slovenski rod ohrani vekomaj!

V Ljubljani, 30. septembra 1876.

V slavni god gospodu dr. Valentinu Zarniku.

Še premnoga bodi leta
Nam na radost vrhu sveta,
Zadovoljen, srečen, zdrav,
In petičen, kar je prav!
Domovine krepko brani,
Da se tvoja slava hrani,
Da imé ti mej Slovéni
Dan za dnevom raste v céní!
Tudi naj ti pošlje Bóg,
Česar prosiš, — kup otrók!
Tega s srcem ti želi
Ta, ki tukaj govori.

13. februvarija 1880.

«Ljubljanski Sokol.»

Ponosno me kríla
Po dolzem zaporu
V pomladnjem so zoru
Ob Savi nosíla:
Na svoje me stare opravke
Dežela je krasna vabila,
Posebno pa krasne Posavke.

Na Dunaji, 25. maja 1870.

Nadgrôbni kamen.

Ta gomila
Mlad pod sábo skriva cvet;
Utoníla
V dobi sem najslajših let.
Mati mila
Brez tolažbe za menój se joka;
Njemu srce poka.

14. oktobra 1876.

Nadgrôbni napisi.

1.

Črna zemlja, trd čuvaj,
Nikdar več ne da nazaj,
Kar so vzele nje moči,
Mrtvo v njej leží.

2.

Navdajala te je krepost visoka,
Poznal človeka, zemskega otroka,
I srce si, ki nikdar ne doseže,
Kar prepové usoda mu žestoka.

3.

Tu pred máno grob leží,
Lepa deva v njem trohni,
Teló lepó, teló cvetoče,
Za njim okó se moje joče.

4.

Vdova zapuščena ga žaluje,
Joka ž njo četvero se otrók;
Up jedíni srce jim vzdiguje,
Da jih v raji zopet združi Bog!

5.

Hvaležen ves obili ród,
Ki vaju korenín je cvetje,
Spominja vaju se dobrót:
Otroci, vnuki, snahe, zetje
Solzé prelivajo za vama,
Ki vaju skriva tiha jama.

6.

Krščanski sva živela,
Otroke zvésto preskrbela,
Sosedom rada pomagála,
Potrebnih nésva odganjála:
O znanec ljubi, prosi zdaj,
Da prideva v nebeski raj!

Uganke.

1.

Če znano je tebi stvarjenje svetá,
Našel si vže tamkaj v megló me zavito;
Jaz v solnci sem, v luni, v oblacih domá,
Nahajaš me v zemlji, a vedno očito.

Pristopim k človeku, kadár se rodí,
 Ter zvesta ostanem mu tudi v življenji;
 Iz mislij me nikdar, iz želj ne spodí,
 Ker vedno me kliče v bolesti, v trpljenji.
 Končujem jaz vedno in vedno druhál,
 A prva prikažem se tebi v ljubezni;
 Zvršena z menój je vsaka živál;
 Ker vedno nahajaš me v hudej bolezni,
 Dovolj govorjenja o meni je zdaj,
 Jaz menim, ker znana sem vsakej deželi,
 Ti tudi me znaš, le povem ti še naj:
 Moj rod je, kder brat se sè sestro oženi.

2.

V zaporu do smrti privezan prebivam,
 Četudi svobôdo največjo uživam;
 Iz ječe ne pridem nì v zimi nì v leti,
 A vêlik, oblasten gospod sem na sveti.
 Pridani so v tesno mi stražo vojaki,
 Ob lakoti nagli in trdi možaki:
 Nikogar mej njimi se jaz ne bojim
 Ter dobrega, hudega mnogo storim.
 Naj snide se v družbo vesela mladina,
 Ne prošén, ne voljen sem nje starejšina;
 Naj toži, vzdihava hromota čemérna,
 Kričí in zabavlja druhál nejevérna;
 Zberó naj v pogóvor se stare ženice,
 Zleté za kozarček se vinske mušice;
 Naj trudijo z delom se kmetove žile;
 Z iglico igrajo naj roke se čile;

S poštenim trguje naj možem slepar:
 Brez mene vse to ne godí se nikdar.
 Če jezen preteplje berača beráč,
 Z lenuhom se skúbe kosmat postopač,
 Gorjačo in pest mu na boj pospešujem,
 A časih jo zopet krepkó ustrahujem.
 Mogóčniki tudi so z máno si znani:
 Vladika in župnik in mladi kaplani;
 Županov jaz braním ter vladam razpravam;
 Vojskám ukazujem in mir utrjavam;
 Posebno glasno z učenostíjo se družim;
 Cesarju in kralju in papežu služim:
 Povej mi brez mene, če moreš kedaj,
 Kakó imenuje slovenski me kraj?

3.

Jaz kljukec čuden sem v resnici
 Nikomur tega ne tajím,
 A vender možu in ženici
 Na rámenih mirno čepím.

Čas, večnost jaz držim pod sabo,
 A vender me gotovo ní
 Na zemlji, v pekli nésem jim za rabo,
 V nebesih, vicaš me ne vidiš ti.

Beráč me íma, kralj in cesar néma,
 Knezí me némajo nikdár,
 Bog záme nikdar nič ne mara,
 Vendèr me hrani nebeščanov čar.

Hudiču jaz sem za rožičke glave,
Če prav me peklec ne pozná,
Imajo v sebi me pa vse države,
Na zemlji vender nésem jaz domá.

S menój ne more sin se pohvaljáti,
Očeta pa le vender krasotím,
Nikdar me ni imela še nobena mati,
A hčeri vsake vedno se držím.

Kar ptičev leta po podnebjí,
Imajo me gotovo vsi sebój,
Vendèr me néma sova, kos in vrana,
Kobílar, drozeg, orel ne in nój.

Vreménski prêrok Pogodník.

Predgovor.

Preljubi stari in mladi ljudjé!
Meni je prerok Pogodník imé,
Zató, ker vse, kar govorím,
Na tánko vselej pogodím.

Prosínek.

Bodi gorák ali mrzel nóvega leta dan,
Vender je zimski oblečen kmet in meščan.

Če zebe, ko praznujemo sveto Néžo,
Zapira kmet vrata, da mraza né v véžo.

Sneg, če o svetem Pavlu debel leží,
Počaka do pusta, kadar prej ne skopní.

Kadar je dva dni pred svečnico vreme lepó,
Ne bode ves prosinec nikdar več grdó.

Svečán.

Naj solnce posije na svete Polone zob,
Potem je v mokrem poletji zadosti gob.

Kadar sveti Matija in svetega Petra stol
Trgata preste, — obesita gosli na kol.

Bodi si kratek predpust ali dolg,
Če pleše stara baba, skače star kolk.

Ako se dosti moží jih in ženi o pústi,
Pride jih dosti na ôklic in ljudem v čeljústi.

Sušec.

Zajka, ktera sušca že mladíče dojí,
Ostane živa, dokler je kaj ne vmorí.

Kadar sredpostno sredo nazaj letijo žrjavi,
Tisto leto kobilice bodo skakale po travi.

Če tudi ptic ne oženita Jedrt in sveti Gregori,
Vender je dva dni pred sveto Marjeto sveti Mahori.

Mali traven.

Naj bode, ne vem, kako mokroten april,
Ščinkavec poje, kakor se je peti učil.

Če bukva perje pred svetim Markom zredí,
Sveti Jurij na konji zelenem sedí.

Pes, ki ta mesec grize travo,
Mora k tlom pripogniti glavo.

Kadar Velika noč pri peči v hiši sedí,
Ne mara, da se jej zunaj premrzlo zdí.

Vélikí traven.

Ako Trijaci nad sábo omrelo razpnó,
Ljudjé v ljubljanski semenj po blati gredó.

Kdor o svetem Pangrci v loterijo stavi,
Če nič ne zadene, pa vsaj denar zapravi.

Kteri dan v leti je Janez Nepomúk,
Takrat je polovica majnika smúk.

Kolikor tednov je od Florijana pa do Urbana,
Toliko tudi od Urbana do Florijana.

Rožnik.

Medarda naj solnce peče, al' dež kropí,
Za njim je táko al' táko vreme štirideset dnij.

Sveti Vid
Črešenj sit;

Kadar pa néso črešnje hotéle roditi,
Mora brez njih prebiti.

Če tudi o Svetem telesi
Prosó je v tretjem perési,
Vender še né v kopici,
Še menj pa kaša v žlici.

Ako se o Kresi
Nizdolu dan obesi,
O Trijeh kraljih se zopet kvišku porine,
Za toliko vsaj, kar bolha zine.

Na svetega Petra in Pavla rosíco
Meljemo v hudi letini drago pšeníco.

Mali srpán.

Kadar je piš na svetega Urha dan,
Potem je tih al' viharen ves mali srpan.

Kodar v malem srpani krt močnó izriva zemljó,
Mora dostikrat kosec brusiti kosó.

Ko bi o svetem Jakobu tudi leméži iz nebes leteli,
Študentje vender bi radi ga v leti vsaj dvakrat imeli.

Vélikí srpán.

Sapa, ktera svetega Lorenca zjutraj zbudí,
Ostane ves mesec, ali se pa spremení.

Kadar o Vélicem Šmarnu toča pritiska,
Od veselja gotovo kmet ne vriska.

Če dež o svetem Roku ne gré,
Ostanejo v raztrganih črevljih suhe nogé.

Ako na pratiki zadnji pasji dan
Sedí obrnen v levo stran.
Takrat je dosti prediva, če je obrodil lan.

Kimovec.

Kadar se o Malem Šmarnu bliska,
Takrat se precej spet zatiska.

Kdor kvaterni teden goveda po detelji páse,
Vidi, da grize vsako živinče záse.

Če hitro leta metulj na svetega Matevža dan,
Na perutnicah gotovo ni bolan.

Kodar so ta mesec orehi zreli,
Tamkaj so tudi spomladi cveteli.

Vinotok.

Sveti Lukež
Repni pukež;
Sveti Lukež
V róke-hukež.

Kádar pa néma ta svetnik nič opravíla,
Mraza né in repa né obrodíla.

Seme, ta mesec v zemljó položeno,
Če ne požene kalí, ne bode zeleno.

Če kokoš vinotoka razkopava na sredi tnála,
Kaže, da bi menda rada kaj pozobála.

Kadar sta na nedeljo sveti Simon in Juda,
Gospod in kmetič počiva od truda.

Ako o svetem Šimonu oglasi na drevji se žaba,
Pričuje, da ne omladí več nobena stara baba.

Listopad.

Od Vernih dušíc do Andreja mraz,
Kmeta zebe ves listopadov čas.

Če tudi néso o svetem Miheli
Nogradi grozdja prav nič imeli,
Vender po preobilnem vini
Glava bolí o svetem Martini.

Kadar o sveti Lišpeti sneg se iti napravi,
Najbrže zapade, če se poprej ne ustavi.

Gruden.

Če prvi dan grudna petelin tēšč kokoče,
Potem je ves mesec sapa, kakeršna hoče.

Ako delí to leto majhne darove sveti Mikláv,
Malo prinese, nastavlja mu črevelj ali rokáv.

Kadar je ledeno tretji dan po Božiči,
Takrat se lahko drsat gredó nedolžni otročiči.

Rokavica na pratiki Silvestrov dan
Učí, da je staro leto in mesec gruden končan.

Kakor vreme na svetega Silvestra kane,
Tako potem do konca leta ostane.

Lesnike.

1.

Če žabe v luži začnó kreketánje,
Poberi kamen, vrzi ga vánje!

2.

Bog ne daj! Stopinjo bi jedva stvóril,
I zopet iz blata bi zbor ves govóril,
Ter ako do mraka držal bi kamen,
Ne porekó ti žabice: amen!

3.

Ti hrabro korači, kakor gospod,
A kder né lese, preskoči plot.

4.

Kedár do trnove prideš ograde,
Nikdár ne potiči v trnije brade.

5.

Bog sebi najprvo je brado ustvaril,
Potem jo stoprav Adámu podaril.

6.

A tudi Evi Adám je brade prosil,
Da ne bi je sam po sveti nosil.

7.

A Bog Adámu takó je dejál:
Da babi še brado bi oddál,
Ker vem, ka bode hlače nosíla,
Kakó bi se potler od móža ločila?

8.

A Bógu Adám je takó odgovóril,
Da babi tudi brado bi stvóril,
No njenega nič ne okršil jezíka,
Ločiti ne bila bi teža velíka.

9.

Jezici ženski, tekóče vodé,
Nikóli pri miri ne stojé;
A da bi tudi kedaj počiváli,
«Kakó je to?» bi vsi povprašáli.

10.

Če ne ropotajo po noči kolésa,
Zatisniti mlinar ne more očesa.

11.

Pretepi ga, kdor je palice vaje
On misli, ka je od ljubezni glajen.

12.

A kogar sama ljubezen gládi z rokó,
Poreče, ka ključi železni ga deró,
Če nič mu do tega željé ne obuja,
Kar vedno se mu po sili ponuja.

13.

I dasi bi ženska srcé ponujala.
Neprošena vender ga ne bi oddala.

14.

Ko bôsa bi v snegi za tábo pritekla,
Besedo prvo bi zopet odrekla.

15.

Ženstvo je, kakor obzidan grad,
Ki sam sovražnika kliče i vabi;
A kádar pride sovražnik do vrat,
Besede svoje na videz pozabi.

16.

A jedva íma na pragi nogé,
Vsi ključi trdnjavski se mu dadé.

17.

On jé i pije, leží i vladári,
Doklèr se napase, nagospodári.

18.

A kádar se krač i pečenke napita,
Brez «zdrava ostani!» pobere kopita.

19

I tukaj zločiniti jedva prestane,
Drugàm se v jednáko zločinstvo gane.

20.

Človeško življenje prečudno je Bog namesil,
I nekaj deklét na kljuko za hudo leto obesil.

21.

Zatorej z lučjo moški težko se najde,
Kateri od prve ljubezni svoje ne zajde.

22.

Kdor ljubil je déklici dve, izkusi tri,
A ona, če drzna je, šest jih na teden vlovi.

23.

Ti bodi stare mere slepár,
Če nehčeš, brez ljubice nési nikdár.

24.

K hudôbniku ženske leté po sili,
Da tudi bi ga iz cerkvé kropili.

25.

K pobožnosti v cerkvi duhovnik priganja
I tudi biro svojo oznanja.

26.

Po cérkvah na kmetih se Bog spoštuje,
A v mestih zaljubljeni svet sčakuje.

27.

Po mestih vže straža k orožju hití,
Če p . . neš na trgi v pričo ljudíj.

28.

Na kmetih četudi se v cerkvi ti zmuzne,
Za úho te vender nihče ne brljuzne.

29.

A ko morebiti bi kdo te brljuznil,
Brez stráha bi zopet ga dobro duznil.

30.

Za jedno mu gorki dve zaušnici daš,
Če svetega pisma i prorokov ne znaš.

31.

A kdor proroke umeje ter pismo zna,
Po svoje modrosti za glavo naj skrb ima!

32.

Težkó iz tepeža prinesiti je célo teló,
Ogníti izkušnje se je še bolj težkó.

33.

Vseh petdeset tednov sem pazil čután,
Da ne bi v izkušnji kakovej bil vjet;
A evo! na starega leta dan
Prišlo jih je tristo šestdeset i pet.

34.

Izkušnja dokípi najvišje visokósti,
Človeku so dane vender še večje kreposti.

35.

A ti, da bi moč imél ne vem koli slábo,
Dovólj je ímaš v svojo ponižno rábo.

36.

Da bila tvoja moč bi nad vse velika,
Ne vbraniš se muh i zlobnega jezika.

37.

Da s trnijem ali zlatim zidom bi srce obsadil,
A žalosti vender ceste do njega ne bi zgradil.

38.

I v tem smo prosjaki jednaki cesarjem,
Vsak ima nagoto, razgaljeno vdarjem.

39.

A v tem so cesarji, kakor prosjak,
Da svojo nagoto zakrivamo vsak.

40.

Cesarji i kralji narôde težavno kroté,
A mnogo téže kroti se človeško srcé.

41.

Zdravniki znajo, kaj zdrávi ter kaj bolezen podá,
A vender sam nekteri o palici sključen bedrá.

42.

Zdravniki bolni zdravce bi radi celili,
Največji slepci radi bi vidce vodili.

43.

Iz tega na zemlji premnogo rodi se gorjé,
Ker umu brezum nastavlja vedno rogé.

44.

A da bi se tudi na glavo postavil,
Z naukom nikdó bi svetá ne ozdravil.

45.

I ko bi ves Izrael denes v pokoro obrnil,
K maliku svojemu vsak bi jutri se vrnil.

46.

Naš rod se ne dá do sodnjega dné
Nanizati, kakor česnôve glavé.

47.

Ozri se v kegljače,
Kóliko tam jih stojí;
A vsak drugače
Svojo kroglo točí.

48.

I da bi tudi jednako dva jo točila,
Obá jednóliko níkdar ne bi zvrnila.

49.

Živénje človeško podobno je vodi,
Ki vsaka po svoji strugi hodi.

50.

Vse reke i vode v morje tekó,
Človeka vsacega v zémljo nesó.

51.

Velícega sem znal možá,
Ki smrti prosil je Bogá;
Pritlíkave sem znal ljudi,
Prosili so, da večno je redí.

52.

V sedanjih časih do groba od zibeli
Po cesti železni smo se zaleteli.

53.

Ko brada mladeniču jedva vstaje pod nos,
Užé na sencéh je, užé na témeni bos.

54.

Od tílrika plešec k vrhu suče dlake,
Da bi golomrázica mu ne stvorila napake.

55.

A kdor je lasàt obilo po glavi,
I kapo si pod klobuk podstavi.

56.

Kdor náse lehkò dve topli suknji obesi,
Skrbí za plašč i kožuh užé o kresi.

57.

Kateri je kožuh i suknjo i plašč ogrnil,
Rad kúrjeno peč na hrbet oprtiv bi zvrnil.

58.

Ko drv pol sežnja v peč bi se delo,
Če duška né dôvolj, ne bi gorelo.

59.

Mladenič devico glédi rajski lepó,
Če gláden je, níkdar ne zaljubi se v njó.

60.

Zatôrej še nésmo ni čítali ni poslušáli,
Ka od ljubezni prosjaki bi v vodo skakáli.

61.

A če se kedàj z vodó je kateri zagrenil,
Ne boj se, da ne bi poprej se bil oženil.

62.

Nekteri, ki v vodo skočiti je želel,
Najprej globočino je meriti velel;
A če mu je potok samó čez koleni,
Ni kópat ne gre po nobednej se ceni.

63.

A kdor po nesreči v vódo bi pàl,
V nesrečo bi svojo otepal, teptàl.

64.

V nesreči samó še denašnji dan,
Ti bodi mi, Bog dobrótljivi, v bran,
A jutri bodem sam čután! —
Takó človeški zárod muči Bogá,
No vender se páziti sam nikoli ne zná.

65.

Ti sam si kriv, ka veja zadene te v óči,
A vender glasno od néba kličeš pomóči!

66.

Mi kličemo vsak dan v molitvi: Izbavi nas zlega!
A tiho si mislimo: Udri tega i tega!

67.

Da bili kmetje bi očenaš učili,
Namesto *zlega* možički bi *davka* molili
Ter še pristavek bi dali modri meščána:
Zastonj daj obilo žíveža, drv nam i stána!

68.

Zatôrej da tudi Bog bi še više prebival,
Posebne dobrote nad nami ne bi užival:
Ta prosi deževja, on bi želel suhote;
Ta hoče draginje, on hrepeneč je cenote.

69.

Bog da vsacemu vselej vse bi podélil,
Vsacega s tem bi najčésče gorko razcvélil.

70.

Možjé najstarejši so v željah svojih detine,
Z obema rokama nevednost v plamén je rine.

71.

Kedàr otroci v zbor se stekó,
Na travo si vrečo plev denó,
I, «to je velíka cerkev,» rekó,
Ter «bim bom» z jezikom zvoniti začnó.

72.

Podobno si je nedolžno otročje i pevčje srcé,
Samó si ustvari, česar ne najde vrhu zemljé.

73.

Zatôrej né treba Prešérnu vsega verjeti,
Ka Julija taka je bila, kakor soneti.

74.

Če je ne prestváriš, v pesen svojo ne jemlji
Najlepše, najsvetléjše stvarí na zemlji.

75.

Svetloba naj ti nikdár ne premoti očij,
Ker senca se z lučjo stanovito sestri.

76.

I stóprav, ko senco ločiti veš,
Soditi lúčino ceno smeš.

77.

A vsak i vselej ne hôdi sodbe krojít:
Quod licet bovi, non licet Jovi;
Bog oča povsod je vedno v cerkvi odkrít,
Pokriti oholi hlapci njegovi.

78.

Zató, če govoriti ne kaže, usta si tišči,
I če vrtogláv si, jezdi brv na brodišči.

79.

Še vselej sem videl, koder sem lazil:
Kdor vedel se ženskim je uslužiti;
Kdor mnogo molčáti znal, malo je vpiti:
Nikoli né sreče svoje pokazil.

80.

A kádar se oglasíti veljá,
Odprí na stežaj si duri srcá,
Zavpíj, da vsem se ušesa krika napólne,
Četudi se náte vesoljni svet zakólne.

81.

I da bi te dvakrat srditi slepci na križ razpeli,
Če nési legál, polagoma bodemo vse verjeli.

82.

Resnica je bila pred nébom i zemljó;
Resnica ostane, ko zemlja, nebesa minó.

83.

Nobeden zvoník ne bode ure glasil,
Da znali bi, kdaj se bode svet drobil.

84.

Če v zvoniku tudi cerkvénec molčí,
Ura je poldne, kádar pol dneva zbeží.

85.

Izberi si pravo uro i pravega pomagača;
Beseda je časi dovòlj, a časi potrebna gorjača.

86.

Ne devaj hiši na streho vrat,
Nì hlačam durec na zadnjo oplat.

87.

Verjemi svojim besedam, a druge tudi premisli;
Ne bodi tujega lačen, a svoje ímej v čisli.

88.

Kar koli nas je, lehkó bi toliko vsak si dobil,
Da ne bi na stara leta kropa neslanega pil.

89.

A svet je mladenič, ki hoče se ženíti,
Ter vôle začenja, teleta začenja redíti.

90.

Privrgó se mu golí potepuhi,
Z lačnimi k njemu pritekó trebuhi.

91.

A kádar hram i hlev je prazen,
Za gostom gost beží neprijazen.

92.

Ko pride nevesta z godci i svati,
Nje ženih jej néma na mizo kaj dati.

93.

Jedí, katere sirota najprvo bi rada,
Pri zgodnjem zdaj raztočniku bridko strada.

94.

Kdor moder je, vé daríti i tudi jemáti;
On hrani druge, a nehče sam stradáti.

95.

Dve ímaš roci v dajanje,
Dve ímaš roci v jemanje.

96.

Kar na sopari vsak dan izgubi morjé,
Reke, oblaci mu zopet vračila dadé.

97.

A za resnice, za uke ne čakaj vračila,
Bodi dovôljen, če léskovega né kosila.

98.

Zatôrej, če tukaj i tamkaj preveč sem rekel,
Niščè da ne bode za máno s kámenom tekel!

99.

Ako utegnil kde sem kaj reči premalo,
Misli, ka to na jezici je meni ostalo.

100.

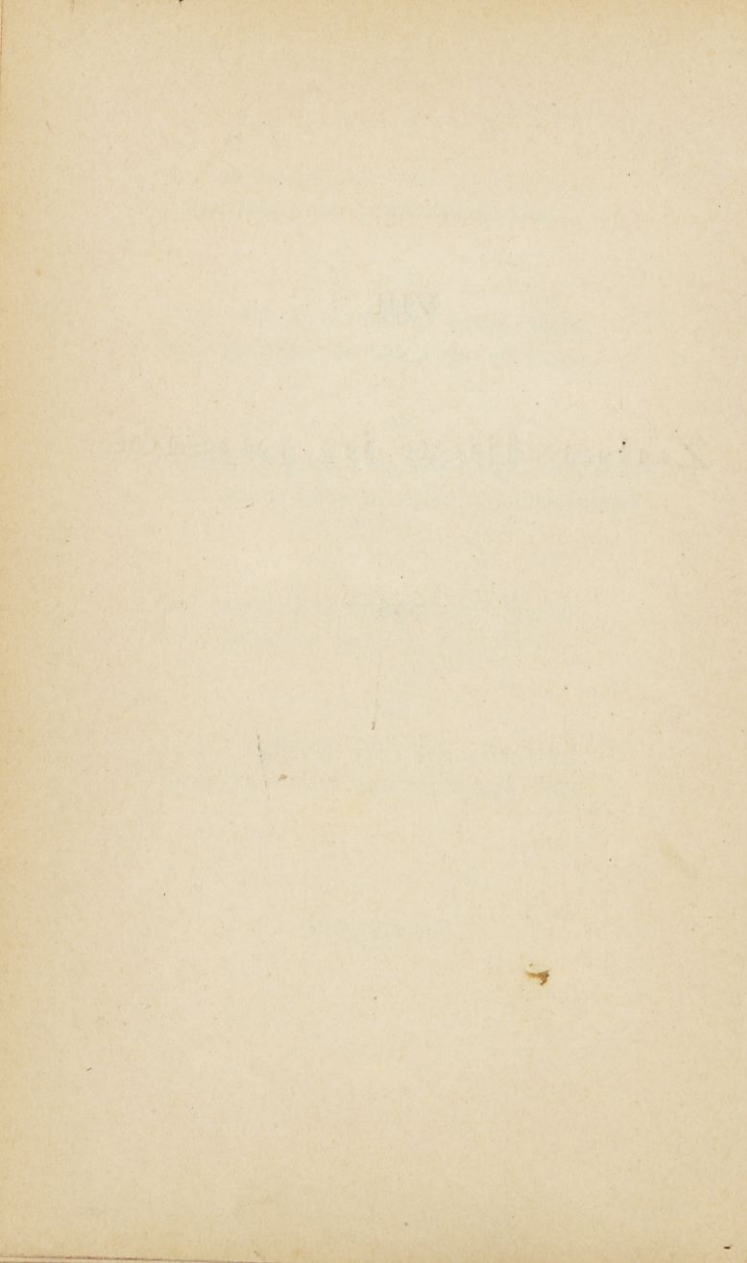
Meniš li, náte ka meri kde zabavljíca,
Pómni, ka némaš sam neumitega líca!

VIII.

Zabavljíce in pušíce.

Ob smrti slovénskikh časnikov.

Nekdaj uživali smo boljše čase,
Oj boljše čase i časnikov več!
Al' zdaj pa gorijo še same «Novice»,
I tvoj, «Danica», plamen brlèč.

Umrla je «Slovenija» hrabra,
I Cegnar je vrgel jej zadnje prsti.
Umrli je tudi «Pravi Slovenec»;
Oh, Malovašič pa — še živí!

«Slovenca Pravega» vzel je parkelj;
Malovašiča vzeti né bil vesel.
«Ljubljanski Časnik» je zadremal,
Ko Melcar ga briti bil je začel.

Udaril i «Vedež» ob tla je s petami;
Za sábo je pustil blag spomín:
Živí na Dunaji njega oča,
V Ljubljani za lakotoj vmrl je sín

Ležé le-ti zdaj vsi pokopáni;
Al' mi pa še jemo pečenko i bob;
Redimo se, da se nekdam debeli
Zvalímo pozábi v tesni grob.

Román.

Zakaj bi pa mi ne pisáli romanov?
Zakaj bi ne poskusili vsáj?
Če prvi, drugi ne bo po godi,
Napravi tretji, četrti tečaj! —

«Slovenec, v vseh rečéh sirota,
Premalo ima knjižnih ljudi.
Le v ustih kmetov, starih beračev
Slovénsščina še nekaj sloví!»

«Učeni ljudjé ne znajo slovenski,
Gospôda francoski, nemški kokotá;
Ko prideš čez dolgi most Mure,
Nobeden človek te več ne pozná.»

«Kakó boš pisal pregrehe visocih?
I kdo bo tvojo révščino brál?
Kakóve besede boš gospodičnam
Na plesih, sprehodih na jezik dajál?» —

Kaj praviš? Saj né samó za gospôdo
Nebó i zemlja, kruh i mesó!
Berač, ak' nósi prav malho na rami,
Pa vender glávo íma s sebó.

Prepevaj bosé i hrôme berače,
I stare babe, pijane ljudi;
Prepevaj rezarje i kotlovézce,
Katerih dosti po zemlji živí.

Namesto ljudíj prepevaj živali,
Četudi jezika ti ne vedó;
Če bodo govóрили osli slovenski,
Nihčè te osla imenôval ne bó.

Alì pa prestavljaj Krištofa Šmida,
Bral ga bo hlapec i gospodár;
Alí ti je neznana zgodba Svetína,
Ki več je že néma nobeden bukvár?

Pri nas né treba misliti globoko,
Dovolj je, ak' peró urezati znaš;
Prestavljaj; nesi rokopis v Celovec,
Če Blazniku rad ga zastonj ne daš.

I videl boš, kako ti bomo leteli,
Leteli ti bomo z nébom naprot;
Kar nas je Zahêjev, lezli bomo na drevje,
Potresali z rožami tvojo pot.

1852.

Svetemu Elíji.

Mogočni svetec, grméči Elija!
Lej, zvezane imam jaz roké;
Ti pa grmíš po širocem nébi,
I skoro pod sábo ne vidiš zemljé.

Prihrumi nad Ljubljano belo,
Drdráje privleci ropotni svoj voz;
Bedakom treskaj v temotne buče,
Pripali ošabni jim jezik i nos!

Al' pa na nebi rajši ostani!
Morda še napósled mene bi klél,
Ko ne bi mogel dela končáti,
Nikoli ne mogel zaspati vesel!

1855.

Slovénsko slóvstvo.

Čemú se s pesnijo neki upiraš,
I góliš redkolaso glavó?
To prazno je, neumno delo,
Nikdár iž njega koristi ne bó!

Nikdár se vam ne razširi jezik,
Nikdár ne raztegnejo vaše mejé;
Do sodnega dneva zastonj boš čakal
Slovečih pisem bistre glavé!

«Hudobnež, nikar ležij ne kvasi!»
Takó zabavlјvcu srdit sem djál,
«Nikar ne omakaj jezika v misli,
Ki vrag ti jih je v možgane vsejál!»

«Slovenec ima dušno pašo,
I postnih pridig sedem imá;
Slovenski je krpal Primož Trubar,
I Knobelj i Toman, Gorenjca obá.»

«Slovenski je pisal Jurij Kobila,
Koseski tudi že star je začel;
Kobila so rekali Dalmatinu,
Koseskemu pa se pravi Vesel.»

«Koseski iz Trsta hodi na Nemce,
Pod koši oprtnimi diha težkó;
Al' známenja tujih piscev
Ne tiska rad na tuje blagó.»

«Zató Slovenci mu orgljamo hvaló,
Pred orgljami Bleiweis visoko čepí;
Pa Turstenjak slavni mehove pritiska,
I Hicingar Peter mu himno reží.»

«Prestavljamo ‚Sveto pismo‘ iz nova,
I Kljukca ležnivega v dômač glas,
Celó abecednike, kuhinjske bukve,
Svinjski katekizem i ‚Zlato vas‘.»

«Prestavljen je tudi Adelung nemški,
Že rajni Vodník ga bil je pričél;
Slovenci kričimo: To moško je delo,
Ker ženskih rečij né pod streho rad vzél.»

«Ta knjiga podobna je v svojem duhu
Menihom ostrim Svete goré,
Ki kozlom smrdečim na Sveto gôro,
Al' molznim priti kozám ne dadé.»

«Še Raič, Aristarh imenitni,
Modróst je svojo cuco-ramo vzél;
Prinesel jo je ‚Novicam‘ na pródaj,
I nehvaležnost je zánjo prejél.»

«O Raič, blaga duša preprôsta!
Ti Božidar, sveta nési poznál;
Svet bistrim glávam usta zapira,
Bedák je še vselej prost gobezdál.»

«Iz šestogubca turjega kuha
Slovanom zgodbo kuhar Turstenják;
Mi padamo pred njim na kolena,
Al' praska se v grobu Kolár Slovák.»

«Naj Miklošič se na Dunaji smeje,
Naj Mikovec gleda jezno v stran;
Naš Turstenjak svojo pot dokazuje,
Da tudi Huronec bil je Slovan.»

«Slovenski je krožil rajni Kančnik,
V Dobrépoljah nekda j órgljár je býl;
Slovenski brenčí nam Píkin Jóžek,
Če se je do vrha grla napíl.»

«Oj Píkin Jóžek, v Ribnici rojen,
Kar živ je, né dvojih imél še hlač!
On poje slovenski, píje slovenski,
Izvrsten, krmežljáv je beráč.»

«Imamo še družih mnogo slovečih,
Ki píšejo radi ,Novícám‘ zastonj;
Ki ,Glasnik‘ jih težkó plačuje,
V Parnas jih vodi leskov konj.»

«Zátorej, hudobnež, ležíj ne kvasi!
Brž vse oporeci, kar prej si mi djál;
Pripogni se našej literaturi,
Písateljém naším pripogni do tal!»

Skrilóvska modróst.

Bilo je prerokovano,
Da tedaj gorje vasem,
Ko gospodstvo v roke dano
Bode kmétiškim ljudem.

Zdaj prišli so taki časi
K nam za grehe od Bogá:
Ta se za župána glási,
Ta se glási za možá.

Skrilovíca bodi priča,
Kar sem rekel, da je rés:
Tam je pol vasí biriča
In še pet žandarjev vmés.

Skrilovljáni so se zbrali
In zmeníli še takó:
«Mi zdaj bodemo vladali,
Tepli kmeta za uhó!»

«Perutnice smo razpeli,
Bome, kakor ptičji rod,
Vso deželo pódse vzeli:
Jaz gospod in ti gospod!»

«Prvič pismo naredímo,
Da mi prve smo glavé,
Ter nikogar ne ženímo,
Kdor ne ôrje pol zemljé!»

«Kóčarji, smolárji, posli
Nakoté nam kup otrók:
Pásimo jih mi, njih osli,
In ob našem večni Bóg!»

«Drugič naj se to postavi:
Ti ne nosi, nì v rokàh,
Nì na plečih, nì na glavi,
H krstu, baba, ne v nečkàh!»

«Voz in konje ti je vzeti,
Če po cepec greš v goró,
Če po séno v senožci
Ali v zélnik po glavó!»

«Tretjič z ognjem se ne šali,
Kuri v peči, ne po tleh;
Praska ne smodì na tnali,
Z nožem lupi ga na meh!»

«Zunaj ne pecì koruna,
Repe, debeljáče nè;
Da ga raca vrtokljuna,
Kdor samó tobak zažgè!»

«Naj četrtič prepovemo,
Kde pobrati káko stvar;
Gorje mu, o komer zvemo,
Bodi pošten al' slepar!»

«Bodi móžik, bodi žêna,
Bogatinec al' berač:
Vže krivica je stvorjêna,
Če pobereš gomb od hlač!»

«Zadnjič ukrenímo tudi,
Naj se ječa ogradí,
Da se notri vsak začudi,
Kdor županov ne častí.»

«Tamkaj bridko naj se posti
V hladi nepokornež trd;
Komur dneva né zadosti,
Bodi osem dnij zaprt!»

«To vam je zapóved naša
To *skrilóvska* je modrost:
Starim kmetom nova kaša,
Zdrava kaša, zdrava kost!»

Hicingerjeva novoletna noč 1860.

(Starega leta večer. Ura bije polnoči. G. Hicinger spí. Baron Ravbar se prikaže, kakeršen je v podobi na Hicingerjevej knjižici.)

Ravbar.

To je stanovanje tistega pisarja,
Ki ga je takó šegetala krača,
Da je peró mej prste vzél
In mazati moje življenje začél?
Ljudjé so rekli, da je hrust,
Ki néma rad zastónj odprtih ust;
Pa vender vsi skupaj so legali,
Zastonj so mu táko hvalo dajali.
Pu! Kakó mi nekaj bije v nosníce!
To duh je gotovo Petrove dušíce!

(Udari ga s pleteno brado.)

Oj, ti! Ne čuješ sodnega dneva?
Trobente bucé in grobje so odprti,
Mrlíči pa rávsajo od smrti,
Hudobnega čaka večna reva!

Hicinger (se vzbudí).

Hu, hu, lasjé mi po konci stojé,
Kdo vpije mi od sodnega dné?

Ravbar.

Al' res ne poznaš pletene brade?
 Ne veš, kakó si predrzno grešil,
 Ker si mi jo z mazilom kadil,
 Ko da bi uši imele v njej mlade?
 Pošteno sem jo zmirom nosil,
 Po gnoji nje dlake nésem trosil,
 Nocoj samó prisilil si me tí,
 Da se doteknila je nevrednih rečij,
 Kdo ti je bil podaril oblást,
 Da si jej delal táko nečást?
 Zakaj si nepotrebno se glásil,
 Rojakom o mojej kreposti kvásil?
 Ali meniš, da sem kamnít bedak,
 Ki lahkó ga dreza in suje vsak,
 Obrača z leve na desno stran
 In svoje basni o njem daje na dan?
 Slovenčki ste za mizo seli,
 O starih junakih blesti jeli:
 Oskubli ste Erazma iz Jáme,
 In vrsta prišla je tudi náme.
 Na ónem svetu so ljudjé godrnjali,
 Pa vender so z vami se krégati bali,
 Ker ímate samó dva čásnika:
 Novíce in Glásnika.
 Kdor bi si drugače pomagat' ne vedil,
 Če mu v odgovor ta dva prepoveste,
 Potem so zaprte mu vse ceste;
 Jaz bodem pa drugo vam naredil!

Za vas je prečestitljiva vreča,
 Ki bila je nékdaj Spanijolu ječa,
 In meni je nevesto pred oltar spremila.
 Zapomni naj si vsakdo, kar sem rekel,
 Da se ne bo opekel,
 Drugič ne bom več govoril svarila.

Hicinger.

Moj Bog! Bodi mi na strani!
 Pred hudobnim razbójnikom me brani!
 To je hudobno ljudstvo pogansko,
 Žal mi je za slavno knjižico lansko,
 Ki je oznanjevala njegovo slavo.
 Presneto bi mu zatrobil na glavo,
 Ko bi si človek le upal in ne bal.
 Zapustil me je tudi le-tá,
 Ki klical sem vedno ga svojega možá!

Ravbar.

Duhovi bomo vsi zoper tebe vstali,
 Nesrečno ti leto prerokovali!

(Izgine.)

Hicinger.

Slovenija blaga, ti upanje moje!
 Gorèl sem vedno za koristi vse tvoje,
 Pisal sem od kamnov in zgodovine,
 Krog sebe sem trosil jezikoslóvske luščine,

Celó kratka obleka *kočmavka*
Bilà je moje slave oznanjeavka.

Kočemajka (se prikaže).

Jaz, oče, Vam ne morem pomagáti,
O meni Vam né bilo treba pisáti,
Obríta glava in ženske rečí,
To sta dve nasprotni stvari.

(Izgine.)

Hicinger.

Slovenijo kličem, pa je ni,
Oglási se vsaj mi *slovnica* ti,
Ki sem te pisal otrokom v korist,
V tem delu je moj namén bil čist.

Slovnica.

Od kar je Marko slovenščino pačil,
Od kar je Primož Trubar koračil,
Né bilo take nevéščine več na svetu,
Ko jaz po gospodu Hicingerju očetu.
Vaša reč bo z máno slabó podprta,
Ker sem vsa krúljeva in odrta!

Hicinger.

Preklete bodi, kmalu bi bil zaklel!
Potím se in v grlu me peče zgaga,
Na čelu se zbira mi smrtna sraga,
Če mi nobena reč ne pomaga,
Kolédar moj naj za mé govori.

Abecednik.

Tegà mu *abecednik* ne pustí;
 Dokler mi ne vrne pesence moje,
 Ki jih po svetu prodaja za svoje,
 Dotlèj mu bom jaz usta mašíl.
 Njegovo življenje za silo kratko,
 Pa vender je zoper «ne kradi» grešíl.
 Čez eno leto bo zadavíla smrt
 Njegovo luč in vsako prat'ko,
 Noč in dan je grob odprt.
 Ak' se poprej spokoril ne bó,
 Nazaj bo nosil tuje blagó
 In kričal bo revež: «Težkó, težkó.»
 In Bog vé, če bo kdo prišél,
 Ki bo toliko modrosti imél,
 Da bo povedal, kakor mu gré:
 Kakor povest pripoveduje
 O kmetu, ki imél je zemlje tuje,
 Ki je na zemlji krivično orál
 In brazdo sosedu čez mejo jemál.

(Izgine.)

Koledar.

Saj rekli ste vselej, da sem kristján,
 Nikakor se pogubiti ne dam,
 Če ste kaj vzeli, kar Vašega ni,
 Čigavor je, naj svoje nazaj dobi.
 Samo letos bom vžíval veselje na svéti,
 Nečem na večno v pêklu goréti.

(Izgine.)

Hicinger.

Vse me sovraži, vse črtí,
Usmili se me ti *«aftergenie»* !
Marskoga si že pod krila vzel,
Ki sam je bil svoje slave vesel,
In svoje modrósti in svójih strun,
Ki je široko raztézal kljun
Od taci samovoljnih rečij,
Ki se mu o njih še sanjati ní.

Aftergenie.

Ti moj rejénec le k meni priteci,
Pri mojem ognji si repo speci !
Po višjem sicer ne smeš hrepeneti,
Pa vender boš do smrti na sveti,
Celó bedakov bo dovolj ostalo,
Ki z lávorjem bi ti bučo obdalo.

Hicinger.

Dovoljen sem s tábo, hvala Bogú,
Slovincem bom zmirom rogovilil,
V vsako lajno nos bom silil,
Doklèr ne povrnem se k blatu domú.

Oba (zapojeta).

V vsako lajno se bom silil,
Doklèr ne povrnem se k blatu domú!

V spomin rajnega «Napreja».

Črne te zemlje pokriva odeja
V grobu tihotnem, boječi «Naprej!»
Vince zlató se v kozarcih nam smeja,
V tvojo opomnjo pijêmo ga zdaj.

Zbrani prijatli v spomin ga pijemo
Tvojih veselih in žalostnih dnij;
Zraven si take zdravljice pojemo,
Da né nesrečen, kdor v grobu leží.

Suknjica têsna bilà ti je dana,
Še menj ti danih biló je možgan;
Dražjega lista ne pómni Ljubljana,
V petek in vtorek si lazil na dan.

Tebe je Martin Jelovščak postavljaj,
Tebe Rubežnik s črnilom gostil,
Levstik je tvoje pisanje popravljal,
A v gospodarja ti Vilhar je bil.

Kratko sijale so zvezde prijazne,
V sanjah prijetnih si z upom igral;
Jezo si sreče občutil sovražne,
Svojega rojstva se zgodaj kesal.

Ribnico videl si, videl si Vránsko,
Videl gorenjske visoke goré,
Videl ubogo deželo istránsko
Videl mejó si hrvaške zemljé.

Videl povsod si, ka vedno čitalci
Vklánjajo samim se dušnim močém;
Kam so pobrali se tvoji laskalci
Kádar mrzeti začel si ljudém?

Pravde tiskóvne te moč je zadela,
Dvakrat na tožnej si klopi sedél;
Tréščila v té paragrafov je strela,
Kterih premalo si v glavi imél.

Mogla umreti né stara Sibila,
Da so prinesli jej z doma prstí;
Jedna se tebi je želja spolnila,
Da se zdaj bati več treba ti ní.

Véš, da trepêtal si védno preplášen,
Da ne prišél bi ti pravdnik na sled,
Dihati upal si nési ostrášen,
Bal se nasprotnikom krepkih besed.

Mirno te skrila je groba odeja,
Nihče za tábo né brisal očíj;
Trčimo, dokler še vince se smeja,
Nikdar «Naprej» naj se spet ne zbudí!

Čitalnica.

Národna pesen.

Stojí, stojí čitalnica,
Čitalnica, zbiralnica.

V čitalnici sta sobi dve,
Oj sobi dve, pri tléh obe.

Dovolj je miz pripravljenih,
Po sobah raspostavljenih.

Okrogle so i na voglé,
Ob mizah stoli se vrsté.

Pa stoli vsi pleteni so,
Naslôni zakrivljeni so.

Sem shaja se le dômač svet,
Možjé i tudi ženski cvet.

Za lepe mize sédajo,
Jedó, pijó, beséd'vajo.

Možáki modro govoré,
Kako Slovenci se budé.

Pa da miníl je strašni čas,
Ko so ponemčevali nas.

Kar slišati je besedíj,
Slovenski vsaka se glasí.

V čitalnici sta sobi dve,
Pri tléh obe, tesné obe.

Iz prve v drugo pot drží,
Iz druge v prvo poti ní.

Saj v prvej le je národ pròst,
I v drugej sama visokóst.

Oj visokost prvaških glav,
Težkih od národnih težav.

Široko vrata se odpró,
Ko se prvaki prikažó.

Možjé, prvaki národni,
Čestí velike lákomni.

Za njimi národni plevél,
Ki se peté je njih prijél.

Po prvej sobi se do tál
Priklánja národna druhál.

To se prvakom dobro zdí,
Na smeh se nekaj vsak drží.

Le Oče tako zvit so ptič,
Da ne drže na smeh se nič.

Kaj v smeh se ne drže oni,
To pač vedó najbolj sami.

Pa za prvakom gre prvak
Iz prve sobe v drugo vsak.

Tam vsi za mizo sédajo,
Na jedni list poglédajo.

Krčmar stoji molché od zad,
Posluša, kaj bi kateri rad.

Potem vesel od njih zletí,
Za jed, pijačo jim skrbí.

Prvaki modri se gosté,
O svojeji slavi govoré.

Ko še jedó, ko še pijó,
Krčmarja k njim nogé nesó.

Iz prve sobe priskakljá,
V okeh veselje mu igrá.

Na mizo dene jim «Trigláv»,
Ta národni nepridipráv.

Prijazno vsi ožró se nánj,
Prvak je vsak zaljubljen vánj.

Kdor zánj bori junaški se,
On zôve mož prvaški se.

Zato smejó se mu sladkó,
Pa spet jedó, pa spet pijó.

Le Oče tako zvit so ptič,
Da lic ne spremenijo nič.

Zakaj se ne smejó oní,
To pač vedó najbolj samí.

Ko se «Triglava» načesté,
Krčmarja spet nesó nogé.

Iz prve sobe priskakljá,
Veselje spet v očeh igrá.

Visoko v roci list drží,
Pa ga na mizo položí.

Ta list je slavno spoštovan,
«Novičice» imenovan.

Prvaki se priklanjajo,
«Novicam» hrup zaganjajo.

Možje mladí in sivih las
Bogá vsi hvalijo na glas,

Za dušni kruh noviških rók,
Ki lačnim se delí okróg.

Le modri Oče, zviti ptič,
Boga ne hvalijo prav nič.

Kaj ga ne hvalijo oní,
To pač najbolj vedó samí.

Ko se poda «Novicam» čast,
Pa spet jedó prvaki v slast.

Prvaki v slast pijó, jedé,
Krčmarja k njim nesó nogé.

Zdaj več iz sobe ne skakljá,
Veselje več mu ne igrá.

Ponižno leze ves potrť,
Prinese časník jim zaprt.

Tam pred veljaki obstojí,
Pohleven pravi, govori:

«Oh, v prvej sobi je nekdo
Ukazal, rekel mi takó:

« «Od kod prišla je taka zmes?
Al' se mi sanja al' je res?»

Vsi časniki slavíjo se,
Zakaj pa še „Slovenec“ ne?

On vrli narodni junak,
Pozabljen sam je, siromak!

S te mize ga poberi zdaj,
Prvakom narodnim ga daj;

Naj hvalo, čast mu zaženó,
Naj mu na zdravje napijó!» »

Ker sem jaz tukaj le krčmar,
Storiti moram vsako stvar.

Zato ta list podajem vam,
Slovenskim slavnim vojvodam,

Le tega prosim i želim,
Da milosti ne izgubim.

Naj več ne bodem jutri živ,
Če té nesreče jaz sem kriv!»

Krčmar še izgovoril néj,
Uže se vname dirinděj.

Prvaki si pomigajo,
V očeh jim iskre švigajo.

Na mizo žlice položé,
Od jeze nič več ne jedé.

Več ne jedó, več ne pijó,
«Slovenca» gledajo grdó.

Še Oče, tako zviti ptič,
Ne morejo več jesti nič.

Zakaj «Slovenec» jih boli,
To pač vedó najbolj sami.

1866.

Žežnjalo.

V čitalnici sem bil,
S prvaki vince pil.

V deželni zbor sem šel,
S prvaki sem sedel.

Govoril malokdaj,
Molčéčen, kakor zdaj.

Prišel je drugi čas,
Spremenil sem obraz.

Popustil sem deželni zbor,
Čitalnični sem dvor.

V kazini zdaj sedím,
Če prav ne govorím.

Voliti sem se dal,
Da bom v odboru spal.

Samo to vem i znam,
Da gnati se ne dam.

Pavlíha čitateljem.

Kdor je Pavliho si naročil,
Naj se zato ne veseli,
Ka njega, kadar kaj greší,
Pavliha bi od drugih lóčil.

Na kolodvoru.

Tam v Mariboru
Na kolodvoru
Národní Štajerci, vrli možje,
K Tomanu v skok so pritekli,
Kaj so možaki mu rekli,
Krščena duša ne vé.

Da v Mariboru
Na kolodvoru
Toman strašno razkoračen je bil,
Zvedeli v daljne smo kraje,
In da je z voza gledaje
Grešnik odpustke delil.

Hoj, v Mariboru
Na kolodvoru
Toman se dal omečiti je v mir,
Da po končanih volitvah
Vrne se v Kostovih britvah
Tomansko-Svetčev prepír!

Molčimo.

Pri cérkniškem jezeru tabor je bil,
Molčimo!
Tam stopil na oder Obreza je prvi,
Molčimo!
In Rázlagu je prvosedstvo delil,
Molčimo!
A národ zagrmel takrat je krepkó,
Da Zarniku se je bliskálo okó,
Ter Kosta srdit je zavihnil obrvi,
Torej molčimo!

Kar koli se dalje vršilo je tam,
Molčimo!
Takó je podravski prijatelj ukazal,
Molčimo!
Katerega zvesto je slušati nam,
Molčimo!
Četudi udrihal on sam je popred,
Da šib je njegovih premnogi še sled,
Ki zdaj bi ga z óljem rad mazal,
Vender molčimo!

Vse, kar se po kranjskej deželi godi,
Molčimo!
Ker k zmagi najprvo potreba je zloge,
Molčimo!
Naj v prsih nam bridko srcé krvaví,
Molčimo!
Če staro ošabnost in puhli ves red
Z molčanjem pohlevnim utrdimo spet,
Potlej kričimo!

O zdanjem času.

Naproti si hitita v ljuti boj
Največji, najmočnejši dve državi;
Ob Renu hrabrih se Francozov ròj
Na pleme nemško zbira v ples krvavi.

In predno se izteče malo dnij,
Od tam začujemo velike čine,
Ki nam za hip obrnejo oči
Od dél mravljinčjih naše domovine:
Od zmag v volitvah in od bolečin;
Od národne ljubezni in sovražbe;
Od Svetca, Koste in od družih glav,
Ki časi domač bič po njih udriha,
In tudi od sovraženih zabav,
Ki jih prinaša z Dunaja «Pavliha».

Francosko-pruska vojna.

Naspróti stojíta si vojski dve,
Pogumni, slavni, veliki obe.

Na jednej strani francoski car,
Napoleon, mogočni vladar.

Na drugej strani pruski kralj,
Ž njim Bismarck in premnogi maršalj.

Stojita nasproti nektere si dní,
Do zdaj še nobena zgrabíla ní.

Posluša svet in pazi skrbnó,
Grmé li užé topovi glasnó?

Evropa vsa, Amerika vsa —
A vojska še vender v boj né šla.

Če vidimo prav, bojazen, strah
Nareja, da Prus in Francoz je plah.

Zato se gledata vojski obe,
Nobena boja začeti ne sme.

Začeti ne sme nì teči domov,
Ker spremljal po poti bi smeh jo gotov.

A smeh in sramota je huda stvar,
To Bismarck vé in francoski car.

Torej si zabavljata, kar se dá,
Ker néma dovolj nobeden srcá.

Slovenska zlôga.

V rádoti svet poskakuje
Tukaj i tamkaj povsod,
Sladek razgóvor se čuje:
«Konec slovenskih je zmot!»

«Kar se je koli grešilo
V belej Ljubljani kedàj,
Kar je na Dunaji bilo,
Bodi pozabljeno zdàj!»

«Zloga povrni se blaga
V prsi razdražene spet;
Rázkol da ves iznemaga,
Ki je mej brati bil vnet!»

Zlogo nebó nam povrni,
Blagi mej brate daj mir,
Ka o nezgodi ga črni
Dômač moríl je prepír!

Vender je drugo vprašanje,
Ali pozábiti rés
Modro je grehe nekdanje,
Modro nekdanjo vso zmes?

Koliko bridke nezloge
Záradi zloge nas trè;
Kaj li sramót nas uboge
Z jeklom razbeljenim žgè!

Prva zatôrej potreba
Glas je zagnati grmeč:
Trepet i lakota hleba
Zlogi najhujši sta meč.

Konec slovenstvo mu bodi,
 Bodi začetek vsekdar,
 Kdor hče slovenskej usodi
 Biti, ostati krmar.

Potlej se zloga povrne,
 V srca povrne se mir,
 I razkadé se nam črne
 Mègle — i črni prepír!

1870.

Mrtvej žabi.

Solznodólska pésen.

Na cesti v prahi mi ležíš
 Zgrbávščena mrtvá;
 Skakáje v lužo ne hitíš,
 Da poiskála tam bi dnà.

Do smrti je zmečkàl te voz,
 Nesé na njivo gnoj;
 Zakrožil milo črni kos,
 Ko vid ugasovàl je tvoj.

Kder beli te obsvetil dán,
 Ko žabogríz je cvèl.
 Tja pokopavat v grob temán
 Pastir te kačji né prišèl.

Pripekal z néba solnčni žár
 In scvrl te je takó,
 Da vse je, kakor trd suhár,
 Ubogo tvoje zdaj teló.

Opózlilh skrb te né krakov,
 Ki se v trakéh držèč
 Po mlakah prožni tik bregóv
 Gnetó vè žmitek zelenèč.

Kaj pretrpela si — kdo vé?
 Kdo vaše jade zná?
 In kdo boljést na zemlji smé
 Sodíti vašega srcá?

Po luži hitro plávala
 V gibanji krivih nóg,
 Z bregá si poskakávala,
 Če bližal se je kup otrók.

Pod blato si skrivala se,
 Ko vol je lužo pil;
 Konjíča si igrala se,
 Če je na tebi sosed bil.

Iz vode vrgel časi v kràj
 Po sili te je kdó;
 Z rokáma stidna si tedàj
 Obličaj skrila in okó.

Bilà je pesen tvoja: *nuk!*
 Žarote dušne hlad,
 Ko črno suknjo in klobuk,
 Trebušek si imela zlat.

Premišljam v bridkih te solzàh
 In čudim se ti vmes:
 Posebno si v rokàh, nogàh
 Človeku vsa podobna res,

Kdo rekel bi, da né to nič,
 Ka prstike imaš,
 In kakor priden otročič,
 Bogá lepó hvalíti znaš!

V naročaj k meni pojdi sem!
 Jaz tebi najdem grob;
 Na posteljo pri grmi tem
 Pod brazdo položim te v bob.

Namesto sveček ti prižgèm
 Podleskov nagih cvet,
 A v jamici s prstjó zaprèm
 Pogled na solznodolski svet.

Še z dveh tresák ti naredím
 Na grob leseni križ
 Ter nad glavó ga zasadím,
 Kder pokopána ti mižiš.

Naj žabja mlaka večna si
 Skrivnosti kreketá;
 O tebi, ktera srečna si,
 Molčí, o tebi nič ne zná.

Trpela si le kratko tu,
 Trpim jaz dolgo vžé;
 Zaspala si presladko tu,
 Jaz gledam še svetá gorjé.

Resníca.

Kdor za resnico mara, ušés jej ne maší;
 Al' kdor se je pa brani, zaveže še očí.

Tomanu.

I.

Kdor peruti z voskom h koži prišije,
 V mlako pade, kádar ga solnce obsije.

2.

Tvoje pisaríje so ko v gnoji Job;
 Duh je nékaj vreden, truplo polno gob.

3.

Moj brate, tvoj Pégaz je kašelj dobil, se bojim;
Zato, če ga ljubiš, h gospodu Strupitu ž njim!

Slovánski zlòg.

Beséd neznáno čudnih zmes pisati,
Po Rusih, Srbih i po družih ne vprašáti,
Puščáti v némar pisma naših starih rok,
Slovenščino s hrvaščino goniti v kózji rog:
Temù zdaj pravi se «slovanski zlog».

En jezik.

«En jezik móramo Slovani vsi pisati;
Torèj naj se slovenščina s hrvaščino pobrati!»
«Bog nam ga daj en jezik, ali dragi moji!
'Z hrvaščine, slovenščine se ne ustroji»».

Dober svèt.

Ne jenjaj peti, ak' ti mislij manjka,
Beséd neznanih dosti nakopiči!
Le-té slovenskim bralcem bodo zanjka,
Čepràv literaturni porekó beríči,
Da gnezdo so, ki so ušli mu ptíči.

Pevska prostóst.

Karkoli je lastnostij pevcu tréba,
Podana ti nobena né iz neba,
Le pevsko prostost, meniš, da imaš;
Da nam pokazal bi, ka jo rabiti znaš,
Po svoji volji logiki v očesa drézaš,
K besedam sežnje dolge répe vprézaš.

Svarjenje.

Pisarje pusti, dokler so v životi;
Ko so mrtvi, soditi se jih loti,
Ker strela v grobe ne leti zelene.

Odgovor.

De mortuis nihil, nisi bene!

Izvírnost Zorjánska.

«Zakaj namesti uzde rep vzéli ste v rokó?» —
«Za uzdo vsakdo grabi, za rep le malokdó!» »

Slovénska krítika.

A:

Kakó bi naše pesnike sodili?

B:

Prokleta bodi, veste kaj? Vadjajmo!

C:

Mar bi po abecedi jih vrstili!

ABC:

Saj res, le hitro dajmo,
Vrstímo jih po abecedi
Naj bo *Ahácelj* prvi v redi!

Homer Koséskega.

«Homer! Od kod pa k nam prišel si, primaruha?» —
«Kaj vprašaš! Naravnost Vossu iz trebuha!» »

R e n.

Res daleč je Ren, pa nas vender zalíti pretí;
Svobódo utopil je že, zdaj še poezijo želí;
Vesel ga naš pesnik v klobuk je i korec nalival,
Da nas bi prekrstil, nam grbo i glavo omival.

Prepisoválcu.

Kakor beraška je krošnja, prijatelj, písáníje tvoje,
Dosti nahaja se v njem, toda le tuje blagó!

Beráštvó.

Nabiraš si v misli črepínje i smet,
I jezik ti je, ko razdrasana ščet.

Slovénski Pégaz.

Kar je Prešéren umrl, izginil slovénski je Pegaz,
Šel je na Golavec past, s travo slabó se redit;
V kljuse suhó spremenjen je ter skače svobóden,
Hajdi, «Beraški strah», idi tija ga lovit!
Žêni slovanskim nazaj ga pesnikom, revnim beračem,
Ki se brez njega poté, spóči v slovénski Parnás.
Daj ga I. I. v oblast, ker Umek in J. J. ga neče,
Tá dva gole metlé jáhata, kakor na Klek.

Mlademu pesniku.

Tvoja pesen je, ko Ezopova vrana;
Vsa lepota njena je drugod nabrana.

Strgárju.

Zvón.

Ti v pesnikih bil si, dokler še Strgár,
Kar v kémikih modrih ponižen smolár.

Strgár.

Da res bi v gosposke se pevce uvrstil,
Zato sem se v «Libor val Búrin» prekrstil.

Haderlap (v svojej izbornej slovenščini).

A zdaj se dozdevaš mi lačni baron,
Ki vozil kokóši je v prodaj za «lon».

Strgár.

Zdaj «Libor» se zovem i tudi «val Búrin»!

Haderlap.

A vender v zveréh le zapéčni si múrin.

Polémiku.

Sranko smolár
Nikdar né kemik,
Janko svinjár
Nikdar polémik.

Zgodovina iz Kôpra.

Zgodovina ta iz Kopra
Bi mordà bilà kaj vredna,
Da né tako zlo nevédna,
Znanja do kostij vsa gola,
Na svoj vbogi nič ohola,
Brez soli vsa in brez popra.

Domišljavemu prvaku.

Ti v dve vrsté nasprotnike delíš:
Srdito v nekatere se podíš,
Molče domov pred drugimi bežíš.

Ἐφη αὐτός.

Ἐφη αὐτός, ki vlada sodbe čist:
Naš Kurnik je slovenski humorist.

Zbornica dr. Tomanu.

Zakaj se zopet nési dal voliti?
Železnic nerojenih roj,
Katere bode treba odobriti,
Vzdihuje bridko za teboj!

Bona opera.

Možje, ki «*bona opera*» vedno grmíte,
Na «*bona opera*» najbolj režíte!

G n ú s.

Stvarí na sveti štiri so,
Ki se mi gnúse premočno:
Algebra, steníca,
Govno, stara Mica.

Kdo je srečen?

Srečen je ta, ki ne vidi z očmi, pa véruje vender!
«Srečen je mari le-tá, ki ne verjame, kar zré?»

Terusu.

Ne misli,
Napihnjeni terús!
Po krčmah se ne hvali,
Da nésem dèl na brús,
Kar drugi so kovali.
Za vselej zvedi zdaj,
Ti zvonec svoje reve:
Doklèr je zrnja kaj,
Ne vejám prazne pleve.

Slovenska ostuda.

Da jaz bi se s táko ostudo boríl?
 Sam svoje peró bi premalo čestíl!
 Omlečeno, gárjavo žabo premisli,
 Ki leze s trebuhom napetim pod svisli;
 Opómni rujave steníce se, brate!
 Opómni smradú se jej kože robate:
 Položi na srce pošteno rokó,
 Če mogel ognusiti prste bi ž njo?

Slovenci.

Ród, ki sam se zaničuje
 In ohólo ne spoštuje
 Vedno sebe in svojíne,
 Rôžje v srce sam si ríne;
 In kako hčè ta medlôba,
 Da mu pride slavna dôba?

Uk.

Narava nas uči ljubíti,
Ljubezen krotko potrpeti;
Samó ljudjé, ljudjé na sveti
Učé nas kleti i vražíti.

IX.

Jéža na Parnás.

Jéža na Parnás.

Pavliha.

Gledalci i gledalke,
Poslušalci i poslušalke!
Vam mislim oznanovati,
Kaj bomo igrali nocoj,
Zatôrej morate mirno stati,
Da vam ne bom govoril zastonj.

Najprvo na oder prijezdi možíček;
Pod njim korakal bo oslíček,
I mož bo osla drezal, suval,
Po rebrih mu palicoj dajal:
Pa kadar bo želel gospodár,
Oslíček mu ne poskoči nikdár;
Za njim pa prijaha še družih dosti,
Zgolj težkih možakov polnih modrosti:

Prvi bo jezdil podgano;
Drugi bo jezdil vrano;
Tretji sedel bo na miši,
Četrti na polževej hiši;
Peti brzdal bo komarja,
Šesti kebra, sedmi pa raka.

Ko bode že zbrana družba taka,
 Prinese konj, ko na perutih viharja,
 Mej óne junaškega možaka;
 Napósled za njimi list papirja,
 Časopis imenovan, pridirja;
 Imel bo trobento i trobil glasno,
 Da vsacega bode bolelo uhó.
 I kar se potem godíti imá,
 To vsak gledalec videl bo sam,
 Kdor né očij pozabil domá.
 Oznaniv osebe nocojšnje igré,
 Ki brž prilomastijo vam na deské,
 Da nihče me grajal mej vami ne bi,
 Na znanje ob kratkem naj podam,
 Kaj ima ta družba čestita v sebi;
 Tedaj poslušajte me, vpijem na glás:
To pevci slovenski gredó na Parnás.

Kričanje za odrom:

Mehurji, mož in osel, čakite, hój!

Pavliha.

He, hé! če némaš povelja, stój!

(Pismonos pride zasopel.)

Kdo rekel je tebi za odrom vpiti?

Pismonos (kašlja).

Oh, skoraj ne morem govoriti!

Pavliha.

Kakó mu siga v prsih cvili!
Ko da bi ga Krakovčanje podili!
Za oder pojdi hitro z menó,
Da naju gledalci ne poženó,
I tam, po kaj si prišél, povedi!

Pismonos.

Počakite no! Dajte prostor besedi!

Pavliha.

Kaj pa, če zine ta lipov bog!

Pismonos.

Pa ti glasneje trobiš na rog.

Pavliha.

Zakáj ne poveš, kaj s sábo imaš?

Pismonos.

Kakó? Saj mi govoríti ne dáš.

Pavliha.

Kaj? Dražil me boš? Grízíca prokleta!

Pismonos.

Gospé i žené, možjé i dekleta
Da mi oprostíte, vas prosim,
Jaz nésem igralec, le pisma nosim,

I ravno zdaj nekaj s sábo imam,
Naj vam pred igranjem v róko podam,
Da se na odru probere glasno,
Potem razumeti je laže igró.

Pavliha.

Kdo neki je pisal? Kaj bilo bi to?

Pismonos.

Beríte, kakor veste i znate,
List, náse pisan, tukaj imate!

(Ide).

Pavliha.

To je iz Olomuca, poslušajte!

Gledalci.

Na glas, na glas, da bomo umeli!

Pavliha.

To piše naš pevec iz daljne deželé,
Ki ga mogočni Slovenci črté;
Ne vem, da bi varno brati sméli?
Kar koli je svetih i nesvétih,
Njegove vse pesni so proklinjali,
Ležalo v vicah knjig je štiristo vjetih,
Ob vodi i kruhu so jih držali.

Gledalci.

To je minilo, to dobro vemo;
Zdaj beri, kaj pismo v sebi ima!

Pavliha.

Jaz vender ne vem, če brati smemo;
Zakaj vsi smo iz Ljubljane doma.

Učenec (mej gledalci).

Jaz pravim, da beri! Da bi te grom!

Pavliha.

Nikar ne grmite! Skušal bom;
Samo še nekaj se mi jezika drži:
Pavliha sam ob sebi ne bere;
Pavliha se brani, to veste sami,
Ker, če si trn Pavliha pri tem zadere,
Le njega samega trn boli;
Zato si Pavliha umiva roké,
I v pričo vabi žené i možé,
Da on se je vedno zakona bal,
Da kar je bral, primoran je bral

Gledalci.

Pesmarjem se težko pride na sled;
Zdaj toliko vemo, kolikor pred.
Predgovor je daljši nego vse djanje;
Pavliha, pozvôni! Začnite igranje!

Pavliha.

Drží se lista še drugo pisanje ;
 Pesmár nov del je k jéži pritlačil,
 I prvega nekaj je tud' predrugáčil,
 Pa srčno želí, da njegova reč
 Vam bila od konca do kraja bi všeč!

Pod Parnasom.

Nastopi Oslovski na oslu, ki ima na vsako stran namesti perut
 mehur prišit.

Oslovski (s palicoj v roci).

Prijatelj, za Pegaza sem te izbrál!
 Če denes ponosno v zrak poletíva,
 Da prve hvale kadilo dobíva,
 To pomnil bom, kadar bom jesti dajál.

Osel.

Ne vem če bo kaj! Za Pegaza mene!
 Čeravno mehurje ste mi prišili,
 Pa vender letéti ne morem po sili.
 To znam, da ko huda burja žene,
 Otroci starega mačka dobé,
 Mehur na vsako stran mu dadé,
 Potem pa iz line spustijo ga v zrak,
 I sapa ga nese res pod oblak;
 A tacim šalám sem jaz pretežak!

Pa mislim, da tudi nikogar ne žalim,
 Če svojega róda preveč ne pohvalim:
 Osliček od prvega že očaka
 Le vedno po kamenji peš koraka,
 Na hrbtu malho prenaša len,
 Slabó večerja, še slabše kosi,
 I dostikrat trnja zastonj prosi;
 Pa bo letánje njegov namen?
 In ako bi Vi tako radi zleteli,
 Zakaj si pa ptiča néste ujeli?
 Saj imamo orla, jastreba, vrano,
 Za noja Vam tudi gotovo je znano;
 I ker ste velik, trebušen možína,
 Najboljša bi nojeva bila družína.

Oslovski.

Ne rečem, da nésem vprašal za vrano,
 Pa videl sem družemu že osedlano.
 Za jastreba pak mi dosti ni mar,
 Ker je trdosrčen, grozovit mesar;
 Al' kar se pa noja puščavskega tíče,
 Né dober, po zemlji se vedno premiče.

Osel.

I no, jaz tudi ne znam letáti.

Oslovski.

Vsaj póte né v Afriko treba veslati.

Osel.

Zakaj si pa orla ne mislite vzeti?
To je slavičen letalec na sveti.

Oslovski.

Za orlom cela tri leta sem pázil,
Nazadnje pa v grdo nesrečo zagázil.
Tam daleč se v Nemcih bil je poródil,
I tudi k nam na Slovensko hodil;
V Ljubljani sem revež ravno bil,
Pa sedmo se menda šolo učil.
Na gradu sem vsak dan sedéval,
V oblake sinje za orlom zéval,
I če sem ga videl tam gori visoko,
Srcé mi igralo je v prsih globoko.
Seznanim se z grajskim ponočnim čuvajem,
Ko Šiška se vname, glasnim, kričajem.
Ker né imel pred máno mirú,
Usmiljeno mož ozre se náme,
Prijazno pod svojo me streho vzáme,
Da k njemu sem hodil, kakor domú.
Čuvaju pa vsega nésem povedal,
Za orlom vedno molché sem gledal.
I kaj se mi kmalu potem zgodi?
Na stolpu je ptič počiváje sedél,
Jaz pa mu tiho za gózo prišél,
Za strašni rep sem ga hitro prijél,
Al' on je dolge peruti rozpél,

I šavsnil me krempljem do krvi,
Pa vender ga držal, ko tat beríča,
Izdrl mu peresa iz repa sem trí.
A to je malo cvélilo ptiča,
Podéla se in — v oblake zletí.

Osel.

I kaj pa osrani počeli ste Vi?

Oslovski.

Ko moj dobrotni čuvaj je zaspal,
Ukradel počasi njegov sem legát,
I kadar na vrhu stolpa sem stal,
Kričáti jel sem z gráda v Ljubljano:
Mej vami vstal je človek mlad,
Ki vam pripravlja čudo neznano;
Kdor noče verjeti, jutri naj pride,
Ko letel bo čez ljubljanske zide.
Prihodnji dan je ljudíj pridrlo,
Po mestu i gradu vse se je trlo.
Na pleči si urno peresa prišijem,
Na stolp se grajski široko ustópim
I v desno i v levo se trikrat zavijem,
Zaženem se, na! — pa na zemljo lópim!

Osel.

O čudo, prečudo! — Menda v glavi
Takrat Vi néste bili prav zdravi!

Oslovski.

Kdor hoče visoke reči doteči,
Ne sme ga vsaka iskrica peči.

Osel.

Kako pa, da vender se néste ubili?

Oslovski.

Bog tudi se časi bedaka usmili.
Pod stolpom je ravno jama ležala,
Globoka in jako širna je bila;
Iz grada se voda je tjà odcejala,
I vánjo se je nesnaga nosila;
V to jamo sem bil se takó zacokàl,
Da komaj iž nje sem izkopitljàl,
I ves se je svet mi grohotàl,
Pa vsak je k svojemu delu bezljàl.
Od tistih dnij vse orle črtím;
Zatôrej se danes tebe držím.

Osel.

O da te, prečudne povesti!
Ne rečem, pri meni se tega né bati,
Najrajši le drobentím po cesti;
Al' nekaj še hotel Vas bi vprašati:
Vi predno ste na hrbet mi seli,
Velíke torbe náme ste deli;

To menda je brešno za na Parnás;
Postavim, da notri je krač i klobás.
Sená pa in ovsá in tacih rečij
Gotovo malo v torbah tičí.

Oslovski.

Očitno mi kažeš, da še nikdár
Nobeden bil pevec né tvoj gospodár;
To néso klobase, ne konjske serige,
Ampak le pisma i stare knjige.

Osel.

«Serige?» Ne pravimo konjske fige?

Oslovski.

Slovenci so piliti jezik začeli,
I vse germanizme v strah prijeli.
Nam stavki so nemščinoj vsi okrpáni,
Ko malha beraška na zúnanjej stráni;
Zató naj pisatelj gleda i pazi,
Da se mu tuja beseda ne vplazi.

Osel.

O joh, prejoh! Zdaj revež ne vem,
Al' še po starem rikati smem?
Pa h knjigam, če všeč je, spet se vrziva;
Od nekđaj me trla je želja preživa,

Da vedno hrepênel sem v svojej slabosti
Po plesnivih listih i njih modrosti;
Saj vem, da mnogo že potov ste brali,
Kako so modri prednamci ravnali,
Na «oslokože» svoje modrosti pisali.

Oslovski.

Napredovaš, brate, oslokože!
To je beseda lepó zložena,
Vonjá, ko vijole i pitane rože,
Slovenščini v ozki vrt zasajena.

Osel.

I zdaj pa še to mi razodeníte,
Če morda néste mi v torbe zašíte
Vtaknili Ezopa krivorítca?
Hudobna buča tega zavítca
Najprvo je naredila na sveti,
Da osle začeli mej bebce so šteti.
Ko znal bi, da nosim njegovo čvekanje,
Povzdignil bi rep in prêcej se splašil,
Tako bi rikal, da vse bi ostrašil;
Zastonj bi Vaše biló ustavljanje!

Oslovski.

Ne, ne! Tudi moje srcé ga sovraži;
Kdor bližnjega prešerno draži,
On vreden je, da kamen pobereš,
Al' živega da na meh odereš.

Osel.

Jaz tudi pravim i vsakdo takó!
Pa vender kakóve so knjige le-tó,
Ki me, da komaj diham, težé?
Morda je vseh sedemištirideset,
Ki so jih Slovenci podali na svet,
Predolzih najstotisto let?

Oslovski.

Nekoliko tega sem tudi naložil,
Posebno slovarjev sem dosti vkožil.

Osel.

I kaj pa «vkožil»? Še nésem bral,
Da kdo bi mej nami takisto dejal.

Oslovski.

Beseda je moje lastne oblike.
Potreben sem ravno bil pritike
Navadnemu glagolu «naložil»
I naglo sem si jo izkrožil.

Osel.

Zakaj ste pa ravno slovarje vkožili,
I družih potrebnejših knjig pozabili?

Oslovski.

Slovenski jezik to prednost ima,
Da né se ga treba nikomur učiti;
Če kupiš tri slovarje al' dva,
Vso znanost njegovo ímaš v riti.

Osel.

Srcé se človeku v prsih smeja,
Ko pase ga Vaša duhovna reja.

Oslovski.

Takisto ne sodijo vsi ljudjé;
Mej nami so tènki stradalci vstáli,
Ki vse bi radi sami znali;
Imeli še néso mišje bradé,
Pa vender možakom so vže zabavljáli.
Ko slišal bi naju tistih kteri,
Raztesal oba bi v drobne iveri.

Osel.

O, taki smehuni so vragu podobni.
I zdaj se jaz tudi jako bojim!
Kaj ne bi? V torbah do nosa tičím,
Z mehurji počasi peš letim;
Ko videli to bi kragulji hudobni,
Gotovo bi kdo zabavljico spisal,
Al' pa bi naju oba narisal.

Oslovski.

E, taka pa zdaj še vender ní!
Saj ímava brambo od dveh straníj.

Osel.

Katero brambo?

Oslovski.

Duhovni možjé
Pod svojim okriljem slovstvo držé,
I Časopis nama podaja roké.

Osel.

Aj, Časopes! Kdo je pa vender tó?
Al' kak pesoglavec?

Oslovski.

Ne kvasi takó!
Zakaj Časopis je kaj imeniten.

Osel.

Imeniten? Al' ima več imén?

Oslovski.

Oh predno jih vse do konca prošteješ,
Gotovo se trikrat, brate, ugreješ.

Osel.

Gospod, nikár naj ne zdim se Vam siten,
Če mi radoúčnost je vnela plamén;
Kakó se Časopisu še pravi?

Oslovski.

Ušesa tedaj mi zvesto nastavi:
Ime mu je: kmetija,
Pesništvo in obrtníja,
Narodovo, slovstvo, omika,
Govorstvo, napredovanje,
Slovničarska oblika,
Starinsko preiskovanje,
Metljavih ovác ozdravljanje.
Politično bolholovje,
Koristno gnojekidje,
Srdito kritikodavje,
Visoko prirodnoslovje,
Jezikooblikopridje
I zgodovinsko onegavje,
Zabavosmehovoljstvo,
Tud' gospodarsko hroščeoljstvo,
Pa krvomočnost, vinoreja,
Predívo, platno i preja.

Osel.

O hvala Bogú na višavi!
Napósled zaslišal sem tri besede,
Zajete spet iz domače sklede;
Vse óne brenčé mi neznane po glavi.

Oslovski.

I kde pa v službi do zdaj si bil,
Da nési novih oblik se učil?

Osel.

Kod revež bom oslice lovil?
Iz Skednja kruh sem prenašal v Trst.

Oslovski.

Jeziku slovarji so sveti krst,
I družih šest so časopísi;
Na njih proroštvo i zakon vísi.

Osel.

Oh križani amen, čudne stvari!
Kaj ták Časopis po konci drží!

Oslovski.

Pa to je le nekaj bilo rečij;
Al' menim še bolj te poučiti.
Kdor starec se hoče oženíti,
Le Časopisa po brádi
O pravem času naj gládi,
I v petih dnéh bo dobljena
Bogata i nadušljiva žena;
Samo če te hotla bo vzeti,
Pa boš pokojno živel na sveti.

Osel.

Oj da te vender turška motíka!
Zakaj sem oženjen?

Oslovski.

O vem, da te mika!
Poslušaj dalje: če znati želiš,
Kde se bodečih ščetin iznebíš,
Ko ti je brada užé prevelika;
Kde čevlji so naprodaj i hlače;
Kde poper steníčji dobiš,
Nesmradne za noč počepáče;
Kde vino je kiselo, pa dragó;
Kde moka je grenka, moljávo blagó,
I kde je krpelom krepko mazílo,
Ko prideš v mesto, brž teci
Do Časopisa i njemu reci,
Za vse on ima oznanilo.
Če v pratiki né vremena;
Če drv né pri hiši poléna,
Sená v skednji, pa v hramu ne žita;
Če gladen tankočevno písčeš
I milo gledaje službe iščeš,
Gotovo ti službo on ujame;
Samó če te k sebi kdo vzame;
Povprašaj za mir ga al' za vojskó,
Za vse pri njem se odgovor dobó.

Osel.

Kaj rad bi ga videl tega Časopísa?
Je star ali mlad? Kakóv je mož?

Oslovski.

Le čaki, videl ga kmalu boš.
Kedár se kdo na Parnás odpravlja,
On vselej zraven priletí,
Na kacem parobku tam obsedí
I hvali morda, al' pa zabavlja.

Osel.

Če tak je, pa naj le ostane, kder je;
Pri nama dobil bi dovolj zabavljanja.

Oslovski.

Al' nésem že rekel poprej, da ne?
Jaz nánj se ter on se náme naslanja.
Pa tud' za živino se rad poganja,
Ker vsi smo večnega Očeta.
Ne veš, kako vozijo v Trst teleta?
Poprej so revam jeziki viseli,
Na zvezanih so vozníki sedeli;
Al' zdaj pa naredili so jim pregrade;
Prostorno stojé v njih živali mlade
I jezik jim več iz gobca ne vísi;
To so naredíli samí časopísi.

Osel.

O Bog mu daj zdravje i dolgo življenje,
Ker svojemu bližnjemu lajša trpljenje!
Samó še to ga je treba prositi,
Da jame se tudi za osle glasiti.

Oslovski.

Ne boj se, to je že večkrat stvoril.

Osel.

Najprvo naj mož bo krepko govoril,
Da Ezop se brati ljudem prepové;
Potem še pa tudi je strašna krivica,
Ko vpehan po kamenji osel cica,
Da poganjáč ga v počitek ne vstavi,
Temveč še le tepe srdito ga zad,
Po križu, trebuhu, plečih i glavi;
Obesi mu težko suknjo za vrat,
I potlej prokletec na sedlo spravi
Mastito še svojo zadnjo oplat.
Še Vi ste najprej me težkó osedlali,
Potem za priklado še sebe mi dali.

Oslovski.

Kako? Kaj vpiral bi se mi rad?
Premotil si, preljubi se brat!
Le tega vam Časopisi ne učé,
Temveč pokorščino cepijo v srcé.

Kar ti velím, radovoljno mi stvari,
Visoko letaj, pa malo govori!
Če ne — lesá je dovolj po sveti;
Pozabil nésem palice vzeti.

Osel (sam pri sebi).

Oh, moj gospod se mi čuden dozdéva;
Prav tak je, ko tista kmečka réva,
Ki vozi s kravama gnoj na njivo,
Pa méni, da vpreglo je konjsko grivo;
Ne vzame v róko brezove šibe;
Le bíčem švrka, poka glasno,
Da se razlega čez dol i hribe.
Ne goni: plavka, hej, al' bohó!
Temveč le: hot, bistohór, tibó!

(Nastopi Podganovič na podgani.)

Podganovič.

Preljubezniva moja podgana!
Velika ti denes oblast je dana;
Svobóдно ti je z menój skakáti,
Nastáv i pastij se némaš báti!

Podgana.

Nikár se ne bojte! Dirjala bom rada,
Al' kodar je moja stara navada;
Od zad se me trdno za rep držíte,
Da se mi iz sedla ne izgubíte!

Podganovič.

Saj veš, da gotovo bi rad se prijel;
Al' tega ti révež nésem vesel,
Da jeli so tresti se moje roké.
Pa kaj bi ne? To so velíke rečí,
Po smrti, ko truplo v jami spí,
Imeti na zemlji slopeče imé!

Osel.

O ta pa že vé, čemú trepetá.

Oslovski.

Zdaj môlči ter spoštúj možá!

Podganovič.

Podgana, kdo sta le óna dva?

Podgana.

Tam? Koli se tebi smešna zdita,
Pa sta velikana pregrozovita.

Podganovič.

Že vem, že vem! Ti prav govoriš,
Da naše slopeče prvake čestíš.
Gospódine, žíveli, večna Vam slava!
Da nosi venec zeleni Vam glava!
Aj, dober dan, dober dan popoldán!

(Prijaha k Oslovskemu i poljubi rob njegove suknje.)

Oslovski (tudi roko v poljub daje).

Moj sin, ne vtrudi se, delaj srčán,
Mnogo ledíne je še, mnogo je križema rok.

Podganovič (zasukne podgano poleg osla).

Tvoj uk ti zaplati slovanski Bog!

(Nastopi Vranski na vrani.)

Vranski.

Prijatlica, pusti svoj «kra krák!»
Poskušaj, kar moreš lepó zapeti,
I denes više od sicer leteti,
Da naju ne videl bi vsak bedák!

Vrana.

Komur né dano, on peti ne more,
Naj se napenja, da grlo razporje!
«Kra krak» bi pač težkó pozabíla,
Te pesni že v gnezdu sem se učíla;
Če denes mi zopet iz kljuna ujide,
Lepo Vas prosim, hudí ne bodíte!

Osel (sam pri sebi).

Učila od matere svoje vpiti,
Od «Glasnika» se je prositi.

Vranski.

Kaj? Kdor obupa sam s sábo,
Ta je siromak, on né za rábo!
Poskušaj! Saj čeravno šušmariš,
Slovence vender lahko oslepariš.
Dokler je majhno slovstvo v narodi,
Ošaben marsikteri žavžar hodi,
I vpije, da je sloveč možák,
Ki se mu pravi izvrsten prvak,
Daravno se reva beraško nosi;
Drugjé bi menili, da žita prosi.
Če drugi se vedejo takó,
Kdo nama pač branil bó?

Vrana.

Drugjé prvak je, kdor prvi je res;
Pri vas pa v tej reči velika je zmes;
Že meni so trije prvaki znani,
Velíkoj častjoj i slavoj obdani.

Vranski.

Ti molči! Psu ne stopaj na rep!
Lej, tamkaj stojita dva prvaka,
Jaz tretji na tebi sem ravno tak.

Vrana.

Le óna tamkaj? Ej pasja dlaka!
Né prvi gluh i drugi slep?

Vranski.

To nič ne dé, vender je prvak.
Le nesi me tjakaj, če tu ne verjameš,
Da s svojim ušesom resnico ujameš.

(Približávši se Oslovskemu poljubi roko.)

Vranski (Oslovskemu).

Prvak slopeči, pletíte si vence,
Ne bojte imenu se grobove sence!

(Podganoviču.)

I Vi, prvak, premnogo še let
Naj Bog Vam da uživati svet!

Oslovski.

Ženi prijazno pomoč, bratu prvaku objem!

(Dá poljubiti Vranskemu i vrani roko, potem objame obá.)

Podganovič (Vranskemu).

Prvak, da ti jo na ravnost povem:
Objel te je sicer brez moje škode,
Pa vender to mene v srce bode!

Vranski.

Ti molči! Jaz sem se pravde učil;
Junaško izurjen pravdoslovec
Gotovo je dober zlogolovec.
Slovenec vrlo vesel naj bi bil,
Da ima posebno dva možaka,
Ki drznega se ne bojita koraka.

Oslovski.

Prvak le-tá mi jako je všeč,
 Da v strahu ne nosi prihuljenih pleč;
 Vozálov se v verzih ne ogiba
 Ter slovnico do krvavega šiba;
 Ne plaši ga v kritiki vsaka biba.
 Pa hvalno mu tudi je prizadevanje,
 Za jezik da vnemlje gospodične,
 Tržanske i mestne rožice lične,
 Branjevke, majke županje,
 Šivarke, strine i tete jezične.
 Ko té povzdignej● črno vojskó,
 Prožiti jezike mej nami začnó,
 Slovenec, potem se nikar ne boj,
 «Vse drugač' Slovencem solnce sije» veselo zapoj!

Vrana.

Ta mož je kaj prijazen ženàm!

Vranski.

«Die Würde der Frauen» presadil je k nàm.

(Vrana moža, kakor bi plesala kadriljo, nese v red.)

(Nastopi Polževič na polži)

Polževič.

Polžè, veš kaj? Poslušaj me zvesto!
 Mej družbo glasnó govoriti ne smem;
 Le v srci ohrani, kar ti povem:
 E, midva nisva za ježo i hojo,

Zanesti se v naglost ne moreva svojo;
Bog vedi, kaj bi danes počela?

Polž.

Za klado gotovo ne bova sedela;
Zapazil sem pripravnejše mesto.
Kdor sam težave i dela ne zmore,
Drugé si ob časi poišče podpore.
Na osli ovsena torba visí,
Da vánjo gre taci h sto ljudíj,
Ko sva oba s poslopjem vred;
Zdaj menda veste, kaj bo začel'?

Polževič.

Ti si od mene umnejši mož;
Potrjeno bodi, kar delal boš!

(Lezeta v ovseno torbo.)

Podgana.

Le-tá je gotovo še le začetnik.

Osel.

I kam pa je zginil s konjem rogatim?

Oslovski.

Nevedni se k modrim ne vrsté;
Berači ne hodijo v gostje k bogatim;
On ima pohlevno pevsko srcé

Ter né samogolten prevzetnik;
Ker vé, da pevski je posel težák,
Zatôrej ponižno, tiho začenja;
Novínek grla glasno ne napenja;
Iz take zalége se dela prvák.

(Nastopi Mišič na miši.)

Mišič.

Zató sem pri vašej oglašil se hiši,
Ker s tábo rad šel bi k Parnaškej višini;
Presneto ste zaslovéle vi miši,
Po krasnej pesni o Luki i Mini.

Miš.

To pesen že davno sem pozabíla;
Imele smo miš, ki né mogla od doma,
Od starosti slepa, gluha i hroma,
Ker ona je dobro o njej govorila,
Zakaj bi je vedno jaz ne hvalila?

Oslovski.

To pesen naredil sem sicer jaz sam.

Osel.

Kaj nésva šla bila je k Nemcem iskàt?

Oslovski.

Kakó? Mordá bi tepen bil rad?
Torèj to pesen naredil sem sam.

Langbein (pod zemljo).

Né res! To pesen naredil sem jaz.

Oslovski.

Torèj to pesen naredil sem jaz.

Langbein.

Kdo pravi? Ti imaš predrzen obraz.

Oslovski.

Če si resnico povedal ti,
Gotovo jaz nésem govoril laží,
Ker vse besede za tábo sem djal.

Langbein.

Ko živ bi bil, jaz bi ti dal!
Zdaj mi je zvjalec dokazal,
Da je resnico ljudèm govoril;
Torej to pesen je on stvoril,
I jaz mu s salom sem jo namazal,
Pa vender še zmerom jako cvili.

Vsi (kmalu).

Hudobnež! Da v pest bi te mi dobili,
Najprvo bi drli te, potlej ubili!

Podganovič.

Ko prvi deželni bo zbor v Ljubljani,
Skleniti očetje morajo zbrani,
Da vsacemu, kdor nas pevcev ne hvali,
Dežela slovenska se prepové;
Če v pêtih dnevih ne pojde iž njé,
Naj pesniki bodo ga kamnjali.

Oslovski.

Ne, rajši takisto naj se stvorí,
Ko modri so Grci nekdanje dni
Prešéstnikom grdim ravnali;
Retkvé so jim v gózico zabijali!

Vsi (kmalu).

Retkvé, retkvé!

Mišič.

Za jednega vém,
Ki jo gotovo bo v gozi nosil;
Zastonj se bo jokal i milo prosil;
Zastonj bo tožil nesrečo ljudém.

Oslovski.

Potem se tudi naj bi odločilo,
Da vsak mej nami pevski junák,
Povsod imenôval se bode prvak
Takó naj ga ljudstvo bo čestilo,

Kedàr se na ulicah bo odkrivalo ;
Samo «gospod» nam je premalo.

Osel.

Vse to je pošteno, prav i lepó,
Samo če morda pretežko ne bó ?
Da pevci pri zboru némajó sreče,
To se je že letos Vam pokazálo.

Oslovski.

Za zobe ! Ta zlodej nam vedno ščegeče !

Mišič.

Bog žívi ! Ti si nesmrten junák !

(Poljubi Oslovskemu rob njegove suknje.)

Oslovski (daje tudi roko).

Kdor zaničuje se sam, níkdar ne bode prvak.

(Mišič v red.)

(Nastopi Keberski na kebru.)

Keber.

Možjé, kateri je meni jednák ?
Jaz sem češčen, spoštován možák.
Tu zgoraj na vsacem drevesi
I spodaj v črne zemlje telesi ;
Zatôrej pa svojo pot brenčím,
Bedaka se vsacega ne bojím.

Podgana.

Kar djal si, nihčè ti ometal ne bó;
Posebno pa imaš sedlo mehkó,
Da vsak na tebi volká dobí,
Kdor koli cele pol ure sedí.

Keber.

Pa vender sem mož, da jednacega ni!

Vrana.

Vse res, le nekaj na sebi popravi;
Imaš za imé besedo tujo,
Kar v našej né veljavno državi.

Oslovski.

Jezik očistite peg, opilite glako mu rujo;
Kar je najetega v njem, dajte sosedu nazaj!

Vsi.

Nazaj! Veljá ga prekrstíti!

Miš.

Saj res, recímo mu rajši Brenčáj!

Keberski.

Daravno moj keber je silo premoder,
Pa tudi jaz imam oblast govoríti,
Ker sem prišel mej osebe na oder.

Pod máno konja le prekrstíte,
 Žival se imena kmalu privadi;
 Al' moj priimek zmirom pustíte,
 Ki je prirastel k sivej mi bradi,
 Ker modri pevec takó govori:
 Imé né kakor suknja al' plašč,
 Temveč se kože človeku drží;
 Ne moreš ga sleči na vso lašč.
 I nekterega sem mej vami poznal,
 Ki svoje imé je že star predrugačil,
 Zgrbavščeno kožo je novič ohlačil;
 Novine pa kmalu se je sramoval,
 I zopet je prejšnji klobuk pokrtačil,
 Mej prve znance je v njem hlačal.

Mišič.

I kaj govoriš? Al' veš, kaj praviš?
 Z rokami svojimi slavo si daviš.

Podganovič.

Kar nekdam se rekali stari ljudjé,
 Ki néso bili, ko mi, prvaki,
 Za tó ne maraj tvoje srcé;
 Mi vemo, vsi drugi so bedaki!

Oslovski.

Mi vsi smo prekrščeni, ti se pa braniš?
 Kaj sebi najboljše pirhe hraniš?
 Rokó na srce i dobro premisli:
 Al' hočeš, da narod imel bi te v čisli?

Keberski.

To hočem, kakor gotovo živim!

Oslovski.

Al' hočeš, da tvoje imé bi donélo
Čestito od hriba do hriba vesélo?

Keberski.

To hočem, kakor na kebru sedím.

Oslovski.

Al' hočeš pravice se prijeti,
Ki samim je dana pevcem na sveti?

Keberski.

Pravice nikakor iz rok ne pustím!

Oslovski.

No, zdaj te že ímam! Kar se prekrsti!
Zakaj slovenski narod smo mi,
Čestít, poštovan boš v našej vrsti,
Pa tudi široko imé ti bo slulo,
Ker naše ga društvo bo slavoj posulo,
Potem boš tovariš izbornih ljudíj
Pravice užival samolastne,
Ker mi le deleži smo prednosti častne,
Da smemo imena se olevíti;
Ko drugi skušali to bi stvoríti,
Začeli beriči bi jih lovíti;

Al' pevec prekrsti se vselej brez skrbi,
 Nobeden zató né še držal po grbi.
 I kadar posebnega kaj posloveniš
 (Saj znam, da zláhati sam nič ne meniš),
 Le pevsko imé na knjigo postavi
 I zadaj mu pravega privrtoglaví,
 Naj se ti *Hroščemir* — Keberski pravi.

Vsi.

Res, Hroščemir bodi, Hroščemir!

Keber (gospodarju).

Če dali Vam so novo imé,
 Pa naj je tudi meni dadé,
 Sicer bom delal ropot i prepír.

Hroščemir.

Oh, mene so čudno presukali,
 Pepél so i poper mi v óči metáli,
 Ker sem še novinec mej njimi;
 Al' ti se pa trdno za svoje primi!

Oslovski.

Če tvoj gospodar je Hroščemir,
 Ti bodi hrošč — končan je prepír!
 Kaj praviš, dasi mej nami novák,
 Pa vedeš se, kakor stari sedlák?

Prekrščen si že, al' nekaj še tréba,
Da slavno se povzdigneš do néba.
Zdaj urno moramo te oženíti
I s poezijoj te rajskoj poročíti.

Hroščemir.

Oženjen še nésem, pa ljubim zvestó,
Deklétce pridno, nedolžno, lepó;
Planilo bi v ogenj al' vodo z menó.

Vranski.

Bedak, pri starej ljubezni ostani,
I poezije se vzeti ne brani.

Hroščemir.

Dve ženi! Obvari me večni Bóg!

Oslovski.

To res bi preveč biló nadlóg.

Hroščemir.

Saj tega nam tudi vera ne dá;
V en zakon smeta samó po dva.

Oslovski.

Al' tega tudi nésmo ti djali,
Mi smo ti le svetovali,
Od prve da ljubice ne odskôči,
Pa vender se s poezijoj porôči!

Hroščemir.

Zastonj je, ne morem! — Pa nič ne mara,
Da grda, huda je i stara.

Podganovič.

O stara, ko zemlja, meni verjemi!

Oslovski.

Pa vender veselo jo v zakon vzemi!
Zakaj se je nésmo pa mi braníli?

Hroščemir.

Kaj vi ste jo morda že vsi ljubíli?

Mišič.

Ljubili? Pri njej smo že tudi vsi spali.

Hroščemir.

Gotovo ste jej perje obrali,
Da meni sami so zlizki ostali.

Vranski.

Al' ona né, kakor so druge ženske!
Nje prsi ostanejo vedno mladenske,
Nje usta rudeča i črne očí,
Nje lice belo i dolgi lasjé,
Naj sto na noč pri njej jih spí,
Pa vsak naj ide dovoljen od njé.

Hroščemir.

O, ta je še hujša od tržaških,
Požréšnejša od malh beraških.

Oslovski.

Verjemi — jaz sem že star bradač —
Da zvestih žen je malo po svetu,
Zdaj laže se možu, popred je očetu,
I redka dovoljna jednih je hlač;
Zatorej zakaj bi pa mí se bali,
Da časi čez ojnice ne bi skakali?

Vrana i miš i podgana.

Vi ste nesramno jezikávi,
Sinovi divjaškega naróda;
Ne veste, kaj sveti Pavel právi,
Da ženska je slaba posóda?

Hroščemir.

Oh, da bi ostal bil rajši domá!

Oslovski.

Naj se mu nevesta brž pripeljá!

Hroščemir.

Obvari me tega presveta Trojica,
Da bi me objemala taka devica!

Vranski.

Še né Časopisa, a pride kmalo,
Za sábo on deklico vodi zalo.

Osel (skače).

Oj Časopes, Časopes, Časopes moj!

Oslovski.

Počaki moj sivče, ne bodi preživ!
Saj menda némaš pod repom kopriv?
Potrpi še nekaj, pri miru stoj!

Polž (svojemu možu).

Začutil je naju, mirna bodiva!

Polževič.

To je da, sicer jo repom dobiva;
Popravljal sem sedlo, pa sem ga dregnil,
I brž je náme rep iztegnil!

Hroščemir.

Da bi Časopisa ne bilo nikdar;
Da bi me odnesel najhujši vihar!

(Nastopi Komarski na Komarji.)

Komarski.

Mej vsemi najmanjšo sem jaz žival
Denášnji dan za konja izbral.

Komar.

O grešnik, nikdar ne pozabi,
Da jeden je velik, on k sebi te vabi;
Na zemlji, na nebi on ima oblast;
Le njemu zapojmo hvalo i čast!

Komarski.

Preljubeznivi otročiči,
Ušesa odprite pri tej priči!
Po naših naucih ravnajte zvestó,
Da zdrava bo duša i teló,
Dovoljno srcé, pokojna vest;
Drugače vas pošljemo kamenje jest.
Pregrešne rude nikar ne topíte,
Da naše jéze ne obudíte!
Iz svetih rečij testó zamesite,
Pa vzvišanosti mu prilivajte,
V zabelo mu narodnosti dodajte!
Iz tega potíca domača postane,
Redila bo kmete i meščane,
Drugačnih pridevkov se ogibajte!
Do zdaj smo pri vas le mi kraljeváli,
I vi ste vedno blagsót uživáli;
Zatôrej sézite v naše roké,
Vprašajte, kakôve so naše željé,
Pa boste koristno i v miru pisali.
Če mleko v surovo se maslo zgostí,
Takrát več treba né delati v pinji;
I slovstvo naj v sladkem počitku sedí,
Kedàr je že na narvišji stopinji.

Na to stopinjo mi smo je deli,
I potlej smo palico v roko vzeli,
Da vedno pisatelje v strahu držimo,
I zánje, ko zvesti očetje, skrbímo.

Oslovski.

Ta mož je govoril besedo važno.

Vranski.

I tudi jej dal je obleko snažno.

Komarski.

O vaju že davno vrlo znam,
I tudi že davno v čisli imam.

(V red.)

(Rakovski raka ritniski prijezdi.)

Vrana.

Preljubi rak, neumen ne bodi,
I ritniski v našo družbo ne hodi!

Rak.

Tovarši moji, kdor kaj veljá,
Brez uma besede iz ust ne dá;
Zatôrej se mirno hočem v kraj
Brez besedovanja vmáknniti zdaj;
Al' kar se pa naše hoje tiče,
Še bilo né čuti žale priče;

Pri nas je sicer vse drugače,
 Pri nas *raki* nosijo hlače,
 A *riba* pod vodoj nobena ne gane:
 Pri Vašej družini pa ne le *glave*,
 Ampak tudi *rebra* vrtíjo zastave.

Vrana.

Vzemite perut mi, kljun i glavo,
 Da zdaj nam ženskim dela zabavo,
 Ki z moškimi hodimo na Parnás!

Vranski.

Širok je njegove modrosti glas,
 Kar ti mu podtíčeš, ne verujem rad;
 Grdó pa možá je ritniski nesti!

Rak.

Ne uči ti mene, ljubi moj brat!
 Kdor ima razum, sam zna se vesti;
 Kdor ima izvirnost, vprašal ne bó,
 Kaj vaša vodila mu zapovedó!

(V red.)

Komarski.

Le temu bo treba torbe na usta,
 Da bode jo nosil do predpusta;
 Takrát, ko se bebcí vsi glasíjo,
 I njemu naj usta se odmašíjo.

(Prijezdi Pevec na krilatem konji.)

Pevec.

V višavo dvigni se vesel,
Moj Pegaz, ako je mogoče;
Še zdaj bi strune rad napél,
Na svet želijo pesni vroče!

Pegaz.

Visoko vabi te nebó,
Život je nov i noga čila,
Dorasila mlada so mi krila;
Skrbém i strahu daj slobó!

Osel.

Odkod pa ogrozni je ta velikán?

Vrana.

Njegov pogled je, ko molnja užgán.

Miš.

Kaj tacega videla nésem nikdar;
Če prskne mu konj, ko bi grmel vihar.

Oslovski.

Saj to né res, to je le prikazen.

Komar.

Njegov obraz je nam neprijazen.

Vranski.

Jaz tudi pravim, da to né resníca;
Nam pesnikom se je vnela butíca,
Obrazi se nam iz dima rodíjo,
Ki vsakej sapici urno zbežíjo.

Komarski.

Ne vem, zakaj me groza obhaja,
Pod kapo na glavi paroka mi vstaja;
Začetek voham zmote velike,
Vstajati vidim nove malike.

Oslovski.

Kaj nihče ne upa se ga vprašati?

Vranski.

Saj res! Bojéči ne smemo státi!

Komarski.

Govori! Kdo si, al' duh al' kost?

Pevec.

Prodajaj družim svojo modrost!

(Obrne se v stran.)

Oslovski.

Oholo se vede i nas zaničuje.

Komarski.

Naj se prezgodaj le ne raduje!
Ampak, če nosi mesó i kosti,
Modrosti naj naše se boji!

Vranski.

E, prav gotovo je duhovín,
Ker tolik né smrtne matere sín.

(Kadilec i Sodilec za odrom.)

Kadilec.

Kaj iščeš tukaj? Ti potepuh!
Povrni se, teci! Ali si gluh?

(Prideta na oder.)

Oslovski.

Kaj imata? Zakaj kričíta,
Zakaj se jezno za lase držíta?

(Kadilec kaži kadilnicój.)

Oslovski.

Oh, dim človeku dobro dé!

Vranski.

Ta mož izgubiti pravde ne sme!

Komarski.

Tud' jaz mu hočem podporoj biti.

Podganovič.

Gotovo ga moramo vsi čestiti!

Rakovski.

A meni vseč né graja ni hvala.
Jaz zaničujem sebe sam;
Zato pa za hvalo prdca ne dam,
I graja me nikdar né pokrepčala.

Keberski.

Vse djanje čudno le-teh ljudij
Posebno hvalno se mi ne zdí.

Vranski (Kadilec).

Kar imaš, položi nam na znanje,
Da primemo v tenkó presojevanje.
Jaz bil sem na visokej šoli,
Sloveč sem pravdar daleč okoli.

Kadilec.

Čestiti gospodje, slavno zbrani!
Jaz tisti sem letos, ki sem bil lani,
Brez kterega vi nikakor na sveti
Sloveči ne morete živeti;

Zakaj ko zgrinjate se na Parnás
 Vas mora moj spremljávati glás,
 Da drugi zijaki prideró,
 Ter vašim perutam hvalo dadó.
 Le-tej dolžnosti trden sem bil,
 Nikoli nésem grajáje grešil,
 Temveč po svetu vedno sem hvalil;
 Le-tá pa, ki za máno stoji,
 Nikoli se na smeh ne drží,
 Kadilnice noče v roci nosíti,
 Ampak le resnico jezdaríti,
 Na vse nepravde željno preži,
 Da jih ljudém hudobno razglaša,
 Še svojim prijateljem ne zanaša.

Vsi kmalu.

Ubijmo ga! Dejmo ga!

Vranski.

Kde so retkvé?

Osel.

Kopíta kvišku i vkupaj glavé!

Vrana.

Oči, oči, mu brž izkljuvajmo!

Miš.

Mesó od kostí mu s kožo glodajmo!

(Od vseh stranij planejo vánj.)

Sodilec (maha palicoj).

Kde vas je kaj? Le pridite k meni,
Da boste po vrednosti pokajeni!

Kadilec.

Udríte, držíte se, nič se ne dajte!

Sodilec (Kadilcu).

Le čaki ti! Da tebe dosežem;
Da, Oslu te za rep privežem!

(Zažene se vánj, pa ga priveže. Kadilnico mu na glavi razbije.)

Oslovski.

Oj zgubljamó, zgubljamó, pomagajte!

Vrana.

Oj korenjak, korenjak, vranjak!
Mi bijemo tukaj boj težak!

Komar (na Pevca).

Le-óna prikazen grozovíta
Nam smeje se, pa ne gane kopíta.

Oslovski.

Tovarši, dobil sem misel v glavo;
Tecite, tecite! Zidajmo trdnjavo!

Komarski.

Vse malhe z osla na tla denimo,
Iž njih si brambo urno zgradimo

Vranski.

Zidajte vi; jaz branil bom spred!
Vojaci, junaški se stisnite v red!

Osel.

Za uho me vleče, branite me!

Kadilec.

Oh, dreza me v rebra! Rešite me!

Komarski.

Ves naj bo proklet, če ne jénja.

Podgana.

Oh, kdaj mi konec bode trpljenja?
Moj rep je okolo roké zavlil.

Vrana.

I meni je levo okó prolil.
Oj korenjak, korenjak, vranják!
Na pomoč, mi bijemo boj težák!

(Dosti vran prileti.)

Prva vrana.

Na njivi sem ravno ječmen plela.

Druga vrana.

I jaz sem v ograji češnje zobala.

Tretja vrana.

Jaz mlade na smreki v gnezdu sem grela.

Četrta vrana.

Jaz ravno sem na lisico vpila.

Peta vrana.

I srakoperja sem jaz lovila.

Vse vrane.

Pa kar smo zaslišale vaše kričanje,
I brž priletele smo na pomaganje.

Vranski.

Junaške vrane! Krepka vam slava!
Udríte! V nevarnosti je država!

Oslovski.

Najprvo semkaj! Otmimo Kadivca!
Privezan za rep je mojega sivca.

Podganovič.

Zgrabímo! Rep odstrízimo oslu!

Osel.

Brez repa bom revež v svojem poslu.

Oslovski.

No, Keberski, kaj se leseno držiš?
Pomagaj, pomagaj!

Hroščemir.

Če ti mi veliš,
Naj teče predraga oslovska kri.

(Odreže rep.)

Osel.

I-á bolí, bolí, i-á kako bolí!

(Osel teče z možem mej svoje.)

Oslovski.

Oslíček i jaz, oba sva oteta.

Sodilec (vleče Kadilca v drugo stran).

Al' ta prokleta zgaga je vjeta!

Vsi.

Veselje, veselje! Rešen je osel, rešen je mož!
I tebi rešitelj venec pletímo,
Na tvojo ga močno glavo sadímo
Iz milih vijolic, kresníc ino rož.

Osel.

Oh, mene prijela je strašna bolezen,
Tovarši i bratje v pomoč pritecite;
Pokažite v sili mi staro ljubezen
Ter z máno: «iá, iá» zakričíte!

Sodilec (vleče Kadilca za lase).

Pod to smrdelíko pojdi z menój;
Privezan boš moral tukaj čakáti;
Vrniti bo meni se, boj končáti,
Da jih še dobro otepem nocój.

Vranski.

Kadilca tam za drevó privezuje,
Al' mi pa se urno trdnjave lotímo!

Vrane.

Orates frates! Začnίmo, hitίmo!
I v kljunih vodé zidarjem nosίmo.

(Vrane vodó nosijo.)

Oslovski.

Dokler srditi Sodilec miruje,
Slovarjev si v trden zid naložimo!

Komarski.

To Jordan je, tega denímo na dno!

Vranski.

I Linde vrh Jordana ležal naj bo!

Podganovič.

Vodé, vodé! Kaj delajo vrane?

Vrane (priletíjo).

Tri vedra je nésemo same postane.

Rak.

Jaz vem za vodó, kaj néste vprašale,
Da ste za nebodigatreba iskale?

Podganovič.

Kateri pa ta je mož obširni?

Oslovski.

Sem Jungmana dajte, to slaven je Čeh!
Hitímo, gradímo, da pojde v speh;
Srdito že gleda sovražnik nemirni.

Sodilec.

Zdaj zid sovražniki delajo čuden,
Da gôtov bo, hočem počiti truden.

Hroščemir.

Še tukaj jeden brez črevljev stoji!

Vranski.

Aj, oče Marko! Naj tukaj leži!

Komarski.

Še tega, še tega!

Oslovski.

Aj, Belosténeec!

Komarski.

Pri njem je pokojni Delabela.

Podganovič.

I to je Gutsman, učeni Slovéneec.

Vrana.

Jaz Murka prav hitro v kljun sem prijela.

Osel.

Vodé, vodé!

Vrane (priletijo).

Vzemite jo, náte!
Zasledile blizu smo velik studenec,
Ki se iz duhovnih pesnij cedí.

Oslovski.

Hitite, saj veste, da nam se mudí,
Kde akademijo rusko imate?

Vranski.

Tu je, pa nemško-slovenski slovar.

Komarski.

Ta naj ozidje na vrhu zarobi,
I našo krepóst sovražnikom trobi!

Miš.

I kdo je pa tukaj le-tá gospodar,
Ki rečnikom dosti podoben ní?

Oslovski.

V tej suknji rajni Šiler tičí,
A duh njegov pa v meni živí,
Pokaži ga sem, naj ščit bo moj!
Slovenija, zdaj se premage ne boj!

Podganovič.

Tu knjižic i knjig so razna plemena,
Ki némajo vsaka posebej imena.

Vranski.

Le sem jih, i malhe po vrhi zída.

Rakovski.

To vaše gradišče ne bo nič prída!

Oslovski.

Kaj praviš? Končano je zidje poslopja,
Ki ima celega pol nadstropja;
Slovenci se bodo veselo čudili,
Od radosti solze hvaležne lili.
Ta zid na veke bo trden stal;
Vihar i tresek zastonj ga majal.
Le miš i podgana še sem pristopite,
I novemu zidu oknà naredite!

Miš i podgana.

Le dejva, skočíva
In okna dolbíva!

Kadilec.

Oh, bratje preljubi, pomagajte!
Sovražniku v rokah me ne puščajte!

Sodilec.

Le kriči! Zastonj je! Moj si in boš!

Kadilec.

Grozí mi neusmiljeni mož!

Oslovski.

Rešiti je treba našega brata!
Vi, osli, v trdnjavo urno za vrata,
I vi zidarji brž na plano,
Pa vdar na vdar i rano za rano!

Sodilec.

Sovražniki zopet se kličejo v boj,
Že zgrinja se náme šumeči roj;
Oslovski rep mi je vzeti s seboj!

(Odveže Kadilcu rep.)

Le zopet novo mahanje začnimo!

Komarski.

Udrímo ga, bratje! Zložno udrimo!
Obupal je, več se braniti ne more,
Ker néma od nikoder podpore!

Sodilec.

Kaj meni je za podporo mar?
Sam hočem te vreči na tla, slepar!

Vranski.

Za glavo nam gre! Junaško bójmo!

Oslovski.

On zmoči ne more, od kraja udrímo!

Komarski.

Le perjem i kljuni ga vrane mahajte
I kremplji srdito obraz mu praskajte!

Oslovski.

Podgana i miška, za hlače lezita,
Pa grizita, v kožo zobmí se ženita!

Podganovič.

Osliček, razjarjen kopita dvigni,
Srdito prdni, ušesom migni!

Sodilec.

Kaj čakate? Skočíte, skočíte náme!
Že vidim, bojite mrtvaške se jáme.

(Vánje plane.)

Vranski.

Tako je prav, osel! V trebuh ga suni!

Podganovič.

Le v óči, pa v lice, vranji kljuni!

Komarski.

Komar, preblizu se priti vari!
Da náju oslovskim repom ne vdari!
Prepolna sva i precveteča,
Pritekla bi kmalu kri rudeča!

Oslovski.

Komar, za vrat ga na tihoma zbodi!
Kaj tacega vragom hudobnim ne škodi!

Podganovič.

Hoj, rak! Srdito, ko lev se zaženi
I zlodeja v mečo debelo uščeni!

Vranski.

Umiče se, bratje, umiče se vrag!

Sodilec.

Počaki no, kde si predrzni junák?
Oslovskim repom te bodem švrkal
I tebe, Komarski, po pleši bom trkal.

Vranski.

O Bog nas vari, kakó me bolí!

Komarski.

Ojej! Strašno mi po glavi bučí!

Sodilec.

Oslovski, kde si? Ahà, le čakí!

(Bije ga.)

Oslovski.

Bežímo, Slovenci! V trdnjavo bežímo!
Če ne, vsi bomo mrtvi siromaki!

Komarski.

V trdnjavo, i vrata za sábo zaprímo!

(Beg.)

Z b o r.

(Ponoči, grom i blisk. V trdnjavi okolo mize sedijo možjé i živali.
Osel je prvosednik.)

Osel.

Ne meč, premogla sreča nas je kriva!
Le malo vam jedila bratje hranim;
Branili smo se dolgo brez podpore;
Kdor hoče se podati, več ne branim;
Kdor vas čakáti hoče temne zore,
Neproste dní živét' nočém jednake,
Naj si pomaga, kakor zna i more:
Al' vabim druge s sábo vas junake,

Vas, kterih rama se kloníti noče;
Temná je noč i stresa grom oblake;
Sovražnik se prijél je svoje kočě;
Le majhen prostor nam je do goščave,
To noč nam jo doseči je mogoče.
Tam biva zadnji steber naše slave,
Česté slovenski vrli ga sinovi;
Če ta nam ne osvobodí trdnjave,
Potem sklenili smrt so nam bogovi!

Komarski.

Koristno je nam govoril zarés,
Nobeden néma suhíh očés!

Podganovič.

No, to so besede to, kar se pravi!

Osel.

Pa tudi sem dolgo promišljal jih v glavi.

Rak.

E, saj né res! Te verze si vkral,
Ne veš, da jih je Prešeren zvozlal?

Osel.

Prešeren? Kdaj pa ta mož je živel?
Jaz nésem zánj slišal, pa vže sem osivel.

Oslovski.

Čeravno je nekam takisto govoril
 Prešeren, pa osel napek né storil,
 Da rázstavko verzov surovih je vzel
 I novič jih na statve razpel
 Ter čisto prerojen obraz jim dal,
 Tak pevec né tat, on je original.
 Opómnite se nemškovalnih besed:
 «Narveč sveta otrokom *sliši* Slave!»
 Al' osel né moral ubijati glave,
 Da prišel je krepkej popravi na sled:
 «Če ta nam ne osvobodí trdnjave?»
 Na priliko Šiler je nemški pisal,
 Slovenec ga nam je slovenski prerisal,
 I kadar se menim za kako vrstíco,
 Ki Šilerju je ogrevala butíco,
 Slovenske besede ponosno zatulim,
 Domačega pevca ime jim prištulim,
 I kdo poreče, da delam krivico?
 Sukná šivar ne žanje sam,
 Iz daljnih dežel ga semkaj dobiva;
 Pa kadar plašč mu delati dam,
 Ne pravim, da je grdoben tat,
 I tudi zató ne lové ga suknarji,
 Ker blago drugje mi kupljeno šiva.
 Šivárji so pevci, pevci šivárji.

Komarski.

Ti modro pričaš; tvoj nauk je zlat.

Rak.

Že spet ste se v pevstvo zatelebali,
Pozabeljši, zakaj ste se tukaj zbrali.

Hroščemir.

Resnico, tovariši, rak nam očita!

Vranski.

Tvoj jezik nas pogačoj ne pita;
Al' ko je udariti treba bilo,
I tebi i raku se je tožilo.

Hroščemir.

Začetnik se nésem nikdar še pretépal.

Rak.

Jaz v klešče ne taci trdákov še vklépal.

Podganovič.

E, kar se pa tiče našega raka,
Ne misli več promeniti koraka;
Al' Hroščemirja poprej oženímo,
Da ga za svojo reč pridobímo.

Komarski.

I dejmo ga, al' zdaj, osel, ti zini,
Za kako pomoč si nam govoril,
Ko vmétalno verz na verz si tovoril?

Osel.

Od kar sem v vašej častitej družini,
Za Časopsa mi gospod je pravil,
Da že je mnogo hromote ozdravil,
I da je pred Bogom i svetom junak,
Priateljem svojim branitelj krepak,
Da sta z Oslovskim prijazno živela,
Slovencem že dostikrat srca ogrela;
Zatorej moja misel je ta:
Pošljimo jednega ali pa dva,
Naj možu junaškemu poročita,
Kako smo v trdnjavo nesli kopita
Kako se trdnjava braniti ne more,
Kako le upa od njega podpore.

Vse živali.

Kar prvosednik naš govori,
To nam se dobro, potrebno zdí.

Komarski.

Gotovo je dobro, pravim jaz.

Vsi.

Né dobro samó, potrebno je tudi,
Če ne, sramota bo večni čas.

Podganovič.

Potrebno, ker lakota že nas grudi.

Podgana.

Še denes reva nič nésem užila.

Miš.

Jaz komaj sem star županec dobíla,
Da njim do mraka sem se motíla.

Vranski.

Samó še promislimo, kaj i kakó
Govorilo se Časopisu bo.

Komarski.

On res je izvrsten, predrzen junák,
Al' sam je pa vender prešibák;
Zatôrej zaveznike naj sábo vzame,
Da krepko nam naše podstavi rame.

Hroščemir.

Kdo pojde pa k njemu? Še to odločímo!

Vranski.

Jaz menim, da urne vrane pošljímo!
Peruti imajo, po zraku letijo,
Sovražnika hudega se ne bojijo.

Oslovski.

Kakó pa, da vrane! Z Bogom letite,
I hitro pomoči nam pripeljíte!

Vranski.

Žené spoštovati Slovenci smo jeli,
Mej sé na Parnás jih jemáti začeli,
Al' svetujem vender, da modro ravnajmo,
Pretežkega posla jim ne dajajmo;
Naj mož bo modrosten ž njimi šel,
Da zánje bo skrb na poti imèl,
Da pred Časopisom usta odprè,
Odkrije mu naše nezgode vsè,
I ker je mej nami prilika taka,
Da jezdití vsakdo ptiča ne more,
Zatôrej pogledite mene junaka,
Jaz pojdem ž njimi, prinesem podpore.

Hroščemir.

Ne misli, da jezdití znaš ti sam;
Jaz tudi hroščekonja imam;
I laže je mnogo na vrani sedeti,
No trdega kebra pod sedlom imeti.

Podganovič.

Nečimern je i sebe rad kaže,
Zatôrej si brado dišavami maže.

Hroščemir.

On je, ko tisti slovenski prvak,
Ki v kmečkej vasi imel je opravek
(Ne vem, ali je pobiral davek,

Al' kaj je družega tam rogovilil),
Prijezdil je, padel je s konja vznak,
Pa vender se spet je na sedlo posilil.

Vranski.

Vzemite mu govor, prvosednik!
Nesramen je, obširen besednik.

Osel.

Besed mu nikakor ne morem vzeti;
Naj sme končati, ker smel je začeti.

Hroščemir.

Od hiše do hiše je možko jahal,
I šibicoj konja švrkal i mahal,
Da je po gnojnici kvišku skakal;
Né htel po borjačih peš hoditi,
Ker človek na konji se lepši vidi.

Vranski.

Kaj v zboru se upaš to govoriti?
I prvosednik te neče krotiti?

(Osel pozvoni.)

Kadilec (zunaj zavpije).

Pomagaj, kdor je v sveti živ;
Privezan stradam celó kopriv.

Osel.

Zdaj več se ne smemo dalje muditi
I ne blebetaje časa gubiti:
Pošljimo Vranskega, pa tri vrane;
Možaki, kdor z máno misli, naj vstane!

Vsi (razven Hroščemira i Podganoviča).

Pošljimo, pošljimo, naj vrne se zdrav,
Naj krepko podporo nam pripeljá!
Da nam razjasni zopet srcá,
Z glavé nam odvzame nepridiprav.

Osel (Vranskemu).

Naš Hroščemir bo krotkejši pri babi,
Torej mu tamkaj neveste ne zabi!

Pred trdnjavo.

(Sodilec i pevec.)

Pevec.

V resnici tvoj bor je bil junaški;
Pognal za slovarje si zarod beraški.
Pomagal ti nésem le zató,
Ker znal sem, da treba pomoči ne bó;
Al' da ti pokažem svojo ljubezen,
Prišel sem k tebi, da ti oznanim,
Kaj zbor je sklenil v trdnjavi jezen
Še davi zgodaj pred jutrom ranim.

Odpravili so k Časopisu poslance,
Da prosijo tamkaj njegove pomoči,
Naj on podporno brž jim priskoči,
Pripelje zaveznike svoje i znance.
I tega si bodi brez skrbi v svesti,
Pridere jih toliko semkaj po cesti,
Da srce ti v prsih bo trepetalo;
Zatorej časa nikar ne zamudi,
Za svoje zaveznike urno se trudi,
Da vas ne bode pri tebi premalo.
Jaz tudi ti svojo obetam pomoč,
Moj duh pri tebi krepko bo stal,
Prijateljem tvojim orožje dajal,
Če moder si, zmagani bodo gredoč.

Sodilec.

Če óni zbirajo si pomagache,
Jaz tudi tolkel brez njih ne bom,
Poznajem jako vrle mahače,
H katerim denes še potečem na dom:
Napredek je prvi prijatelj moj,
Pri njem pa bode *Resnica* stala,
Ukus i Dovtip mi bo vodil srčni roj,
I *Logika* sekati bo pomagala,
Pri Logiki vedno bo *Zabavljica*;
Srčnost pa, kot orleanska devica,
Plamen bo srditega boja pihala.

Pevec.

Če té pomočnike gotove imaš,
Né treba, da skrbno trepetáš.

Časopisova soba.

Časopis.

(Sedi ves pokopan v listih, da mu je videti samo glavo, naočnike brez jarma ima na nosu, pa ponočno kapo na glavi; trobenta sloni poleg njega.)

Tržaški list še zmirom laja
I tudi Presa vedno nagaja;
Zatorej sem tenke si vitre udril,
Iz viter pa koš bom oprtni plèl,
Oba rad v koš bi srdito ugnèl,
I potlej bi urno pokrov zaprl,
Naj bosta si grizla notri koleno,
Ko mladi psički naj bosta cvilila
I milosti noč i dan prosila,
Zastonj je, nikoli je ne dobíta,
Ne dam je njima v nobeno ceno!
Najprvo se v koši naj prav posušíta,
Potem bom ravnal, ko Kurent nekdej,
Ujemši hudiča si v meh kovaški,
Zdih'val je i stokal hudič siromaški:
«Oj Kurent, zopet svobodo mi daj!»
Al' on pa jezen meh je prijel,
Na težko ga svoje naklo položil,
I kladvo debelo je v roko vzel,
Udarce mu krepke po rebrih je množil.
Ta misel je dobra! Kde je peró?
Narodu je treba prinesti bó.

(Piše.)

Tiskarjev sluga.

Gospod, Vas prosim kaj rokopisa!

Časopis.

Počaki! Zdaj zdaj bo dokončan.
Še dosti manjka za ta dan?

Sluga.

Še lepoznanstva i pol strani.

Časopis.

Tiskarnica nikdar sita ní!

(Sluga odide z rokopisom.)

Za prozo se ravno dosti né bati,
Začeli Slovenci so mnogo pisati;
Al' pesni dobre lahko né dobíti,
Ker starši že pevci so lire síti,
Al' pa so v grobu zelenem pokiti;
Mladíči pa néso še dorasli,
Še trave parnaške se néso napasli.

(Vranski i tri vrane k Časopisu prileté skoz okno.)

Imé od kar mi široko sloví,
Že mnogo ljudíj me je obiskalo,
Pa vse je skoz vrata k meni štorkljalo,
Skoz okno še nihče priletil ní;
Samo zdaj čudni perutniki ví.

Vrane.

Junak, korenjak, prvak!
Al' imel si pokoj sladak?

Vranski.

Naj let še mnogo ti solnce sije;
Naj blágoslov náte slava lije!

Časopis.

Mej listi — saj vidite — komaj dišem,
Da dneva mi pornega malo ostaja;
Ves čas, kar koli ga imam, pišem,
Zatôrej se Časopis mi pravi.
Tedaj, kaj vaša mi družba podaja?
Povedite brž!

Vranski.

V velikej težavi,
Prišli smo v svete k tvojej glavi.
Perut si strebili smo bili veseli,
Za pot si potrebno brešno spekli,
Po starej navadi smo bili se stekli
Pod goro Parnáško, da bi leteli;
Pridružil se nam je bil Kadilec hvaličar
Slovenskih pisačev jedini zveličar,
Kar jezen za njim Sodilec pripriha,
Najprvo Kadilca dobro udriha,
I ker smo tovarišu mi pomagali,
Razcepi nas tudi mož srditi,
Ko drvosek polena na tnali;
Začeli smo urno trdnjavo graditi,
Da vánjo tepeni smo pribežali.

Al' zdaj pa Sodilec oblega zidovje,
 Posekal je vse okolo grmovje,
 Prokope velike pred zidom naredil,
 Iztrebil je kamenje, pota počedil,
 Pa tamkaj na straži razkačen sedi,
 Nikogar notri i ven ne pusti.
 Ob ozkej smo vodi i tenkej hrani,
 Režimo lakoti v klešče podani;
 Če ti nam pomoči ne pripeljaš,
 Sami se braniti ne moremo več,
 Zdaj naše nadloge i stiske znaš,
 Zatôrej pomagaj, ker mož si grozeč.

Vrane.

Ne odlagaj,
 Pomagaj, pomagaj!

Časopis.

I pa vas toliko hrabrih ljudi
 Sodilca obladati moglo ni?

Vranski.

Porodila né ga smrtna ženska,
 Ampak ljuti zmaj na mrtvem morji.
 Pol je človek, pol pošast peklenska,
 Čelo ima tri pedi visoko,
 Čelo ima tri pedi široko,
 Tri glavé na črnih plečih nosi,
 I na glavah ježe i robide,
 Na robidah ose i sršene,

Šviga mu iz grla živi ogenj,
In iz ognja bliski ino strele,
Sikajo iz ust jezici kačji,
Krokodilov hrbet so mu prsi,
Studno gnezdo pisanih modrasov,
Pasjo dušo ima v pasjem srci.

Časopis.

Kaki glasi, bodi Bogu milo!
Kaj čakal sem na stara leta,
Stara leta, petdeseto leto!
V boj me kliče prijateljev mnogo,
V boj ogrozni s Sodilcem pozojem.
Pa za Boga! Dokler nosim glavo
In je zdrava desna moja roka,
Ter mi krepi Bog junaško srce:
Naj Sodilec radostno ne skače!
Moja roka luče mlinske kamne,
Živi vdove i sirote bose,
Opasujem sabljo sedem stotov težko,
Moja sablja kolje trdo jeklo,
Sveto vero brani i pravico,
I Zelenko vrli moj konjček,
Mosta si ne išče, ampak skače
Jednim skokom čez zeleno Savo,
Bog nebeški bode mene krepil,
Da razkoljem glavo Hvalobojcu.

Vrane.

Krepák, krepák, krepák!

Vranski.

Zares Časopis je mogočen junak,
Pa vender zaveznikov bo nam iskáti,
Da laže bi mogli Sodilca končáti.

Časopis.

Zaveznikov jakih imam na kupe,
Več nego «Novice» žoharske štupe;
Najprvo nam dá *Samotorbič* podpore,
Pa *Krivoslavljub* nam tudi pomore,
Obema še *Umomotec* bo služil,
I njemu *Prvakarijo* bom družil.
Ta vojska vstrahuje gradí i države,
Pa ne bi potolkla Sodilčeve glave?

Vranski.

Mej svoje vrsté smo mladenča dobili,
Katerega radi bi oženili;
Zató Poezijo pripelji s seboj,
Da Hroščemira venčamo njoj.

Časopis.

Kaj, Hroščemir je mladeniču imé?
Ti zlogi lepó v ušesih brenčé!
Samó že radi imena tega
Rešiti se mora vaša oblega,
I njemu dobiti rajska nevesta,
Da smel pri njej bo vedno spáti,
Dokler se bo mu ljubilo verze brenčáti
I dokler ona mu bode zvesta.

Vranski.

Ne zabi dote s sábo vzeti!

Časopis.

Brez dote se nihče ne žéni na sveti!

Vranski.

Kedáj pa nam pomoč pripeljáš?

Časopis.

Že jutri, že jutri, predragi pajdáš!
Najprvo še moram sestavek končati,
Ki ravno sem bil začel ga pisati.

Vrane.

Letímo domú,
Čast, hvalo Bogú!

Vranski.

Na bojnega konja se brž razčepéri,
Ostani zdrav, pa kaj ne zaméri!

(Odidejo.)

V trdnjavi.

(Miš, vrana, hrošč, podgana, rak, osel, polž.)

Vrana (lovi miško).

Počaki, da ti razporjem trebušek
Ter lačna pozobljem mesó i kožušek!

Miš.

Pri meni se malo bodeš mastila,
Povsod si že reva iščem kosila,
Nikder ne najdem najmanjše drobtine.

Podgana.

Jaz raka bi v slast pohrustala,
Pa ima preostre na sebi lupine.

Rak (leze za polžem).

Kaj skrivaš rogé? O nič se ne bój!
Kaj méniš, da kleščami bi te prijel?

Vrana (kavsne raka).

Ne boš ti ž njim gostil se nocój.

Rak (uščene vrano).

Ne bo ga tud' tvoj želodec vesel.

Hrošč (na drevesi).

Tam zdolaj stradajo na krpác,
Al' jaz pa sem drugačen možác;
Mej vejami v lepem hladu sedím
I liste obiram, pa sit brenčím.

Polž.

V velicem strahu sline cedím,
Od dveh se smrti bojím stranj;
Če vrana mi célo hišo pustí,
Umreti mi bode od same suše.

Osel.

Nikakor si več ne privežem duše;
Odkar zabreli smo v zaprtije,
Vso zob so mi gladni ljudje pomléli,
Na žgancih i na kruhu jo snéli;
Osliček pa naj prestradan vpije.

Hroščemir.

Peklenšček védi, kde hrošč mi žedí!
Kaj mara, da so ga užé pojéli!
Kostanjeve neki da je slasti.

Hrošč.

Molčímo, da kvišku ne pošlje očij!

(Komarski i Rakovski pritečeta za miško.)

Rakovski.

Pri miru jo pusti, moja naj bo!

Komarski.

Ko sin bil meni al' oče bi ti,
Zastonj bi po miši stezal rokó,
Že nésem nič jedel štiri dni!

Rakovski.

Pa vsaj uhó al' repaso mi daj!

Komarski.

Še parklja ne, vmakni se nazaj!

Miš.

Uíc, uíc! Nikar ne morite me, stric!

Vranski i vrane (priletijo).

Počák', počák', počák'!

Že bliža se Časopisojunák.

Komarski.

Kaj to pomaga? Na pol smo mrtví,
Ker námamo pitja, ne jedí.

Vranski.

On s sábo prinese jedí in pijače.

Vrane.

Ipavca, brežanke, gnjati i krače!

Živali i ljudje.

O Bog mu pomози, zdravega hrani,
Ker nas obojne stiske ubrani!

V trdnjavi.

(Časopis trobento nosi optiv in s sábo ima Slepstičino v zagrinjalih,
potem: Komarski, Vranski, Oslovski, Podganovič, Mišič, Veliki Gropa.)

Časopis.

Sosedje dragi! Denes zbrani smo
Svobodni še pisači, stare slave
Do tega dne nam lastne gospodarji;
Bog vé, kdo jutri bo zapovedával?

Zakaj povsod prapore nezmagljive
 Prostira že Sodilec, njega konji
 Razpáhajo slovensko slovstvo cvetno;
 Kadilec ga dobítnika spoznava
 In s kronoj staroj Pater Markovoj
 Po svojih mora bloditi državah
 Ubéžen dobri oče naše slave;
 V sovražnih trumah vsi pretíjo njemu:
 Napredek, Čas, Ukus, celó Resnica,
 Ž njoj Logika i njene skutonoše
 I Dovtip skeleči, Zabavljica grenka.
 Tedaj sosedje, denes, ko še morem.
 Odločil v Bogu hčer sem preskrbeti,
 Bojim se je samíce stare v hiši,
 Proménili so se nezvesti dnevi,
 I treba šibkej ženski varha je
 V nadlogah bojnih, i ljubezen zvesta
 Pomaga vsako breme dvigniti.

(Hroščemiru.)

Vi Hroščemir bi Slepostičino
 Od mene radi pred oltarjem vzeli?

Oslovski.

Ne Slepostičine, temveč poezijo Mico Slepostičino.

Časopis.

V imeni božjem náte! Ker jednacih
 Sta srci želj. — To vtrdi dober zakon.
 Kaj bi razdiral, kar je zvezal Bog,
 Ker némate ponašati se blagom?

Kdo ima zdaj blagá? Skedenj, pohištvo
 Sta vragu bližnjemu al' ognju plen, —
 Le zveste prsi moža vrlega
 Krepák so bran viharju tacih časov.
 Ne bojte se, ne dajem je brez dote,
 V tej vreči bogat je zaklad — i kakor
 Je mene, vaju blagodari Bog!

Osloviski (Hroščemiru).

Prvaka razveseli! Dej! Naj sklene
 Denašnji dan mej vama slaven zakon!

Časopis.

Vse brž omislite, želím, da kmalu
 Poroko to obhaja vsa trdnjava;
 Zató pripeljal sem duhovna s sábo.

Veliki Grogá.

Najprvo na vojski mladenič bil,
 Napoleona čez Ren sem podil;
 Povrníl potlej sem se iz boja,
 Al' bila mi bajta požgana je moja,
 Pa revež nésem kaj jesti imél,
 Zatôrej sem mej rokovnjače šél
 Ter dolgo mej njimi bivši glavár
 Poročil pod brezójk nekteri sem par,
 Nektero gorjáčarsko dete krstil,
 Slepárjev si mnogo v družino uvrstil,

I leta tisoč osemsto petdeset i pet
Pustiti moral lažnjivi sem svet.
Na Brdih pod hruškoj sem zakopán;
Bil Gropa sem Véliki imenován.
I ker Časopis je vedel záme,
Poklical je zopet na svet me iz jáme,
Poročat pod goro Parnáško da grém,
Ker posel ták uže davno umém.

Hroščemir.

Oslovskemu že sem dosti razložil,
Da nésem še deklíce v zakon vzal.

Časopis.

Zató jaz bi svojo s tebój rad omožil.

Oslovski.

Le molči, pa vzemi devico vesel!

Hroščemir.

Saj né več devica, kakor ste djali;
Če res je, da vsi ste pri njej že spali.

Vranski.

Ko vsak bi mož takó preiskaval,
Pri ženi bi malokdo mirno spaval;
Po mestih, trgih i večjih vaséh,
Devištva prodajati več né gréh.

Hroščemir.

Drugje sem zaljubljen, al' nésem že rekel?
Mirujte, sicer iz grada bom tekell

Podganovič.

Ubijmo ga, bratje, če je ne mara!

Vranski.

Al' nekedaj bila dobra né meni?
Zakaj se je braniš? Obrni se k ženi!

Oslovski.

Kar Bog je zvezal, naj človek ne para!
Al' sem se je branil jaz kedàj?

Podganovič.

Pa jaz?

Mišič.

Kogá? Še vzamem jo zdaj!

Veliki Grog.

Pri našej družini pa treba né bilo
Goníti ljudíj v zakonsko vezilo;
Še preveč so se zletavali samí,
Ko vrabci, kadar prosó zorí.

Slepostičina (hroma).

Nesmrtna boginja tukaj stojím
 I v hudem prepíru pohlevno molčím;
 A dalje mi srce molčáti ne da,
 Torej poslušaj me, gadovi rod!
 Iz neba prišla sem doli na tla,
 Ljudjé so vabili me k sebi povsod,
 Nikder se nésem drugjé mudila,
 Da tebe poprej bi razveselila;
 Zatôrej me vidiš ubogo siroto
 Ponujati svojo rajsko lepoto;
 A ti neusmiljen daleč stojíš
 I bliske po strani očemi drevíš;
 Okoren ljubezni ženske ne znaš,
 Pripravljen za plamen led imaš.
 O zlata ljubezen, rajski otrok!
 Ti srce srcu odpiraš cvetéča
 I čarovno stvaríš mu krasen otok,
 Na kterega nikdar posvetnih né nog,
 Odeva ga zarija tvoja rudéča,
 I brani jej tvoja perut kolobár.
 Ti delaš, da radostni smrtni pepel
 Mej krepke bogove se šteje vesel,
 Na zemlji nebesom srečen gospodar.
 Al' ta surovec tebe né vreden,
 Od njega zatôrej solzna bežíš;
 O glej, da za sábo tu ne pustíš
 Sestré Poezije žalostne mene;
 Umírala reva bi teden na teden,

I dan za dnevom bi tu zdihovala
In uro za uroj samotno takála
Solzíce po lici bi osoljene!

(Hodi semtertjá.)

Naj zlodej vzame svet i zemljó!
Da morem, usmrtime nesmrtno teló!

(Joka.)

Podganovič.

Poglej, poezija proliva solzé!

Časopis.

Ti v prsih tigrovo imaš srcé.

Vranski.

To né prav! Žensko nedolžno žališ!

Mišič.

I potlej se morda po svetu hvališ.

Komarski.

Kaj to? Vzemi jo, al' se me pa vari!

Oslovski.

Da moja te roka srdita ne vdari!

Hroščemir (sam pri sebi).

Že vidim, braniti se ne pomaga,
Al' ker pa mi vender ta ženska né draga,
Zvijačoj se je moram rešiti,
Da križa ne bo mi do jame nositi.

(Na glas.)

Možjé! Poslušajte modro besedo!
Nekdaj so bili zverjaki se zbrali,
Pahnili v ožah so volka na sredo,
Ker bil je veliko poklál živali.
I medved je velel: Ubijmo ga!
Dihur: Ne, v jamo vrzimo ga!
Odprimo mu kri! zavpijejo rísi;
Lev reče: Na veji za strah naj vísi!
Na to pa modra lisica pravi:
Nikar hudobneža ne morimo;
Če hočemo res mu dati po glavi,
Tovarši, na ravnost ga oženimo!
Ne sodim, da meni takisto želite;
Saj vidim, za srečo mi pridno skrbite,
Pa vender navada je mej ljudmí,
Da vsakdo pogleda, kaj si kupi;
Neznanega jabelka nihče ne lupi,
I mačko iz vréče na tla izpustí;
Zatôrej bi rekel, da je pošteno,
Pokazati mi ogrnjeno ženo.

Komarski.

Čemú bi kazali jo tvojim očém?
Verjeti se mora poštenim možém!

Hroščemir.

Dokler je na mizi pokrita skleda.
Nikomur jed ne vnéma pogleda.

Veliki Groga.

Pri našej družini dvanajst nas je bilo,
Da svobodno malhe na križ je nosilo;
Vsi oni po jedno so torbo imeli,
Na križ jih oprtiti néso smeli;
Če kateri bi kdaj predrznil se bil,
Po plečih gorjačoj je jo dobil,
Iz vreče smo hitro vse mu pobrali.
Pa tudi če kdo pri nas je grešil,
Zakrite neveste mu nésmo dajali,
Žené smo po svojih očeh si jemali.

Hroščemir.

Tako je prav; takisto ravnajte
I starega modrijárha slušajte!

Slepostičina.

Odpadi sovražno ogrinjalo,
Iz lupine kaži lice prezalo.

(Odgrne se.)

Časopis.

Kako je lepa! Kako je mlada!

Komarski.

Očitno je, da pri očetu ne strada.

Hroščemir.

Če tanje pogledam njeno líce,
Na sebi ima precej lepotíce,
Na njenem obrazu so cepljene rože,
Da videti né zgrbavščene kože.
I kadar se smeja, v stran se ozira,
Brezzobih da ženinu ust ne odpira,
I njene roké so, da Bog se usmíli,
Prežete, kakor režéne bíli,
Nje prsi plošnjate, nje vrat koščén,
I sive lasé jej veže grebén.
Bog vaše neveste večno me vari,
Kdor vzame jo, tak se gotovo opari.

Slepostičina.

Slavni kmetje, lehi i vladike!
Slišali ste, sramotenje moje!

Hroščemir.

Le perjem ukradenim se ponašaj;
Odkod si ga vzela mene vprašaj,
Zakaj to reč na tanko vem,
Samó če odkrito povedati smem.
Pa kaj? Saj to je že tvoja navada,
Povsod i valje da kradeš rada.

Ti poezija nési nikdár;
Takó našopiril te kak je slepár,
Zató Slepostičina ti je imé,
Ker vedno slepariš človeško srcé,
Pa kadar se skladati pesni pripraviš,
V slepotnih stikih slovenščino daviš.

Slepostičina.

Né res! Poezija prava se zovem,
I slabih stikov nikdár ne rjovem.

Časopis.

Kakó pa! Slepostičina vzdeli
Samí zabavljači so mojej bečeli.

Veliki Grog.

Saj nési slep, saj imaš očí;
Pogledi kaj je, pogledi kaj ní!

Časopis.

Le sem gledi, sem! Al' vidiš le-tó?
Veš, to je nje dota, vsa pojde ž njó.

Hroščemir.

Kakóva dota bo v malhi beraškej?

Časopis.

Vse, česar je treba na gori Parnáškej.

(Odvezuje vrečo.)

Hroščemir.

Takisto? Pokažite no, da prosodim!

Časopis (izvleče kopačo).

Poglej, ta kopača je nekaj vredna!

Oslovski.

Na Parnas brez nje jaz nikoli ne hodim.

Veliki Gropa.

I kaj bi? Kopača gotovo je čedna!

Hroščemir.

Kopačo tako polžar imá,
Da polže iz listja za plotom bická,
Kedár iz dežele pobegne zíma;
To vsak kovač narediti zná.

Oslovski.

Le-to kopačo mora imeti,
Kdor koli Slovencem hoče zapeti,
Da si iz trde, kamnite srede
Novih i starih slovarjev
I družih jezikoslovnih pisarjev
Počasi koplje dobre besede.

Hroščemir.

Al' imate še kaj? Pogledimo vse!

Časopis (privleče metuljo mrežo).

Ta mreža je pevcu vsakdanja hrana.

Hroščemir.

Na strani je malo užé razprana.

Vranski.

Razprana al' ne, to nič ne dé.

Hroščemir.

Te mreže kupujejo mestni ljudje,
I svojim otrokom jih izročijo,
Metulje da ž njimi po vrtih lovijo.

Vranski.

To pevcu je vsacemu treba kupíti,
Da more si misli i stike lovíti.

Časopis (izvleče sveder).

I tudi pevski sveder je vmes,
Ki vrta najtrše grče i les.

Veliki Grog.

Naj kupi ta sveder od brata brat,
Tri dvajsetice plačal bi rad.

Hroščemir.

Ta sveder je péstnik širocih perut,
Že vidim, da je vrtalec hud.

Oslovski.

Brez njega biti né pevcu mogoče.

Vranski.

Če luknjo jeziku zavrtati hoče.

Podganovič.

Od kraja do konca pokažite doto,
Naj vidi bogastvo, ki pojde z lepoto.

Časopis (prinese klešče).

Le-to orodje pevec spoštuje,
Da v roci ga íma, ko verze kuje.

Veliki Gropa.

Te klešče so mnogi žebelj potegnile.

Vranski.

Nekteri besedam so zlog odščenile.

Oslovski.

Če ti je beseda predolga, okorna.

Vranski.

Ko tvoja roka pesence sklada,
Zakolni i klešče popadi srdite,
Zakaj že od nekdanj je taka navada.

Oslovski.

I ko zarežala čeljust bo pokorna,
Besede pol je kmalu odbite.

Hroščemir.

Ko znal bi, da vse je gola resnica,
V imeni božjem bi več se ne branil;
Naj z máno šla bi nazovidevíca,
I kakeršna je, prav tako bi hranil.

Časopis.

Kaj dvomiš? Al' meniš, da lažem?
Le semkaj pogledi, kaj zdaj ti pokažem!

(Pokaže ponvo z raztopljenim voskom.)

Hroščemir.

Že vem! Ta reč bečelarjem rabi,
Prilepljajo v prazne ule satove,
Naj vosek roj i matico vabi,
Da v duplih ne iščejo kože si nove.

Oslovski.

Ne veš prav! To je drugače!
Ko pevec po gori Parnáškej skače,

Predolzih časi besed potrebuje,
I to je vosek, da jih združuje.

Časopis (privleče prazen sodec).

Le-to orodje pa največ koristi,
Brez njega pevec kar nič ne more.
Ko vnemajo v tebi se pevske obisti,
Gotovo ti sodove treba podpore.

(Trka na dno.)

Ta glas ti je tisto odmevanje,
Ki daje praznim besedam zvenčanje.

Vranski.

Hudobneži *vpuhlost* so mu vzdeli,
Ker néso prave modrosti imeli,
Sicer bi *vzvúžanost* bili mu djali,
Al' ga *harmonija* imenovali.

Veliki Grog.

O, bili pri nas ob manjšej smo doti:
Raztrgana torba, lonec ubit,
I stara plahta, vzeta na ploti,
Opanke lesene, klobuk zašit,
Kder to se pri hiši je hranilo,
To hišo vse naše je društvo čestilo.

Hroščemir.

Naj bo, le dajte sem gospodičino,
Al' Poezijo al' Slepostičino,

Zató mi zdaj več dosti né mar,
Le njenej doti da bom gospodar.

Časopis.

Saj vender pametno spet govori.

Oslovski.

Kaj ne bi? V oči mu bogastvo bleščí.

Časopis (Slepostičini).

Zdaj pojdi, opravi se za poroko,
Da vrlo ozaljšana daš mu roko.

Slepostičina (poje).

Obljuba naj bo pred porokoj storjena,
Da mazala bodem zakonska si žena
Le sálom i lojem jaz vedno lasé,
Da možu bo v prsih skakalo srcé,
Ker pil bo pri meni dišave lepé
Iz loja i sala i žabje mastí,
Iz turov gnoječih i kurjih očíj.

Veliki Grog.

I družih preljubosmrđljivih rečij.

(Odidejo.)

Sodilčev tabor.

(Šatori, Sodilec, Kadilec zvezan, Bistroumnost.)

Sodilec.

Zdaj tukaj čepímo že nekaj dníj,
Pa Slóvarograd še valje stojí!

Kadilec.

Usmili se mene, izpusti me spet,
Ki tukaj pri tebi vzdihujem ujet,
Ter potlej razkoplji srdito ves grad,
Na groblji naj zrasede česmín i osat

Sodilec.

Potrpi, če poka ti srcé,
Kadilec se kregati z máno ne smé.

Bistroumnost.

V trdnjavi imajo poročne gostí,
Kar bila sem davi ti že oznanila,
Zatôrej ne čakí črne nočí,
Srčán si opaši nabrušeni meč,
I predno lotijo se svatje kosila,
Zagrabi njih trdno ozidje grozeč,
Ter kmalu trdnjava mirú bo prosila.

Sodilec.

Priganjaš, po čemer že sam hrepenim;
Zatôrej k orožju, v Slovarograd ž njim!

V slovarskem gradu.

(Slepostičina, Hroščemir, Časopis očetom, Oslovski starešinoj, Vranski deverjem, Podganovič vojčinom, Prvakarija družicoj. Veliki Gropa, Samotorbič, Umomotec, Krivoslavoljub i vse živali.)

Časopis.

Učakal sem prelepi dan,
Po katerem oziral sem se željan.

Oslovski.

Skrbela nas v hiši samska je hči.

Vranski.

Ki v prvem cvetji že davno več ni.

Slepostičina (dreza Časopisa).

Oh oče! Prosim vas, kaj bo to?

Časopis.

Goreča mi želja dopolnjena bo!
Naj urno bode pričeta poroka.

(Velicemu Grog.)

Zaveži mi s Hroščemirom otroka!

Veliki Gropa.

Poročal sem v Udnem lesu nekdej,
Ko sem pod krivoj brezoj stal,
Beriča se nésem nobenega bal;

Še Pajku sem kranjskemu osle molil,
Daprav je srdit rokovnjačarjem bíl,
I kakor sem v zakon vezal tedaj,
Takisto še vaju sklépam zdaj:

«In nomine patre,
Vzemì jo na kvatre;
Če boljšo dobiš,
Pa to zapodiš!»

Vrana (priletí).

Vzemite orožje, vrag, vrag, vrag!
Vrh javora sem na straži stala,
I ravno desno perút česala,
Kar vzdigne se v taborji strašen oblak.

Miš (priteče).

Skoz okno sem pazila iz gradú,
Kar naglo sem videla dosti prahú.

Podgana (priteče).

Sovražniki že pred ozidjem stojijo,
Na gradu pa že gredi slonijo.

(Zunaj pokajo topovi.)

Rak (pribeží).

Zdaj ritniski si ne upam hodíti,
V ozidji sovražnik je že grozovíti.

Osel (skokom pridirja).

Nepravdanski mož, ki moj rep imá,
Bežite, bežite! Za máno divjá!

Polževič (priteče).

Na kladi sem ravno samotni sedel,
Sonét sem delal i zloge štél,
Kar k meni orožen se roj je zgrnil
I jaz oplašeni kozlec sem prevrnil.

Polž (priteče).

Še mene, ki zmirom lazim počasi,
Podvígali so nemirni glasi.

Ljudje i živali.

Prigovor polž od nekdanj imá,
Da naglost nikoli ne veljá,
I vender, kar more, zdaj kobacá,
Bežimo, bežimo,
Orožja iščimo!

(Beg.)

(Sodilec, Srčnost, Čas, Napredek. S sábo imajo ujeto vrano.)

Sodilec.

Izpustili bi te, poslušaj, vrana!
Ko ne bi potlej glasno kričala.

Srčnost.

Né treba! Pri durih na straži je stala!

Vrana.

Ko bila bi zopet svoboda mi dana,
Letela bi strani, pa rada molčala!

Sodilec (odvezuje ože).

Odleti svobodna, pa molči al' kriči!

Vrana (uže visoko).

Na glavi bodo vam kmalu vsi ptiči!

(Kriči.)

Oblak i zrak, oblak i zrak!
Prinesi pomoči spred ali zad,
V zidovih je vrag, v zidovih je vrag!

Čas.

Le to je tedaj slovarski grad,
Ki vrlim Slovencem v blagor stoji?
Saj néma oken pravih nì vrat,
Né čudo, da malo mu luči brlí.

Napredek.

Le tá nanášek so znesli bedaki;
Zidati so morali, bili so na tlaki.

Srčnost.

Drugačno ozidje bi moralo biti.

Napredek i Čas.

Ak' hotelo nam bi se dolgo braniti.

Sodilec.

Ozidje sicer imamo slovéče,
Al' pojmo, sovražnik še mečem brenkéče!

(Odidejo.)

Drugje v trdnjavi.

(Samotorbič, Umomotec, Prvakarija, Krivoslavoljub vkupaj; vsi imajo velike krnirje na plečih i grčave palice i drugo orodje v roci. Od óne strani pridejo Ukus, Logika, Dovtip, Bistroumnost i Zabavljica.)

Umomotec.

Peklenščaki! Torej vi nam grozite?
Vi grada slovarskega se ne bojite?
Sam jaz krdeli se vaše ne plašim,
Orožja peklenškega sam se ne strašim.

Dovtip.

Od kod i kdo si, to dobro vemo,
Le nekaj bi radi, če prositi smemo.
Orožje nam grozovito pokaži!

Umomotec.

Zapljunek hudičev, ki Bog te sovraži!

(Pokaže zidarsko žlico.)

Al' ti je znano orožje le-tó?
Če treščim te na plešo glavó,
Tri solnca bo videlo tvoje okó!

Dovtip.

Slovenci pod tvojoj so trtoj sedeli,
Premišljati néso nikdar nič smeli,
Razum si jim pušchal samó tačas,
Ko lágotno so na počitku čepeli.
I to je tista sloveča žlica,
Kateroj si zakidával oči
I mazal jim bistrourni obraz,
Da segali ne bi v koristne reči,
Da mir ti imela črviva butica.

Umomotec.

Še lastavica gnezdo zakída,
Da vánje sovražnega vrabca zazída,
Če malopridnež vánje zletí
Ter jajca v njenem poslopji valí!

Dovtip.

Pokaži nam klej, katerim zidaš,
Ko družim očí marljivo kidaš!

Ukus.

Bog vari! Ne vidiš poštenih ljudij,
Ki gledajo v našo jim vojsko oči?
Ne veš, kaj namesti kleja imá?

Umomotec.

Imám, imám! Tegà ne tajim,
Iz kravjega hleva je apno domá,
I človek prav trdno zida ž njim!

Zabavljica.

Zdaj moramo še ónih vprašáti,
Kakó se znajo oní bojeváti?

Logika.

Oglasi tamkaj se ti debelúh?
Kakovo orožje si s sábo vzel?

Samotorbič (grablje v roci).

Kogá ogovarjaš? Prepelúh!

Dovtip.

Prav tebe.

Samotorbič.

Al' hočeš najemnik mi biti?

Dovtip.

Bog vari! Morda bi te moral tožíti!

Samotorbič.

Zakaj?

Dovtip.

Ker ne bi me hotel plačati!

Samotorbič.

Ne bo ti pri meni treba stradati,
Obilno rad bi plačilo ti dal,
Samó da pod streho ne bodeš mi spal,
Da moje ne bodeš luči žgal
I da mi pri skledi ne bodeš sedel,
Pri moji se peči ne bodeš mi grèl;
Vse drugo bo tvoje, kar si želiš,
Zató pa v srebru nič ne dobíš.
A delal pa bodeš, kar ti bom velel,
I tekel urno, kamor bom želel,
Pa kadar utrudiš pri delu kostí,
Dobí se kmalu kaj drobnih rečij,
Prejemal jih bodeš za kratek čas,
Zastonj boš pri njih si vedril obraz,
Ne bo ti po krčmah treba hoditi
I nepotrebno zaslužka trositi.

Logika.

Zatôrej, če lakotne smrti se obraniš,
Na leto si dosti lahko prihraniš.

Samotorbič.

Ti moraš gotovo Logika biti,
Da znaš takisto sklepe krožiti.

Logika.

Uganil si.

Samotorbič.

Pojdi še ti v službo
Z le-ónim hlapcem stopi mi v družbo!

Zabavljica.

Kateri bedák bi ne služil pri tebi?

Logika.

Da še Bistroumnost vzameš k sebi,
Ne bodem se tudi jaz branila . . .

Zabavljica.

Robotnicoj biti brez kosíla.

Samotorbič.

Začel sem ravno slovar pisáti,
I novo bi slovnico rad narédil,
Metelka starih rokavov očédil,
Zatôrej vas menim od doma poslati,
Beséd in oblík nam je treba iskati.

Krivoljuboslav.

Kakó Samotorbič modro ravná!

Prvakarija.

On boj brez krvi nam gotovo končá.

Krivoľjuboslav.

Očák, Samotorbič imenovan,
 Pisarjev glavarskih junak si močan;
 Zatôrej poslušaj denašnji me dan:
 Kar hočeš, poberi v službo si tí,
 Naj pojde vsa lepa družina s tebój,
Ukusa le prosim, ki tamkaj stójí,
 Prepusti meni, naj pojde z menój.
 Slovenskih verzov sem nekaj shohnjál,
 Pa rad bi, da mož jih malo počéše,
 I kder jim bo treba, da grče potéše,
 I semtertjà kak ogál pokréše,
 Mej prve bi pesnike rad koračál.

Samotorbič.

Ker z máno dostojno govoriš,
Ukusa le vzemi, če ga želiš;
 Pri mojej hiši mu dela ní,
 Če morda noče, da čevlje mi briše,
 Doklado časniku mojemu piše,
 Al' pa tiskarjeve zmote popravlja,
 I knjige mi zadnje bolezni ozdravlja.

Krivoľjuboslav (brenčavo v roci).

Oznanjaš, brate, čudne stvari!
 Do zdaj sem vedno slišal povsod,
 Da Časopis je tvoj krušni gospod;
 Al' kakor mej nami zdaj pričuješ,
 Ti njega pod svojo streho hranuješ.

Samotorbič.

He, hé! Pod sábo imam še druge glavé!
Vstrahujem države i deželé!

Dovtip.

Al' vzamete Bistrournost s sebój?

Samotorbič.

Kaj nésem že rekel, da pojde z menój?

Bistrournost.

Če nočete še Zabavljice sprejeti,
Brez nje hoditi ne mislim po sveti.

Samotorbič.

Kogá? Zabavljice? Obvari me Bog!
Bojim se je bolj od največjih nadlog.
Pa vender, če z máno iti hoče,
Morda jo vzamem, vse je mogoče.
To zimo je ravno mi Grivec zakrknil,
Ki k svojej privezan hiši je bil,
Po noči tatove od hrama podil;
I kar je ta vrli čuvaj mi crknil,
Še družega nésem psa dobil.
Če gré Zabavljica, rad jo priklenem,
Tam lajala bode naj v zimi i v léti;
Za vrat jej celó grebeníco denem,
Da smela volká bo za kožuh prijeti.

Zabavljica.

Kaj praviš? Mene priklenil bi ti?

Logika.

Privezal rad mene bi i vas tri.

Bistroumnost.

Zató da pri rokah bi vedno mu bile,
Na žúpnice gnoj mu v koših nosile.

Zabavljica.

Ti, stara Urša, tamkaj na strani,
Še ti nam svojo slavo oznani!

Prvakarija.

Molčíte, mlečnogobci!

Zabavljica.

Zakaj?

Al' meniš, da tvoje zgrbavščene kože
Al' kljukastega se bojimo nosú?

Dovtip.

Zaljubljen sem, vrgla me v sladke je ože.

Ukus.

Od same ljubezni me dreza bodljaj.

Dovtip.

Kar videl sem jo, več némam mirú.

Prvakarija (sama pri sebi).

Mladenči so v mé se vsi zaljubili,
Že slišim, kak' srce jim v prsih cvili;
Pa, da jih lepota popolnoma zmore,
Iskati je treba vnanje podpore.

(Odpre malho, i na glavo déne star klobuk širokih širokih krajev,
oglavje néma dna. Sama pri sebi.)

Gospod Samotorbič jih ne pregovoril,
Začetek bil dober, slab konec je stvoril;
Tedaj poskušati moram jaz,
Da jih zvrtoqlavim, dokler je čas.

(Na glas.)

Gospodje, povejte, al' sem vam všéc?
Kateri z menój bi najrajši šel léč?
Kdor hoče meni po godi ravnati,
Sosede mora vse zaničevati,
Sam sebe do néba povzdigovati;
Pa vender očitno mora tajiti,
Da sebe najbolj mej vsemi spoštuje.
Prvakom sicer sme se krstiti,
Pa tud' naj vse druge takó imenuje.
Saj véste, da človek je slaba stvar,
Kdor se mu dobrika, lehkó premaguje,
Mej svetom češčen je največji slepar.
Naj vaša roka dobrote deli,
Če vaše mošnjice dar ne boli,

Hrbet se uklanja vaš naj do tal,
Če tega radi korist vam blešči;
Vse drugo pa vaša naj pest pretepéžka,
Posebno, kar z vami v rog ne bučí.
Ta pot vam gotovo ne bode pretéžka,
Ker zvite možgane vam Bog je dal.

Logika.

Ta pot se dozdeva najkrajša meni,
Da bomo hudobneži povsod črteni.

Zabavljica.

Ta pot né gotovo nikomur pretéžka,
Zatôrej te moja pest natepéžka.

(Udari jo, da jej klobuk zbije.)

Prvakarija (privleče kovaški meh i jako piše).

Če nočete vzeti od nas mirú,
Popihati z grada vas moram domú!

Samotorbič (grabljami vleče k sebi).

Grabímo, grabímo! Vse potegnímo!

Umomotec (pokaže zidarsko žlico).

Nikakor se z mesta ne odmaknímo!

Krivoljuboslav (brenčí velikoj brenčavoj).

Le vánje! Le vánje! Čez grad jih vrzímo!

Ukus.

Ogrízek! Tebe že davno črtím!
Počaki osát, da ti čreva zmastím!

(Vzame mu brenčavo.)

Pogledi! Vzeta je tvoja brenčava,
I ž njoj ti izginila beraška je slava!

Krivoľjuboslav.

O joh prejoh, gorjé pregorjé!
Brenčavo potegnil mi je iz roké!

Zabavljica (inu izpodnese nogo).

I trebuh debeli teščí se zemljé.

(Krivoľjuboslav pade.)

Samotorbič.

Na zemljo je vržen, bratje udríte!
Da zopet se dvigne, v pomoč mu stopíte!

Dovtip.

I Samotorbiču grabelj braníte!

(Mečem preseka grablje.)

Prvakarija (z mehom).

Držímo se! Vrag ti je v malhi! Bohó!

Samotorbič.

Zgubljena je bitva, tecímo nazaj!

Zabavljica.

Ne teci, Torbič, grdo je takó!

Bistroumnost i Logika (od zád).

Tecíte, če morete!

Umomotec.

Milost nam daj!

Samotorbič.

Zaprl je sovražnik rešnjo pot,
Zdaj réve zajeti smo povsod!

Logika.

Kobácaj, od koder sem si prišel.

(Sulicoj dregne Umomotca.)

Umomotec (pada).

Molite! Bojim se, da pojdem v pekel.

(Umrje.)

Dovtip (pobere klobuk).

I kde si pa ti, Prvakarija?

(Bistroumnost lokom bije Samotorbiča.)

Samotorbič.

Nikar me ne tepi, ko sveti Elija!

Dovtip (dene Prvakarji klobuk na glavo).

Klobuk ti moram na glavo déti,
Prvaštvo se mora čestiti na svéti.

Prvakarija (s klobukom čez oči na tla počéne).

O nehajte, nehajte! Bor je končan!

Samotorbič.

Zmečkal je našo slavo ta dan!

Krivoslavoljub (vstaja).

Od mrtvih vstajam v bridko življenje!

Umomotec (umira).

I mene peče peklenško trpljenje,
Na ónem sveti me Bog je obsodil,
Slovence da bodem strašit hodil,
Dokler jim še trebijo se možgani.
Tovariši zdravi! za mé ne molite!

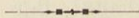
(Nedovršeno.)

Opazka. Levstik je svojo »Jézo na Parnás« leta 1854. v svojih »Pesnih« natisnil, potem pa to satiro leta 1861. v Trsti korenito prenaredil; a kakor pri toliko drugih spisih, tako je tudi pri tem obtičal sredi dela, da je »Jéža« ostala *nedovršena*. Toda tudi v tej nedovršeni obliki se mi je zdela toli karakteristična, da je nisem hotel izpustiti iz njegovih zbranih

spisov. Da pa satira vender ne ostane brez konca, postavil sém tu sem nastopne verze iz «Pesnij». Blagovoljnega bralca prosim, naj jih uvrsti na 171. strani tega zvezka po besedah:

Vranski.

E, prav gotovo je duhovin,
Ker tolik né smrtne matere sin.

(Nastopi Časopis s trobénto na rámi.)

Časopis.

Mej vami je kakor v ladji Noetóvi.
Ko bili vkupaj vseh zverin so rodóvi.
Kder vpitja dosti je i kričanja,
Tam dobrega ne išči dejanja!
Nikar ne bodite ošabni i šopirni,
Počakite pokojni: čakite mirni!
Da vam se pokaže kaj i kako:
Hitite denes v Parnása goró!
Pomlád je, razsule so se cvetlíce,
Potrganih dosti zares je užé,
Al' vender še nekatera cvetè,
Nektera diha iz jutranje rosíce.
Kdor kito najlepšo mi bo nabral,
Prvak slopeč mej vsemi bo stal,
Podal se venec mu s cvetja bó,
Ime mu še v poznih rodéh bo svetló,
Počakite, da se trikrat zatrobi,
Potem se zgubite, kakor se spodobi!

(Trobi.)

Pom, pom, pom, pom, pom, pom!
Zdaj prvič sem, še drugič bom:
Tará, tará, tará, ra rá!
Zdaj drugič sem, šele tretje veljá:
Tadrá, tadrá, tadrá, tadrá, tadrá!
Le razkropite se, oblast vam dám!
Al' kadar zopet zatrobil bom,
Vrnite hitro se na dom!

(Odide.)

Pegaz (razvije peruti).

Jutranji zrak me okrepčava;
Peruti močne čutim rasti!

Pevec.

Teló se v jasnem koplje mi azuri,
I duša plava v rajskejši slasti,
Objema sinja me višava,
Stojé odprte pevskim sanjam duri!

(Dvigneta se in izgineta.)

Vrana (od tal se dvigaje).

Težák, težák, teža-ak!

(Ob tléh v grmovje zletí.)

Podganovič (ostrogo rabi).

Hì! Al' boš do sodnjega dneva stala?

Podgana (mirno).

Samó pripravne sem luknje iskala.

(Z mozem se izgubi v luknjo.)

Komar.

Od teže ne morem geniti se!

Komarski (jezen).

Videl bom, če se boš ali ne?

(Tepe ga, da ga ubije.)

Če pota več v Parnás ne veš,
Pa bom capljaj brez tebe peš!

(Teče.)

Keberski (z bičem šviga).

Jao Šaro, moje desno krilo!

Keber.

Čakite, da zlezeva v gomilo!

(Sebe i moža v blato zakópava.)

Keberski (iz blata).

Privezan sem revež na kebra,
Mislil sem, da pojde visoko z menó.
Če padem, ubijem si nos ali rebra,
I zdaj pa v blati konec me bó!

Rak (poje mrtvaško pesen).

Ti bodeš črvém v želodci segníl,
Ti rakov z mesom ne bodeš redíl,
Oh, ne bodeš redíl!
Ko v vodo bi keber zanesel te bíl,
Tud' jaz bi se tvoje kože lotíl,
Oh, kože lotíl!

Rakovski (poganjaje ga).

Čemu pa zdaj imenuješ vodó?

Rak.

Saj Vi ste menda prijatelj ž njó.

Rakovski.

Zakaj to praviš? Razumno govôri!

Rak.

Pogovor sem čul, da ste vodeníčni.

Rakovski.

Kdor to je zlegal se, griža ga vmôri!
Človeški jezici so vsi krivični.

Rak.

Če ona čez Vas néma oblasti,
Do dna ne boste hoteli pasti!

(Ž njim v vodo skoči.)

Mišič.

Hudič se iztrgal je z verige gotóvo,
Beživa pred oblastjo njegóvo!

Miš.

Podkôve mi zadnje več ne držé,
Pribite jih, da se ne izgubé,
Potem imela v nogah bom speh.

Mišič (odjaha).

Prokleti kovač i klešče i meh!

Miš.

I sedlo me žuli, privezano náme,
Bežati ne morem brez poprave.

Mišič (sedlo ž nje jemaje).

Saj djal sem vánje ovsene slame,
Ki davi sem vzel jo —

Miš (v mišino bežé).

iz svoje gláve!

Mišič.

Od mene nikdar nezvesta ne hodi!
Če se ne vrneš, prokleta bodi!

Samogovor Osla.

Po glavi se pase mi huda žival,
Al' ko bi podrgnit šel se ob plot,
Zbuditi bi se mi utegnili gospod,
Ki je na meni trdno zaspal.

Mišič.

Če so obile, kakor žrjavi,
Ki pravdo imajo po tvoji glavi,
Vojsko jim čisto sam napovém,
Če potlej náte sestí smem.

Osel.

Če prav mi živali miru ne dadé,
Al' vender Vas le ne vzamem na sé!

(Trobeta za odrom.)

Trará, trará, traré riré!

Oslovski (vzdramljen).

Dika vseh hribov svetá, bodi pozdravljen, Parnás!

Osel.

Pentameter vdihnil vam je trobente glás.

Časopis (nastopi).

Prišel sem, da poklical bom
Možake s Parnása zopet na dom.

Osel (vzdigne ušesa).

He ho! Midva še nésva bila z mesta!

Oslovski.

I vender ti znana je bila cesta!
Ti vedel si, kaj storiti imaš,
Ker poti i šego Parnása poznaš!

(Tepe ga.)

Osel.

I-á! Čeravno kože némam tenké, i-á,
Pa vender mi palica dobro ne dé, i-á!

Časopis.

Pregrésila sta se gotovo oba,
Ti Oslovski, ker si na oslu zaspal,
I ti, oslič, ker si pokojno stal.

Oslovski.

I ti, Časopis, ker časa malo si dal!
Odločit' nam greš samo dve uri,
Pa hočeš, da ježa bi se zvršila?
Saj predno se pevska peč zakuri,
Mini poletni dan do kosila!

Časopis.

Kar je, to je; zdaj le najprvo skrbímo,
Da osla z mesta omečimo!

Osel.

Kar je preveč, preveč je, možjé!
Z mesta ne premaknem nogé!

Mišič.

Če k sebi me vzamete na osla,
Prizadel vam dosti ne bodem posla,
Ker dobro svoje sedlo imam,
Ki ga za mehurje i osla ne dam,
Al' osel bo plesal po moji besédi!

Oslovski.

Če ganeš ga, brez skrbi mi sédi!

Mišič.

Najprvo ozreti se je treba okrog,
Da najdem vsacemu svoj drog.

(Prinese dva droga.)

Osel (zopet obesi ušesa).

Velike palice v roko je vzél,
Hudič ga vedi, kaj bo počél?

Mišič.

Zdaj moram kamen privalíti,
Drugač ne morem na osla príti.

(Privali.)

Takó — i zdaj pa sedlo nánj privezujem,
 Zdaj z božjo pomočjo vže nánj se dvigujem,
 No, zdaj me vže sedlo trdno drží.
 Prijatelj, zdaj pa le drog vzemíte!
 Midva sva z oslom v sili veliki,
 Upriva se v zemljo, kakor brodniki,
 Ak' čoln se na breg jim nasloní;
 Odriniva vsak od jedne strani,
 I vi, Časopis, v trobento dehníte!

(Odrivata vsak od jedne strani, Časopis marš trobi.)

Pesen Polža (iz ovsene torbe).

Nekdaj na sveti berač je bil,
 Ki je raztrgano torbo imel,
 Berač si je drugo torbo dobil
 I ž njo po sveti okrog je šél.
 I v torbo je deval moko i mast,
 I v torbo je deval, kar je prejel,
 Imel je v torbi veliko oblast,
 Berač je bil svoje torbe vesel!

Osel.

Lej vraga, še oves pamet je zgubil,
 Gotovo se je v torbo zaljubil!
 Mej vsemi še sam jaz pamet imam,
 Al' tudi pameten dobro biti né sam!
 Da se ne bodo zastonj trudili možjé,
 Ker znoj od vsacega vlasca jim gré,

Povzdignil se bom, da mlako dobím
I vánjo vso ropotijo brž odložím!

(Osel začne korakati, Časopis marš trobi, Oslovski, Osel, Polž i torba
fortissimo.)

Imel je v torbi veliko oblast,
Berač je bil svoje torbe vesel!

(Odidejo.)

Mehurja (se vrneta i zapojeta žalostno pesen).

Malo pevcev imajo slovenske goré,
I tudi ti nam se ciganom jednaki zdé,
Oh, kolikor more na jednega osla jih gré!

Konec.

List iz Olomuca.

Bratje ljubi, dānes me je dobra volja,
Pišem na slovenski dom odgovor lep,
I ker menim, da je ravna pot najbolja,
Torej konja vam brzdal ne bom za rep.
Vprašate me za junaško *ježo* mojo,
Kdo možjé so, ki ropočejo strašno
I v trobečem hrupu na Parnás gredó,
V kletvi smešnej tepejo živino svojo.

To naj muza vam povédala bi tiha;
Al' ker óna k vam stopíti se bojí,
I ker zánjo že govoril je Pavliha,
Vam naprošen zopet on naj govori.
Kar poreče, vse mu zvesto verovajte,
Razsvetljenost in oblast mu vso podam;
Gôvor mu na jezik bom pokladal sam;
Že odpira list in usta — poslušajte!

V *ježo* prvi prikorakal je osliček;
Pa ker s sábo né perutij z doma vzel,
Kupil mu je brž mehurja dva možiček,
Da bi ž njima letal semtertja vesel.
Gledala ga zemlja je nerodovita,
Ki nam v pesnih je pognala malo rož;
V kateri jeden šele bil je rojen mož,
Da mu v petji vsaka je skrivnost očita.

Ta dvigával je na konji se krilatem,
Pod oblake v drznem je letanji šel,
I *Prešeren* hitro na prestolu zlatem
Slavno venčan sam nesmrten je sedel.
Al' kdor vreden je zares čestí v naródi,
Črt zalazva i proganja ga zavist,
Pa naj bo nedolžen mu namén i čist,
Pevce zmirom po stezi nevarnej hódi!

V ték s Prešernom priletí borečih dosti,
Da bi v svetle spenjali se zrake ž njim;
Komur pa né moč podana od mladosti,
Naj ne poje, skušen modro ga svarím;
Komur nekda j né sodila rojeníca,
Kaj pomaga, da prišije si mehur?
Naj se dvigne časi v ognji jasnih ur,
Spet na zemljo vsaka vrže ga meglíca.

Né še dolgo tega, kar takó godilo
Nam na zgubo se, jeziku je na kvar;
«Živi!» glasno se *Koséskemu* je vpilo;
Tékali smo mu s kadihom pred oltar;
Blebetavi so trobili časopisi:
«On, prevodom najizvrstnejši junak,
Slaven pevski na široko je prvak!
Venec, glave čakajoči, več ne visi!»

Néso pesni svojih mu perut imele,
Starim platnom nova lica je dajál;
Vender vnemal si rojake je vesele,
Velikán je sam vesel mej vsemi stál.

Vam okorno úho je lehkó prevaril,
 Prikupivši naše slave se željám,
 Da z resnicoj bližajočega se nám
Časopis je vsacega razkačen udaril.

Al' zató pa gré mu po pravici hvála,
 Ker jezika némega je rešil vez,
 Da besedi luč po njem je zasijála
 I raztegnil govoru se ozki jez.
 Kaj, ko stara že navada je vrh zemlje,
 Da v pšenici kokolj vsakej zelení,
 Ino če od žita več plevela ní,
 Skupaj vender vse povreslo v snope jemlje.

Ko oglasil bil Koseski se mej nami,
 Kmalu tudi *Toman* je zakuril kres;
 Jezik tiščal ga je zló na slabej rami,
 Dim zaslanjal iskre nam izpred očés;
 Pevec je iz dima zubelj povzdvigóval,
 Ali vender malo si ogrenil čast;
 Če pridobil nési govora v oblast,
 Ti besédoj, pesnijo ne boš caróval.

Naj si tudi v pômoč rebro svoje družíš
 I visoko rečeš dvigniti perút,
 Če v duhovnem poslu ženskej glavi služiš,
 Davno hlače že duhovne si izút.
 Prazno ti je gledati v zrcálu lica,
 Zadovoljno misliti si: «Mož sem lep!»
 Vsaki človek v svojeji zmoti rad je slep;
 Al' tenkà je prave kritike tehtnica.

Kdor ležnivec za proroka se obnaša
Svoje glavno, kakor ostaréli rak,
Ritniskim stopinjam tácim družba vaša
Pot naj kaže čez odprtih durij prag!
Vsako slovstvo íma jih v početku dosti,
Ki nikdar ne vprašajo za pravi pot;
Menijo, da varovala grdih zmot
Jedro bode njih duhovne jih modrosti.

Tacih bratov lepo je biló število,
Ki so s tujoj moko napolnili meh,
V poslušalcih pak so ali srce milo,
Al' grohoten v ustih jim budili smeh;
Pesen suho jim namaka jok beraški,
Torej s česnom mažejo se vsaki dan;
Vsi njih verzi so krvavi srčnih ran,
I po sili, kakor rakov plač mrtvaški.

Pod zaslone tujih so imen se skrili,
Pa bučíjo glasno v bogsesmilski rog,
I daravno streljajo le z motivili,
Slave željni se ozirajo okrog.
Če se te je zloba trdna polotila,
Ti boš menil, da si nebu slavni sin;
Tok slovenske Save, pesek nje ravnin
Brenčal bodeš do večerje od kosila.

Književnosti naše vtrjeni sodniki,
Nagibáje drugi družemu uhó,
Menijo se, da junaki so veliki,
Ker imajo mir i spravo mej sebó;

Vsi podobni se mi zdijo tistej miši,
Ki je Mini pohvalila slavno reč,
Ker je bila njenej sestri vrlo všeč,
Njej sodnici ostarelej v svojej hiši.

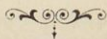
To Slovencem v ježi pevec je razkládal,
K znanim glavam splošna lica je vrstil;
Brezi vzroka né nikogar v srce zbádal
I nikogar po nevrednosti čestil.
Dasiravno čislam vas, slovenske brate,
Vender tencih mi ne zdite se nosóv;
Kadar néma repa, z repom ne rogóv,
Zlodeja po samem duhu ne poznate!

1854.

X.

Ljudski Glas.

Ljudski Glas.

Suhodobnik.

Tu na shodi svete Ane
Tri so župe kmetov zbrane,
Jaz jim vlezal sem v zaplečje,
Zarad svoje bire večje.
Kakor mož, ki sredi vrta
Tih z motiko streže krta,
Nánje lákom zdaj prežim,
V naročnike jih lovim.

(Obesi in pritrdi na grm razgrnen «Ljudski Glas», potem se odkrije,
poklekne ter vánj obrnen molí:)

«Ljudski Glas», na stare dni
K tebi dvigam v up oči!
Kadar vesna se predrami,
Spet bučela šumna v hrami
Izpustí se na goré,
Išče krme tam sladké.
Tudi ti si jako mlad,
Osehli mi pólnit sat,
Petkrat zletel bil na pašo
In prosledil zemljo našo;
A medene še potice
Néso dale te cvetlice:

Malo jih odprlo tebi
 Z grenko voljo prostor v sebi!
 Trd uspeh se kaže res,
 A tolažba zopet vmes,
 Ker hrabrí nas več jezikov,
 V bobi skritih pomočnikov,
 Ki se ljudstvo jim odkriva,
 V njih osenčji rado biva.
 Zatoréj se ne odmaknem,
 Če deželo vso pretaknem,
 Ter če vsake veže prag
 Sam prestopim torbokrak.
 Bog me, ako né drugače,
 Vrag poberi zadnje hlače!
 Križem rók ne položím,
 Dokler tebe vkorením!
 To vračuj mi ti kesneje,
 Kadar solnce te ogreje!
 Ti prodolbi okna, vrata,
 Skozi ktera toča zlata
 V moje duplo zvenketala,
 Po vseh kotih bi ležala!
 Mene, ki v pokoji lazil,
 Veter gonil, blato gazil
 V nepravcih sem globoko,
 Posadi na stol visoko,
 Kder je Playež trdno vladal,
 Nikdar slave bogat stradal!

(Vstane, ter se pokrije.)

Vem, da ako on bi živel,
 Koli bil je mož osivel,
 Ne bi moja hroma noga
 Smela priti iz brloga!
 Kar je zima njega vzela,
 Izkopnéla so načela:
 Krajnce vodi zdaj nevednost
 In z lenobo nedoslednost;
 Mrzlodušje v obcej stvari
 Samogoltno gospodari;
 Kratkoúmje se košáti,
 V prazno misel kolovráti:
 Ladjo našo brez krmila
 V prêpad méče burna sila!
 Take čas je starejšine
 Dal na čelo domovíne!
 Nagorebro motovilo
 Njih brezduho je glasilo,
 Ki vrté mu motoróge
 Suša, skuka, — vse nadlóge;
 Nesposobje njih je šiba,
 Pod katero sad pogíba,
 Da ne more nič od tal:
 Zadehlà je rodna kal!

Récelj (sam v sebi).

To Rogala stokrat slišal,
 Prejner sam si kaj zadišal!
 Grusti se mi, da ti služim,
 S Pípanom se tvojim družim!

K tebi me je nesla béda,
Ktera vedno mi zaséda;
Suh od nje sem in okorel,
V péto ves do tal pogorel;
Ali prídi hip ugoden,
Drk! In bodem spet svoboden!

Suhodobnik.

Zdanja kaže mi gniloba,
Da prišla je moja doba.
Kakor sova in legát,
Kadar veje v mraki hlád,
Iz grmovja priletita,
Kamor zjutraj spat bežíta;
Vstal sem drzen tudi jaz,
Ker mižávo gleda čas,
Koš oprtil na hrbèt,
Zgrabil v roko trnov bèt,
Zakoračil iz Ljubljane,
V hribe pihnil in poljane.
To okožje sem dobíl,

(kaže svojo opravo)

Da bi srca bolj mečil.
Ako sreča mi postreže
Ter nagrebem dosti v mreže,
Potlej bode «Ljudski Glas»
Vreteníl se, zôrel v klas,
In od njega se napravi
Krajncu sok po mojej glavi!

(Nekoliko premolkne.)

Še posêbe v naročilo
 Naj mu vdahnem to pravilo:
 Doktoráče vedno grizi!
 Učitúhom perje strizi!
 Bíj «kadete» mlečnozóbe,
 Let prihodnjih strupne góbe!
 Te priímke sam Rogal
 V pósodo je meni dal.

(V stolpi zadnjič pozvoní. Ljudje skoraj potem začenjajo iti iz cerkve. Suhodobnik têče pred cerkvena vrata, kder, gologlav ter milo gledaje, z levico klobuk molí mimo gredočim, a z desnico drží «Ljudski Glas» kmetom nad glavami, ter maha ž njim, kar delata ob jednom tudi Kokolj in Pipan, oba gologlava.)

Suhodobnik (vpíje in rohní, kar more).

Poslušajte, o ljudjé,
 Ki vrvíte iz cerkvé!
 Dobro srečo Bog vam daj
 In za grobom sveti raj!
 Novcev rad bi naberačil,
 «Glas» me «Ljudski» je potlačil,
 Vse požrl mi, kakor volk,
 Da zakôpal sem se v dolg.
 To sovražnik meni stvoril,
 Ki leží je v svet govoril.
 Hud profesor, doktor grd
 In «kadet» me rine v smrt.
 Nogo imam tudi bolno,
 Otročičev sobo polno.
 Ako hočeš božij biti,
 Sem pred «Ljudski Glas» prihiti!

Naj se prêveč ti ne zdi.
 Če mi zlate vržeš tri.
 Slednji mesec prvi dan
 S pošto pride k vam poslan,
 Dan petnajsti pa le spet,
 Migov tajnih ves napet.
 Kdo je «Národ»? Kdo je «Zvón»?
 Slama grešna ta in ón!
 A kakóv je «Ljudski Glas»?
 Pošten, kakor hlačni pas,
 Ki po konci vse drží,
 Da je snaga mej ljudmí.
 Vrhú tega on uméje,
 Da se oves, ječmen séje,
 Potlej žánje ter omlati,
 Predno hočesh v málin dati,
 In da vtikaj prêsad v zelník,
 Ne v senôžet ali v stelník;
 Hlevom nosi tudi léke,
 Mešane brez apotéke,
 Céli ž njimi voli, krave,
 Konje, svinje — če so zdrave;
 On o davkih osobite,
 Bučam inim trdno skrite,
 Premetêne, modre úke
 Dreza kmetom pod klobúke.
 Hlapca, deklo zagovarja.

Kokolj.

Postaváča in šušmarja!

Pipan (Kokolju).

Kaj gospodu ti prisedaš,
In besedo mu prejedaš?

Suhodobnik.

Kar nadéva skrb vladarjem,
Knezom, kraljem in cesarjem,
Bodi vojna, bodi mir,
Vse zapiše na papir:
Naročnike s tem prijazne
Téšit hodi v kočé razne.

(Kokolju.)

Moje grlo je suhó;
Ti govôri, a krhkó!
Glej, da se ne zamotáš!

(Tajno.)

Ali vse besede znáš?

Kokolj (na tihem).

Vsako! Saj le kokotamo,
Ker slovenski malo znamo,
Ono, kar je Makovec,
Hrômi dal nam rakovec.

(Poslušalcem.)

Da bi mogel «Ljudski Glas»
Peke biti verne kvas,
Suhodobnik bós potuje,
Koder hodi, oznanjuje,

Tod po krčmah, tam čez plot:
 Sam duhovnik je gospod,
 Ako njemu brez petice
 Ne žaluje dno mošnice,
 Iz katere cvenek daje
 V bližnja usta, v daljnje kraje
 In izlasti v Krákovo,
 Ribje mesto rákovo.
 Tam je gladne te novine,
 Da tožljive gôle sine,
 Vrane site bi mastíl,
 Lapec njemu v žep rodíl;
 Šel potem je v Koratàn;
 Zdaj v Celovci je župàn.

Suhodobnik (jezen, a vender na tihem).

Mólči, klama! Kdo te prosi,
 Da na úho vse jim nosi?

(Na glas.)

Ti si v govor sam dotlačil,
 Mênì v kvaro ga popačil!

(Poslušalcem.)

Lape se je požupanil,
 Kakor vam je ta oznanil;
 Šteje novce zdaj možák!
 Jaz bi tudi rad bil ták, ---
 A če nésem, bratec moj,
 Záme ti se nič ne boj!
 Teče voda še po Savi
 Ter na zemlji bistrej glavi,

Dôkler v golt ne pade smrti,
 Potje križem so odprti.
 Naj v deželni pridem zbôr,
 Pred cesarski potlej dvôr,
 Vreščal bodem, kakor šoja,
 Kar navada sploh je moja.
 Tudi vaše to selišče
 Najde, česar tamkaj išče,
 Ako zložni se stečête,
 Naročnine prinesête!

Pipan (vpije).

K nam se naglo pripehájte!

Suhodobnik.

Saj ste Krajnci, dajte, dajte!

Domač prosjak Ogrizek

(sam v sebi, grdo gledaje Suhodobnika).

Moj dohodek je obznil,
 Rad bi mene izpodrinil.

(Narodu.)

Kar vam hripav devetkâl,
 Na vse grlo je legâl!

Suhodobnik (Ogrizku).

Ta na vzarah skorje glevi
 In zaríj se v listje drevi!

Ogrizek (narodu).

Hodi semkaj na «selišče»,
Da želodcu votka «išče».
S krpezico po sesljači,
Ki besede kmetske pači!

Bradonja.

Neslovén iz njega diše,
A slovenski vender piše?

Suhodobnik.

Da nobene še vrstíce
Iz domače govoríce
Ne zveržim brez pomót,
Zbadajo me res povsód;
Ali meni se dozdeva:
Zrno več je, nego pleva!
Kaj se piše, ne kakó,
Tvoje pazi naj uhó!
Brate, drugo je potrata,
Ki ne dvigne te iz blata,
Ne izniža njivam davka,
Cenam ti ne dá popravka.
Kdor vam krajnski rad bi črkal,
V dober kup se hval nasrkal,
A z učenjem se ne davil,
Naj po moje bi napravil!
Jaz prizvižgal sem si ptiče:
Mezdopise in biriče,

Knjigovóhe léne kmete,
 Strugotince, skoblju vzete,
 Nikdar site razrivače:
 Služi vsak po tri dvojáče.
 Recelj dolgi, Pipan kratki
 V «Ljudski» daje «Glas» presladki;
 Tudi razen pravdohàm
 Ure hodi polnit k nàm.
 Poglavič je vsem Lobôda,
 Ki jeziku rebra glôda.
 Teh nekteri so junaci,
 V deli vsacem korenjaci;
 Mlajši le pomagajo,
 Noč in dan prelagajo,
 Kar po nemško prej zvarím,
 Njih peresom razdelím,
 Da po tacem bližnjem poti,
 Zve dežela v zadnjem koti
 Kakšni moji so nazôri,
 Kaj cvetì nam, kaj pogôri!

Sodigoj.

Tvoj negódni kolomaz
 Prav se zove «Ljudski Glas»:
 Stvar ljudská je ali tuja,
 Kar za svoje nam ponuja.

Režimer.

Zdaj usmilil res je Bóg
 Nas i naših se otrók!

Ti Slovene olikuješ,
A le nemški sam spisuješ!
Od vseh voglov in prelazov,
Zbral mrgodnih si obrazov,
Ki še mnogo menj umejo,
Da rojakom dati smejo
Zemljtresnih mislij ključ,
Naj odpró si novo luč!

Bradonja (Suhodobniku).

Kdo je tebe zvàl, da gódi,
Kaj se v glavi tvojej blódi?

Suhodobnik.

Mene zvàl je poštenják
Celit Krajncev od napák.
Nekdaj premo Janči Mlaki
V noči vedrej pod oblaki
Goreč videl sem stebèr,
V njem je sveti stal Čebèr,
Ki je velik pomočnik,
Mož odbranih učenik,
Blagoslovil me z rokó
In zapôved rekel tó:
«Če veljaven hočeš biti,
Mej prvake bôgat priti,
Lica níkdar si ne bríj
Do ponova svojih dníj!»
Kar je blagi starec velel,
Prestopíti nésem želel.

Dolga leta so minila,
Da me britev né skrunila!
Krotek palim kosmatine
V slavo naše domovine;
Ali ker ne režem brade,
Bog mi uka na gramade,
Stovrstito dal je znanje,
Boljše, nego vse nekdanje,
Večje tudi, kar denès
Vé pozemski ród ga vès.
Jaz ga ne bi v jamo nesel,
Rajši v Krajnce svoje stresel.
Čutim sam, da ne bi malo
Kmetom prida vrlim dalo.

Ogrizek.

Kdó je slišal, oj ležnik!
Da čebèr je kak svetnik?

Režimer (Suhodobniku).

Prekesnó, da ti bi vzrasel
In slovensko čredo pasel!
Žlambor, davno suhodoben,
Trohel, zimast in poroben,
Žmúlav panj, črvivih let,
Réžav stokaš v prvi cvet!

Suhodobnik.

Grdnja tvoja ga ne žali,
Kogar delo svoje hvali.

Ako pozno sem zakričal,
Pod koritom nésem tičal;
Svet sem tiho pretehtával
Ter človeka razmišljával,
In zatôrej «Ljudski Glas»
Krajncem poje trden bas;
V modrej glavi se je vzgódil,
V hipi dobrem vam poródil;
V osivélíh dneih očíne
Zadnji šel je mej novíne
Le po dôbi, a po cení —

Režimer.

Starejšina mej Sloveni!

Suhodobnik.

Kar dejal si, rad verjáme,
Kdor z očmí ne strelja náme,
In tajiti se ne more:
Mi smo v jutri zlate zore,
Iz katere solnce vstaje,
Da zasije na vse kraje.

Pipan.

Suhodobnik solnce tó,
Dviga lice zdaj svetló!

Suhodobnik.

Da! — Vonjáto bilje rase
V našem písmi zdanje čase.

Pipan.

Le novine v slast preštejmo,
Z lepim čislom dušo grejmo:
Nam se «Narod», «Pravnik», «Soča»,
In «Tovariš» preporoča,
«Kres», «Edinost», «Mir», «Novice»,
«Zvon», «Slovenec», klič «Danice».
Ziblje «Vrtec» otročaje
Ter jim piti mleka daje . . .

Zlogolk.

A «Priatelj Kmetški» v njive
Kókolj seje in koprive.

Režimer.

Druzih dôvolj še krekéče,
Nove misli v déžel méče,
Kar se s košem v trg in vas
Tudi nosi «Ljudski Glas»,
Ki mu Bog daj — skoraj amen!

Sodigoj.

Mnogo teh na prazen kamen
Pleve vsipa in premléva
Ter mekíne v stope déva,
Ker nobena res pohaba
In krivénča né preslaba,
Da se ne bi napehnila,
«Časopisa» izvalila,

Ki od rojstva potlej hira,
Boljšim vender kal zatira.

Režimer.

Vsak zatrep si in tokáva
Domač «listek» nakopáva:
Kámenik se prvi sili,
Da Evropi ž njim zacvili.

Sodigoj.

Kdor se sam pod nosom briše,
Ta «glasilo» *svoje* piše:
Skrinjar, sodar in kovač,
Nožar, smolec in krojač,
Krušnjar, mokař in sladičar,
Bos metlarček, cunjar, žličar,
Sajegulec in pečnik,
Loncevezec in — hudnik!

Zlogolk.

Kder za voglom dva stojíta,
Premišljaje govoríta:
«Drag je dnevnik!»

Režimer.

«Bodi tednik!»

Zlogolk.

«Ureduje —»

Režimer.

«Naj ga črednik!»

Sodigoj.

Mater krajskih péti sin
Oča kacih je novin!
Ali ker se prav ne hódi,
Kadar slepca slepec vódi:
Po večini smet in plaža
V njih Slovene preobraža.
Če usmiljen kupim troje,
Veš, da imam preveč dvoje.
Glad čestí je, glad koristi
Njim roditelj prenečíti!

Zlogolk (Suhodobniku).

A še ti nas top mrcvariš,
Z «Ljudskim Glasom» kokošariš?

Režimer.

Mej Sloveni zver velika,
Dêbel tujec njih jezika!

Suhodobnik.

Meni posla to ne kvari;
Saj vaš jezik vse mesari!

Če na prste zdaj se vzpnem,
 Jaz takoj ga sam začnem.
 Kar v narodih inih zná
 Dete, ki se klobučá,
 Slavni vaši književníki,
 Črnobradi, starolíki,
 Néso mogli še v neslanih
 Prigvozdití si možjaníh.
 Izpovéj se zdaj očito:
 Ali piše kdo vzoríto?
 Lanski sneg je vam krasota,
 Kozíj bobek vsa pravota!
 Misliť tacíh so možjé,
 Ki čestíte njíh imé.

Sodígoj.

Žal da trpka je resnica,
 S ktero žgè nas ta grizica!
 Vsaka pasja, konjska muha
 Bédni jezik naš oduha,
 Da v zapljunkíh svoje slíne
 Vánj zalego polzko ríne;
 A tvoróvi po telesí,
 Rak in mramor v njega mesi
 Časopísni so tlačáni,
 V božjo šíbo k nam poslani!
 Množní, kakor žužki v lesí,
 Vsak drugačno hvôsto mesi,
 Né gorenjski nì obloški,
 A nì štirski nì koroški;

Né beseda Krajncev Belih,
 Niti Čičev ogorelih,
 Kar nezvanec tak predrzen
 V pismo kida ukomrzen.
 Netrlépni ta krpèž
 Njega le je *svoj* trebèž,
 Ki v slovenstvo ga odlaga,
 Da mu gniti bolj pomaga.
 V živo srce góvor dréza,
 Ude, kite mu pretéza,
 V tujo klado truplo bije,
 Kri mu tam in mozeg pije,
 Ter odira ga na meh,
 Nam v sramoto, drugim v smeh!
 V mlak ljubljanskih smrad in glén
 Z vršo hodi grabit plén;
 A v črnilo nemške luže
 Severnih mu Krajncev služe;
 Vseh naródo^v so pabírki
 Divotvorni mu ocvírki:
 Ž njimi čvrsto belo kašo
 V ust gospodskih žári pašo.

Zlogolk.

Taka setev gre mej ljúdi:
 Kmet novoti nje se čúdi
 In za drago vrè plačilo
 V tolpah gostih po trovilo.

Sodigoj.

Pobiraje lážno máno,
Vsak odriva pristno hráno:
Dobro žito je plevel,
Ki ga slepec nevesel
Iz ogônov dednih ruje,
Z vilami na ôgenj suje:
Imovina zdaj slovanska
Zdi brezumju se ciganska.
Glej, takó se jezik pači
In slovenstva zemlja slači!

Pipan.

Kakor drugi, tudi mí;
Bog nas vender vse redí.

Režimer.

Né zavesti nì ponosa
In vsa naša stvar je bosa!

Zlogolk.

Hruška je dorumenela,
Sama z veje pada zrela.

Režimer.

Nésmo vrabci niti miši,
Taki, da nas v úho piši!

Suhodobnik

(oziraje se ugleda nekoliko Suhodobnikovcev, katerim kima ter
namizkuje in potem vesel reče v sebi).

Znanci so se prikazali,
Da mi bodo pomagali!

(Narodu hrabro in z velikim glasom.)

Suha molnja v tla naj sune
Vse zagatne kritikune,
Ki poslali učituhi
In «kadeti» z doktoruhi
Pazit so jih za menój,
Da bi topli me nocój!

(Narod se spogleduje.)

Režimer.

Ta kleveta je pregrda!
Mi se tukaj vrhu brda
Vsako leto veselimo,
Svete Ane god čestímo!

Sodigoj.

Čuti v prahi moj črvič,
Da je bil in bode nič;
Gnev zatôrej krut napada
In zavist ga v srce zbada,
Ako sreča kde možá,
Ki od njega več veljá.
V knjigi vsakej cel bezjak,
Pridobitka čisto nag,

Blagovolj nikomur né,
Kdor kaj *íma* ali *vé*!
Tak mu človek doktoruh
In kadet je, učituh!

Suhodobnik.

Če priimke té sem rekel,
Ne skrbi me, da bi tekel.

Bradonja.

Ker pred cerkev Ane svete
Zgnal si tiho v mrke čete
Rokodelce, demokrate
Mej nemčurje, tvoje brate,
Štel si todi njih glavé,
Namižkaval jim v zobé.

Režimer.

Demokratov pet Rogal
Vsega je izril iz tal!

Zlogolk.

Včerašnji so ti dihurji,
A ližó se le z nemčurji.

Suhodobnik.

Sini goli i nemčaki
Néso rastli v pasjej dlaki;

Ne teptajte jih s petámi,
Ker so zdrava sol mej námi!

Režimer.

In drevesce rodovito,
O volitvah osobito!

Bradonja.

Kaj? Nemčurje zagovarja?

Ogrizek.

Poskočimo na sleparja!

Pipan

(od straha trepeče gledaje, kod bi zbežal).

Kam bi človek se zaril.
Da bi kôlom gózo skril?

Récelj.

Pipan silni, to je šala!

Pipan.

Do komolca Bógu hvala!

(Velik smeh mej národom.)

Suhodobnik.

Kmetje! «Ljudski Glas» kupite
In doma se ž njim gostite!

Pipan.

«Ljudski Glas» ti né sirota!
V njem je vkupe vsa dobrota!

Režimer.

Pestuje ga ôčim bister,
Z duhom bôgat, nov Kalister;
Pri čebrički svojem kumi,
Poklepán je na razumi.

Sodigoj.

Kadar Julij drugič pride
Ovenčavat uš in gnide,
On v gospodsko to družino,
Veličaje domovino,
Vzprime bolhe spet skakáve,
Ter živalce k njim skripáve,
Dvošarotni ves mrčas,
Kar ga lazi proč od nas,
Bédno cvrkat v nemškej steni,
Kder o njem se pes ne meni.
Tam zamán se drgne, vpira,
Tenke sline v jed požira;
V plašček upa se ogrne,
V staro gnezdo zopet vrne;
Tukaj zlepa ne počiva
V knjigo se po sili vriva.
Ker jezika sam ne sklanja,
Druge si na tlako zganja,

Da kakove mu roké
Puhlo delce preložé;
Vender nam i njemu v diko
Obdarí ga z lovoriko
«Zgodovina», ki iz Kopra
Néma nì solí nì popra.

Zlogolk.

Ta pri nas je, ne drugod,
Zdaj navaden v knjigo pot!

Režimer.

Suhodobnik, slava taka
Tudi spisov tvojih čaka,
Ker le nemški sam variš,
V prévod inih trud loviš!
Kakor zdaj si mož oprten,
Velik bodeš ter nesmrten.

Suhodobnik (narodu).

Istino je vso vam zinil,
A robatost vánjo vrinil;
Stara njemu je navada:
Rad ne gladi, če ne zbada,
V srci nekaj mi obeta:
Slaven bodem večna leta!
Bil zvečera sem neznan,
Zjutraj velik vstal glavan.

Verjemite, strijne, strijci:
Veni, vidi, sicci fici!

(Režimer, Sodigoj in Bradonja se glasno zasmejó.)

Prvi nemčur (osramočen).

Vrag z jezika mu blebeče!

Drugi nemčur.

Tukaj grob je njega sreče!

Tretji nemčur.

Neozdravna strupna rana!

Pipan.

O, preblaga sveta Ana!
Včeraj maši dve sem plačal,
Da bi tod nas Bog obračal,
A Gospod me né priznal;
Menda v greh sem velik pal!

Suhodobnik (Režimeru srdit).

Melža! Kdo se podsmehuje,
Meni smelo v zobe pljuje?
Za plačilo tem napastim
V «Glasi Ljudskem» te zmekastim!
V suhej smrčal ti dolini
Mej bodočih mater sini,

Jaz krvav sem v boji stal
In za ljudstvo se ruval,
Hraber službo rad izgubil,
Ker sem preveč Krajnca ljubil!

Glas (izmej naroda).

E, ne boj se, davno vemo,
Kaj verjeti komu smemo!
Gluh si bil in samoglav,
Zdelo né se nič ti prav:
To prijelo te za grlo
In ti službo je požrlo.

Suhodobnik (pretí v narod s pestjó).

Tvoje pleče tudi zmaham,
V «Glasi Ljudskem» te zajaham!

Zlogolk.

Da nekazen tak cepèr,
Zaderikav česnobèr,
Zmerja, kolne, gospodari,
Nos odjeda vsakej stvari,
Vpije, da je velikan,
Preobražat k nam poslan:
To oznanja občo bédo,
Prihitelo v našo srédo
Iz peklenskih črnih vrat,
Kar je Plavež legel spat!

Suhodobnik.

Jaz vam bodem večji Plavež
In modrejši prvoglavež!

Sodigoj.

Kar vas v déžel s košem hodi,
Rib lovit po suhej vodi,
Vi pravih mislij céste
Držati se doblji néste.
Ti urédnik se le zoveš,
A z mehurji *drugih* ploveš,
Ki v megli so zadaj skriti,
Ker na luč jih sram je priti.

Suhodobnik.

Jezik se mu gníl odvali,
Kdor se krči mojej hvali!
Prga, ako ti ne vgaja
Dobra v «Ljudskem Glasi» klaja,
Rad zabado ti stvorím,
«Krainer Stimmen» izvalím,
Ki premnozím bodo v rádost,
Inim ópet v grenko sládost.

Zlogolk.

Ti bi vragu kol posodil,
Da Bogá bi ž njim osmodil!

Suhodobnik.

Moj užé je predhodník
Nemško-krajnski «Obrtník»!

Bradonja.

Mi smo Krajnci res po zemlji,
A slovenstva nam ne jemlji.
Meni v svete Ane glumi
Vedno bilo je na umi,
Da Slovene malo ceniš,
Ker o Krajncih le se meniš!

Suhodobnik (sam v sebi).

Kdor želján je, bodi žaljen!
Baš potrebno sem razpáljen.

(Narodu.)

Ljudstvo hvali staro vero,
Staro vino, staro mero;
Prenaredbe sploh sovraži
In imé ga novo draži.
Dokler smo se Krajnci zvali,
V svetlih skornjih še plesali,
Vsega z vrhom smo imeli,
Dobro pili, dobro jeli.
Ta priimek je poštèn,
V davnih letih nam vzdevèn.
Prav učil je Muhopetič:
«Krajnec je gospod in kmetič,

Baba vsaka tod Krajníca,
 Nemožata in ženíca.»
 Take rabe se držimo
 Vsako leto, vsako zimo!
 Tebi služi naj beseda,
 Ki poslušal si je deda
 Mlad za šibkih še kolén.
 Kdaj se vzgodil je Slovén?
 To izmeno stoprav lani
 Tam izlegli so v Ljubljani,
 Kópali jo, brisali
 Rojen list jej spisali,
 Vrgli dete vam nagó.

Bradonja.

Suhodobnik, laž je tó!

Režimer.

Če Sloven te v srce kolje,
 Ne blaží Slovan ti volje.

Suhodobnik.

Ljubeznivi tvoj Slovan:
 Miloš, Igor, Vojteh, Jan,
 Pleme divje, zamujeno,
 Mej Sarmati je rojeno!
 Vse drugačno íma lice,
 Usta, čelo ter nosnice;

Netrlepno govori,
 Vere krive se drží. —
 Naj pogine ti goved,
 Vrne li Slovan jo spet?
 Kadar ogenj streho vname,
 Zláto polje toča vzame
 In opari cvetje slana:
 Pošlji, pošlji po Slovana,
 Da na pômoč k nam prispeje,
 Srebra tovor poln odšteje!
 Če podzemljic komu treba,
 Zelja, repe je in hleba,
 O božíči né sená,
 Kak Slovan mu kaj podá?
 Razderíta oblačilo,
 Ti suknjačo, mati krilo,
 Golenice in podplate,
 A poteci v svoje brate,
 Da z rokó se golo vrneš
 Ter v *slovanski nič* ogrneš!

(Glasneje.)

To so pene, votle pene,
 Brez veká in vsake cene!
 Živi Krajnce stari Bog
 In rodove njih otrok!

(Velik hrup mej narodom.)

Stojec (tajno Pipanu).

Zdaj si jezik je ocvrl!

Pipan (Stojcu tudi tajno, a žalosten).

Slep in gluhi je v plamen drl!

Stojec (Pipanu iznova tajno).

Kar je pisal Makovec,
To je vedel Krakovec.

Nemčur.

Čvrsto se je mož odrezal!

Goli sin.

Poslušalcem né ustrezal!

Sodigoj (Suhodobniku).

Tebe srd in kurja pámet
V teh besed je gnala zámet!

Bradonja (zavpije z velikim glasom).

Brez obraza ino stida
Gad v Slovana blato kida,
A Slovena v gnezdi mrazi,
In svetinje vse mu gazi,
V izneverje drz pred námi
Na proščenji kmeta mámi:
Sram nas bodi, če molčímó!

Ogrizek (kmetom).

Ta zaprtek pohodímo!
Kaj zijáte in stojíte?
Gabez, Oven, Mah, udríte!

(Narod se steka in pretí.)

Stojec.

Pipan, kam si nesel grbo?

Režimer.

Česen mlatit smuk na vrbo!

(Pipan razprtivši koš in vreče vzpleza na vrbo, ondu rastočo.)

Onobolj (zakloní Suhodobnika).

Ne prenaglo, o možjé!

(Mladcu kmetskemu.)

K sebi drži ti roké!

(Narodu.)

Kmetje, znano vam je davno
Teh početje malo slavno,
Krik in zvito mámljenje,
Vročje jeze drámljenje.
Često se i prej na selo
K vam bradatih je prignelo,
Ki po krčmah ropotali.
Ter na pot so kriv piskali.
Vi v skrbéh na svojem deli
Néste v zanke njih leteli.

Zdaj se ta je sem priklatil,
Da oči bi vam ohvatil;
A lisico redko v past
Zvabi kake vade slast.
Ne tepite ga zato!
Vemo, kaj smo, vemo kdo.

(Suhodobniku.)

Razborito se vladajte,
A pepela ne pihajte!

(Sodigoju, Režimeru in Zlogolku.)

Vi razumni ste bahanju,
Ust ohlapnih jezikanju,
A veljavi svojeji tudi:
Ostavite, naj se trudi;
Če napne se do razpoka,
Tod zamán kričí in joka!

(Pipan zleze raz drevo.)

Suhodobnik (sam v sebi).

Zdaj mi v strašne muke grozi
Ti, lokavost, pripomozi!

(Onobolju, z obrazom, pol na jok, pol na smeh.)

Oča, to je govorjenje,
Ki ne dá ga vse učenje!
V strastij ljutih ozdravitev
Sekla nas je vaša britev
Po modrosti in dovtipi,
Kakor treba v tacem hipi;

Vse besede vam krotké
In ob jednom so rezné.

(Narodu.)

Kdor je Krajnca todi hvalil,
Šalil se je, kmetje, šalil!
Noter mislim vse drugače;
Dal Slovenu bi pogače,
A Slovanu trepetina —
Kaj se motim! — Dal bi vina,
Piščet, rib in z mesom kruha,
Vsega, kar se v lonci kuha,
Kar se peče in ocvira,
Da s telesom dušo zvira!

Sodigoj.

Nalašč jezik njemu zdrsnil,
Da Slovana spet je brsnil.

Bradonja.

Metla, kdor mu kaj verjame!

Ogrizek.

Naj v čebri ga zlodej vzame!

Suhodobnik

(razprti koš ter iz njega jemlje skapulirjev, brojenic in svetniških
obrazov, a potem reče sam v sebi):

Čajte, naglo vas presuknem,
Da v ljubezen vašo smuknem!

(Pipanu dá nekaj tega blaga ter mu reče tajno:)

Obrniva se oba,
Naj igrà se prej konča!

(Narodu:)

Kde je starih kaj ženic?
Nate, mamke, brojenic!

(Ženice se gneto k njemu.)

Prva ženica.

Le zajetne očenaše!

Druga ženica.

Jaz bi tacih!

(Pokaže katerih.)

Pipan.

Bodo vaše!

Tretja ženica

(za drugimi stoječa roko molí).

Meni tudi!

Četrta ženica

(pehè obližnje babe v stran).

Prvo meni!

Peta ženica (svojej znanki).

Šepka, Ruso v kraj poženi!
Sama dosti je bogata
In v Zapozih dere brata.

(Suhodobniku ponižna.)

Ako jaz bi kaj dobila,
Vsak dan závas bi molila.

(Suhodobnik in Pipan dajeta)

Ogrizek.

Ves je pasij ta hudič!

Stojec (sam v sebi).

Vender čaka trd ga bič!

Šesta ženica.

Dajte sveti skapulirček;
Mislij čistih je pastirček!

(Suhodobnik razdaje skapulirje in ob jednom k sebi miga dečkom,
ki jim kaže mnogo svetniških obrazov.)

Prvi deček (priteče).

Moj prosnik je sveti Lukež.

Pipan (daje).

Sveti Lukež, repni pukež!

Prvi deček.

Vola ima, vol rogé,
Vrgel bukve pred nogé.

Drugi deček.

Če je kateri sveti Rok?

Suhodobnik.

Pipan, išči!

Pipan.

Ná, otrok!

Drugi deček.

Nad kolenom kaže rano,
Pes drži mu v gobci hrano.

Pipan.

Kdo je izmej vas Matija,
Ki po zimi led razbija?

Tretji deček.

Jaz Matija!

Mnogo dečkov.

In še jaz!

Pipan.

Hitro v kupe, kar je vas!

Suhodobnik.

Kdo je Peter, Pavelj, Blaž,
Marko, Jurij, kdo Tomaž?

Pipan.

Kdo Anton je ali Vid,
Vsako leto črešenj sit?

Dečki (vse križem).

Tam je Pavelj, tukaj Blaž,
On je Marko, jaz Tomaž.

Suhodobnik (dekletcu).

Dete, kdo si ti?

Prvo dekletce.

Marjeta.

Pipan (drugej deklici).

Ti?

Drugo dekletce.

Jaz presveta Lizabeta.

(Smeh mej narodom.)

Suhodobnik

(tretjo deklico prime za podbradček).

Ptička, ti se zoveš?

Tretja deklica.

Ana.

Pipan.

Denes tukaj praznovana.

Stojec (Pipanu).

Stvar se vleče in razteza,
Da užé me srdba dreza!

Suhodobnik

(kadar vse razdelita, Pipanu tajno):

Kar zastonj smo tam prejeli,
To zastonj so ti nam vzeli.

Prvi deček (kvišku drži dva obraza).

Peter, Pavelj, juhuhú!

Drugi deček (joka).

Jaz ostal sem brez darú!

Tretji deček.

Sveti Jurij v piščal piska,
Na zelenem konji vriska.

Četrty deček (kaže svoj obrazec).

Ta je, kakor sveti Kres,
Ki po hribih neti les.

Peti deček.

Moj rudeč je!

Šesti deček.

Moj rumèn.

Sedmi deček.

Višnjav moj in pozlačen

Prva kmetica.

Nu, gospod je res pobožen!

Druga kmetica.

A sirota hromonožen!

Prva kmetica.

Vender, slišim, pojde v Rim.

Tretja kmetica.

Njega hlapca tudi ž njim.

Starec (o palici, za ušesom se čehaje).

Pentaj, da smo nánj leteli!

Prva kmetica.

Ker ste v grehi oslepel!

Kmet.

Če ne vara zdaj ljudij?

Sodigoj (kmetu).

Le slepi vas, le slepi!

Vse tri kmetice (Sodigoju).

Nejeverec in pogan!
Iz nebes je k nam poslan!

Zlogolk.

Spet krekeče v mlaki žaba
Ter čestí jo ded in baba!

Režimer

(podsmehljivo dregne Onobolja).

«Naj se trudi!» — Onbolj!

Onbolj (kakor bi ga bilo malo sram).

Slišal, videl sem dovolj!
Starke, detco je omamil,
A možake s tem predramil.

Mladoslovenske deklice

(pred Suhodobnikom).

Pesni rade čitamo,
In zatôrej pitamo,

Bode li jim «Ljudski Glas»
Poti širil, prtil gaz?

Suhodobnik.

Jarebičke lepe moje!
«Ljudski Glasek» vam zapoje:
Pesnij dolgih, pesnij kratkih,
Domovinskih, Krajncu sladkih,
Ljubežarnih, nagajivih,
Solznodolskih, zabavljivih.

(Stojcu in Pipanu:)

Stojec, Pipan, zinita,
Pod oblake vzrinita,
Kar je dal na pasji dan
Siljenko nam Zevojan!

Stojec in Pipan (pojeta).

Domovina draga, ljuba mati mi!
Ta usoda tvoja brani spati mi:
Tebe ljut sovražnik dolgo, dolgo trl je,
In ti masla redko z jajci, moko cvrl je!

(Režimer in Sodigoj se smejeta.)

Oh, po tebi v tугah ném vzdihujem sam;
Svet mej tujci tujec ogledujem sam!
Rad bi se v naročaj tvoj povrnil spet,
V njem se z nebom zdravim zdrav ogrnil spet,
Naj me v smrti vsaj bi utešila ti
In kosti mi bele z grobom krila ti!
Pregoreče v meni, oh, želje so to,
Ki mi vnele v ogenj, oh, srce so to!

Suhodobnik.

Mislím, granes tacíh pesní
Večno zdrave bodo plesní!

Prva deklica.

Meni zdi se vender mrazna,
Vsa ljubezni gorke prazna!

Režimer.

«Tebe dolgo, dolgo trl je;
Maslo z jajci, moko cvrl je!»

Suhodobnik (prvej deklici).

V teh besedah vse gorí!

Druga deklica.

V stikah nov se med cedí!

Sodigoj.

Govor naš je blagoglasen,
Al' uporen ter opasen
Stikam zdravim, čisto-zvončnim,
Osobito strmokončnim.
Pesnik, če je srednje volne,
To oskodnost gneven kolne;
Sten pretečih se in hriba
Mehkoudnik len ogiba,

Né stezice li obične
 Do višave naopične,
 Iz pečin se nepripraven
 Spet nizdolu vrača v raven.
 Tamkaj njemu zložna mesta
 Gladka, bela kaže cesta,
 Vabi v svoje ga okljuke,
 Poigravat v njih brez muke
V zlepkih znanih séčenih,
 Vsake borbe sléčenih:
*«V tugah ném vzdihujem sam;
 Tujec ogledujem sam,»*
 Kar se meni zdi *sklejanje,*
Ne jeklenih stik zlivanje!
 Kaka celost je *preklestek?*
 Kdaj pristota *nadomestek!*
 (Gospodične se razgublajo mej narod.)

Bradonja.

Stik pravičnih zdaj in scela
 Nam baje nihče ne dela,
 Ker je posel pregorak.

Sodigoj.

Njemu ne, kdor je junak!
 Žrebec divji od človeka
 Srepogled prhaje teka;
 Skokonog na bujneji paši
 Jaslij se in uzde plaši.

Če konjuh ga čvrst uhvati,
 Plane v grivo mu na vrati,
 Od očij z očmi ne trene,
 Nozdrvi obé zaklene,
 Smel čeljusti zabrzdá,
 Hrbet čili osedlá;
 Sede hraber mu na pleče,
 Naj si cvili, pene meče,
 On ostrogo vánj zabada,
 S togim žvalom krepko vlada.
 Vranec pleše na kolače,
 Pnè se, bije in rezgače.
 V ljute gonje vročem trudi
 Usopí ga in prinudi
 V službo svojo, da mu streže,
 Vozi, nosi, brazdo reže.
 Neudelan jezik vsak
 Dur pastúh je, srep divjak,
 Al' ukroten ves možú,
 Kteri njemu vé glasú.

Suhodobnik.

Kaj se trgaš o posodi?
 Nje vsebine skrb te bodi!

Sodigoj.

To lenoba mi veleval!
 V svinec demant se ne vdeva,

Nego v zláto, drago kov,
Ki vzvišuje blesk njegov.

Bradonja.

Zevojanček meni vgaja:
Domoljubnost ga napaja!

Sodigoj.

Kteri peti kaj ne vé,
V «domovino» se zajé,
Ter pod oknom ljube svoje
V tedni petkrat «ciko» poje;
Siljen zeva v njej in kisel
Z mačjim grlom svoj nezmisel:
«Moje, oh, željé so tó;
Vnele, oh, srcé so tó!»

Režimer.

Često «deutsches Vaterland,
Schwabenland und Preußenland»
Iz jednakih tudi veje,
Kar Slovana malo greje.

Bradonja.

Očevini sveto čast,
A hulivcem nje propast!

Sodigoj.

Bog obdari z mnogo srečo
Mater krasno in slovečo!
Vender ona se ne vgrezne,
Dokler v mlamol sile jezne
Zemlje nam ne požeró,
Da na tír jo nov denó;
Ali pleme iz očine
V tujo pasmo prej izgine.

Zlogolk.

Kakej vlasti je Slovan
Bil gospod užé in pan!
Do denašnjih tam je let
Skop ostavil jedva sled!

Sodigoj.

Narod budi, njega brani,
Da slovenstvo si ohrani!
Ako blažen to stvoríš,
Domovino izbaviš;
Vnuk pošteni z večno slavo
Obzarí ti častno glavo!

Režimer (Suhodobniku).

Pesen tvoja slab užitek!

Suhodobnik.

Boljših imam na prebitek!

Goli sin (Suhodobniku).

Prej zagnani v ločje grdo
Opet vzlezli smo na trdo!

Suhodobnik.

Zbali so se, vehe, zbali
In zatôrej obmolčali!
Z ljudstvom prostim za hrbtòm
Kòl pokažem zdaj pesòm.
Sam se dveh ne ustrašim,
Druge pahnem šibam vašim.

(Stojcu in Pipanu.)

Stojec, primi in zareži!
Pipan silni, roke veži!
Kdor bi vil se in obračal,
Naročnine vse ne plačal,
Vsacega na tla vrzita,
Za hrustanec ga držita,
Kakor ón dan po Ljubljani,
Kder smo v slednjej krčmi znani!

(Narodu maha z «Ljudskim Glasom».)

Krajnec ljubi, semkaj tišči;
V možno sezi, novca išči!

«Ljudski Glas» je! Primi, čitaj,
Z njega hrano dušo pitaj!
Ná župan ga, kmet, kmetica,
Ná krčmar in krčmarica!
Ná ga starec, ná ga mlad,
Bodi pošten, bodi tat!
Če ga plačaš, ná hudir!
Dam po vrhu škapulir!
A kateri ga ne kupi,
Naj se koža mu olupí!

(Stojcu in Pipanu.)

Razglasita naš program!
Jaz o njem ne trepetam.

Pipan (poje).

Vse za vero, domovino!

Stojec (poje).

Če prinese naročnino.

Pipan.

Za nemčurja, bogataša!

Suhodobnik.

Molči, Pipan, kdo te vpraša?

Pipan.

Vse za kmeta, obrtnika!

Stojec.

Če pride k nam v plačnika.

Pipan.

Vse za hlapce in za dekle!

Stojec.

Ako bodo z nami vlekle.

Pipan.

Vrhu tega za kosmate
Žide in za demokrate!

Stojec.

Prvi nas bi z novci greli,
A po krčmah ti rjovel
In ljudi pod klop metali,
Da bi rajši list jemali.

Suhodobnik (poje).

Kar učilne mačuhajo,
Književniki čebrnajo,

S parklji zlodej prime naj,
Čez planine vrže v kraj!
To je vse le prazen snop,
Nesoljene vode krop!
V kraj katedre, njih modrost,
Umotvorje, učenost!
V kraj slovenskih blaznov sanje,
Dlak besednih v kraj česanje!
Idealstvo v kraj sladovno!

Režimer.

A na prestol smrad in govno!

Suhodobnik (ne pojoč).

To deželi je potrebno,
Da polje nam bode hlebno!

Bradonja.

Naj se bedro ti izkolči!

Suhodobnik.

Trn osatni! Zdaj le molči!

(Stojcu in Pipanu.)

Pesen zadnjo zdaj zapojta,
A vpijatov se ne bojta!

Stojec in Pipan

(pojeta v narod obrnena).

Ne žalujte v dve gubé,
Če vam dovolj novcev né!
Družbo v koče povabite,
Vrečé naše tam polnite!
Komur je za penez tesna,
Daj čebule, redkve, česna!
Tudi bere «Ljudski Glas»
Masla, sala in klobas;
Ne odriva gnjatij, krač,
Hlebček jemlje in kolač;
Boba, žita, graha, leče
V torbo se mu često meče;
Jajc, prediva, moke, pšena
Vtika razna dobra žena,
Še korenja in oblic,
Kadar néma desetic.

Režimer (poje sam).

Serafinski je prosjaško
V svet meništvo bil zaplodil,
Suhodobnik nam beraško
Novinarstvo zdaj porodil.

Pipan (ljudem).

Zlepa semkaj pristopajte!
K nam se zlepa vsi pehajte!

Suhodobnik.

Saj ste Krajnci! Dajte, dajte!

XI.

Kraljedvorski rukopis.

Oldrih i Boljeslav.

..... v les se čeren,
Tjakaj, kamor se sešli vladike,
Sedem vladik i njih zbori hrabri.
Izgonj Dob tam k njemu krepko speje
Sè vso četo svojo v tami nočnej;
Ta mu četa bila sto je hlapcev:
Vseh sto ima v nožnih bridke meče,
K mečem vseh sto ima paže močne,
K Izgonju v otrobah stojno vero.
Dostopili krče sredi lesa,
V krogu si podali desni roci,
S tihimi slovesi govorili.
Noč se prevalila je čez polnoč,
Postopila v jutro sivomračno.
Evo, reče Izgonj knezu Oldri:
«Hoj, poslušaj, veleslavni kneže!
Bog ti dal junaštvo po vseh udih
Bog ti dal veglasje v bujno glavo:
Ti nas vedi proti zlim Poljanom!
Pojdemo za tabo v desno, v levo,
I v pred i v zad na vse boje ljute.
Kvišku, hrabrost bojnih src vzmnožite!»

Knez poprime prapor z močno roko:
 «Z máno, z máno hrabro na Poljane,
 Na Poljane, vrage naših zemelj!»
 Zgrne se za njim vladik vseh osem,
 Z vladikami tri sto, pol sto vojnov,
 Vojnov hrabrih tjakaj, kder je bilo
 Mnoštvo Poljcev razvaljeno v spanji.
 Ko na vrhu stali pokraj lesa,
 Oj, molči vsa Praga v ranem spanji,
 Veltava kadi se v megli zgodnej,
 Vrhi se za Prago promodrujo,
 Sivi vshod za vrhi projasnjuje.

«Z gore dolu!» — Tiho, tihovito. —
 V tihej Prazi hitro so se skrili,
 Vse orožje s krzni zagalili.
 Šel pastir je ven po sivem jutru,
 Klical, brano si odpreti kvišku.
 Straž je slišal klicanje pastirju
 Ter odprl čez Veltavo mu brano.
 Gre pastir na most i glasno trobi,
 Vskoči knez na most i sedem vladik,
 Vsak priteče z množico vso svojo.
 Vdare zdaj udarce bobni gromne,
 Izrazé zvokove trombe bučne,
 Zasade na most prapore čete,
 Most potrese ves pod njih se gnečo.
 Strah udari na vse na Poljane.
 Oj Poljane grabe za orožje,

Oj vladike sekó sečne rane,
Semtertjakaj tu skačó Poljane,
Po prekopi se gnetó do brane,
Dalje, dalje od junaške seči.
Oj pobeda od Bogá je dana!
Vstane jedno solnce po vsem nebi,
Vstane Jarmir nad vso zemljo zopet.
Radost se raznese po vsej Prazi,
Okrog Prage se raznese radost,
Razletí se radost po vsej zemlji,
Po vsej zemlji od radostne Prage.

Beneš Jermanov.

«Oj ti solnce, solnce ljubo!
Žalostivo li si ti?
Čemu svetiš ti na nas,
Na bedné ljudi?»

«Kde je knez, kde ljud braneči?
K Oti daleč je odšel.
Kdo iztrga vragom nas,
Osirela vlast!»

«V dolzem vlaku gredo Nemci,
A so Nemci Sasici,
Z Izgorelskih drevnih gor
V naše kraje sem »

«Dajte, siromaci, dajte
Srebro, zlato, vse blažčè;
Če ne, žgali bodo vam
Dvore, hišice.»

«Vse so nam užé požgali,
Srebro, zlato zbrali so,
Govedca odgnali so;
K Troskam delj gredó.» »

«Kmetje, ne tožite bridko!
Travička vam vstaje vžé,
Toli dolgo stopana
S tujim kopitòm.»

«Vijte vence poljskih cvetov
Svojemu prostitelju!
Setva zopet zelení;
Premení se vse.»

Hitro vse se premenilo.
Evo, Beneš Jérmanov
Tajno kliče ljudstvo v zbor
Proti Sasikom.

Zbrali so ljudjé se kmetski
Tam pod «Grobo Skálo» v les,
Vsak v orožje vzame cep
Proti vražnikom.

Beneš, Beneš spredaj ide,
Ves dražljivi ljud za njim;
«Maščevanje!» — vpije — «vsem
Sasom za njih plen!»

Evo, gnevi so prijeli
S krutostjo obé strani,
I vzbure v otrobah se
Razhujenih mož.

Razognjé očí obojim
Proti sebi se strašno;
Vstali kiji nad kijè,
Kopja nad kopjà.

Zgrabita obé strani se,
Kot bi les valil se v les.
Kot po nebi groma blisk,
Tako mečev blisk.

Zazvočí krik grozonosen,
Poplaší vso lesno zver,
Vsa nebeska letala
Dor do v tretji vrh.

Po dolinah se razlega
Od skalovnih gor
Kijev vdar tu, mečev tam,
Kot pàd starih otrév.

Táko stran obojna stala
 Proti sebi negebnà,
 Na zasájenih petàh,
 Na trdnih litkàh.

Beneš se obrne gori,
 Migne z mečem v desno stran:
 Tjakaj sila zgrne se;
 Migne v levo stran:

V levo sila je burila
 Na skalovni lom od zad;
 Iz lomú vse kamenje
 Na Nemcè mečó.

Ide bitka s holma v raven,
 Bilo Nemcem vpiti je,
 Bilo Nemcem prhniti,
 I pobitje jim!

Jaroslav.

Izvestujem pôvest veleslavno
 O velikih bitvah, ljutih bojih;
 Tu postojte, ves svoj um zbirajte,
 Tu postojte, divno bode sluhu.

V zemlji, tam, kder Olomoč vojvodi,
Tamo gora stoji nevisoka,
Nevisoka, Gostin po imeni,
Mati božja čuda tamo dela.

Dolgo zemlje naše v miru bile,
Dolgo ljudstvu je cvelò obilje;
A od vshoda v zemljah burja vstane,
Vstane radi hčere, Tatar-hama,
Ktero so za kamenje kristjani,
Za zlato, za bisere ubili.
Lepa Kublajevna, kakor luna,
Sliši, ka so zemlje na zahodu,
A v teh zemljah mnogo ljudstva žive,
Tujih npravov gledat se odpravi.
Skoči deset na nogé junakov
I dve devi v nje izpremljevanje,
Nagrnó si, česar treba bilo,
I sedó na konje brzonoge,
Tja hiteči, kamor solnce speje.
Kakor zora se po jutru sije,
Kadar nad mrkave šume vznide,
Taka hči je Kublajeva, hama,
V rojenej i v strojenej krasoti,
Oblečena vsa je v zlatoglavu,
Grlo, nedra razgaljena ima,
Venčana je s kamenjem i z bisri.
Nemci se začude tej lepoti,
Zavidaje vele jej bogastvo,

Stregli so jej poti njene ceste
 Ter izpadli nánjo meju dnevjem,
 Umoré jo, poberó bogastvo.
 Ko to sliši Kublaj, ham tatarski,
 Kaj se dragej zgódilo je hčeri,
 Zbere voje iz vseh zemelj močnih.
 Ide z voji, kamor solnce speje.
 Slišali so kralji na zahodu,
 Ka ham speje na zemljé njih ljudne,
 Drug se k družemu združivši naglo
 Naberó si preveliko vojsko,
 Položé se na ravnini širnej,
 Položé se, čakajo tam hama.
 Kublaj reče svojim čarodejem,
 Kozelnikom, vedežem, zvezdarjem,
 Da bi oznanili mu prihodnost,
 Kakšen konec boj bi hotel vzeti.
 Zbrali so se naglo čarodeji,
 Kozelnici, vedeži, zvezdarje,
 V dve strani kolo so razstopili,
 Čeren trst na zemljo položili
 Ter na dve ga poli razcepili!
 Prvej poli ime *Kublaj* vzdeli,
 Drugi poli ime *kralji* vzdeli
 I zapeli starimi slovési.
 Začneta se trsta bojevati.
 Evo, trst je Kublajev premogel.
 Vzraduje se mnoštvo vsega ljudstva,
 Vsak zateče naglo h konjem svojim
 Voji brzo v vrsto se postave.

Krščeniki svéta ne imeli,
 Drli so brez uma v red poganov,
 S tem napuhom, kakeršna jim sila.
 Tu najprvi boj je bil udarjen.
 Strele dežé, kakor naliv z mrakov,
 Lom oščepov, kakor ropot groma,
 Blisket mečev, kakor ogenj burje;
 Obe strani z jarobujno silo
 Druga drugej postopáti brani.
 Vže kristjani gnali so pogane,
 Bi uže jim bili odoleli,
 Bi ne prišli čarodeji v novo,
 Ne prinesli trstov razcepljenih.
 Tatarje se vele razpalili,
 Na kristjane ljuto so planili,
 Tako kruto je pred sábo gnali,
 Da kot plaho zver je razprhnili.
 Tu ščit ležal, tu je šlemek dragi,
 Tu konj vleče vojvodo v stremenih,
 Tukaj teče ta zamán v Tatare
 Ter jih prosi milosti za Boga.

Tako Tatare se razznojili,
 Danj kristjanom četno položili,
 Dve kraljestvi sebi porobili:
 Stari Kijev, Novi Grad prostrani.
 Skoraj v zemljah se gorjé raznese.
 Ljud začnó po vseh deželah brati,
 I postave štiri krepke voje
 Obnové sovraštvo si s Tatari.

Tatarje ugnó se v desno strano,
 Kot mrak črni, ki grozí posuti
 Z ledom svojim tolstih polj rodove,
 Tako slišan bil je roj od daleč,
 Hitro Ogri se zberó v stotine,
 V hip se ž njimi srečajo orožni,
 A zamán je hrabrost i junaštvo
 I zamán njih drzostno vspiranje;
 V sredo vojske vdarili Tatarje,
 Razprhnili vse njih voje četne,
 Poplenili vse, kar v zemlji bilo.
 Nádeja odstópi vseh kristjanov,
 Bilo gorje gorja vsega večje.
 Bogu so se žalostno molili,
 Da bi spasel je Tatarov zlobnih:
 «Vstani, Gospodine, v gnevi svojem,
 Nas izprosti vragov preganjočih,
 Potlačiti hté nam dušo našo:
 Okroživši nas, kot volci ovce,
 Prvi boj izgubljen nam i drugi!»

Tatarje se v Polskej razložili,
 Bliže, bliže plenili po zemljah,
 Doderó se ljuto k Olomoču.
 Béda vstane večja po krajinah,
 Nič né bilo prosto od poganov,
 Bitva prvi, bitva dan je drugi,
 Ne kloní pobeda se nikamor.
 Razmnoži se množije Tatarov,
 Kot se množi tma večerna v jesen,

I v povodnji teh Tatarov ljutih
 Voj krščanski se kolebal v sredi
 Siloma deroč se k temu holmcu,
 Kdere mati božja čuda dela.
 «Kvišku, bratje, kvišku!» Vpije Vneslav,
 Z mečem ob ščit sreberni udari
 I zasučé prapor više glave.
 Vse vzmnoží se, vse v Tatare vdari.
 Zdaj zberó se v jedno silo silno
 In udare, kakor ogenj 'z zemlje
 Tjakaj k holmcu iz Tatarov mnoštva
 S hrbtnimi koraki gori v holmec.
 Na podholmji v šir se razstopili,
 Spodaj zložili se v ostro brado,
 V desno, v levo se pokrili s ščiti,
 Na ramé vložili bistra kopja,
 Druzi prvim, tako drugim tretji.
 Mraki strel tu z gore na Tatare.
 V tem vso zemljo temna noč posula,
 Razvali se k zemlji i k oblakom,
 In zapre oči, ki proti sebi
 Krščenikom, Tatarom so vnete.
 Krščeniki v gostej tmi nasipe
 Delajo kopane okrog vrha.

Ko začenja jutro se na vzhodu,
 Ves povzdigne se sovražni tabor.
 Tabor strašni ta bil okrog holma
 I v daljino nedozirno daleč.
 Tu na brzih konjih gomezeli

I nataknene na kopjih nose
 V šator hamu glave krščenikov.
 Zdaj se množje zbere v jedno silo,
 Vsi pomere proti jednej strani,
 Naglo gori pomičó se v holmec,
 Zavpijó s kričanjem vsestrašljivo,
 Da se gore, doli razlegali.
 Po nasipih so kristjani stali,
 Mati božja hrabrost jim dodala.
 Napenjali brzo toge loke,
 Silno z meči ostrimi mahali,
 Odstopiti bilo je Tatarom.
 Razgorí se ljut tatarski narod,
 Ham zamesi njih se v krutem srdcu.
 V tri se curke ves razstopi tabor,
 V trijih curkih ljuto žene v holmec.
 Vrgli dvajset so dreves kristjani,
 Vseh dvadeset, kar jih tam je stalo,
 Privalili klade kraj nasipov.
 Vže, vže Tatari v nasipe gnali,
 V krik rjoveči do oblakov strašno,
 Vže nasipe jeli so razmetati;
 Zdaj zvalé z nasipov klade močne,
 Te mačkajo Tatare, kot črve,
 In teró je v dalji še na ravnem.
 Bilo bojevano dolgo kruto,
 Da je konec bojem noč storila.

«Oj za Boga! Vržen slavni Vneslav,
 Slavni Vneslav s strelo je z nasipov!»

Kruta žalost srce tesno ruje,
 Trapna žeja žgè jim drob nemilo,
 Z grlom suhim ližó rosno travo;
 Večer tih zdaj prejde na noč hladno,
 Noč jim v sivo premení se jutro,
 Vse tatarskem mirno je v taboru.
 Dan na poldne vže se razgoreva,
 V trapnej žeji padali kristjani;
 Odpirali usta zapečena,
 Hripavo so peli k božjej majki,
 K njej oči medlé so obračali,
 Žalostivo z rokama lomili,
 Od zemljé v oblake tužno zrli.
 «Nemožnó je žejo delj trpeti,
 Nemožnó od žeje vojevati,
 Komur zdravje, komur drag životek,
 Milosti mu čakati je v Tatarih;
 Huje vmreti v žeji, neg pod mečem,
 V sužnosti nam bode vode dosti!»
 Tako reče jeden, tako drugi.
 «Z máno, kdor to misli!» — Vpije Vestonj —
 «Z máno, z máno, kogar žeja muči!»
 Zdaj Vratislav, kot tur jari, skoči,
 Vestonja za silni paži zgrabi,
 Dé: «Izdajnik, skrumba krstu večna!
 Vreči dobre hčeš ljudi v pogubo?
 V milost božjo upati je hvalno,
 Ne sužnosti od Tatarov srepih;
 Bratje, ne hitite mi v pogubo!
 Pretrpeli smo najzleje vedno,

Bog krepil nas v razgorelo poldne;
 Bog pomoč nam pošlje upajočim.
 Sram, možje, besed vas takih bodi,
 Dokler hčete se junake zvati,
 Če umremo v žeji na tem holmci,
 Smrt namerjena od Boga bode;
 Vzdamo li se mečem vragov svojih,
 Sami uboj nad seboj stvorimo,
 Sužnjevanje mrzkost je Gospodu,
 Greh je samohteč vrat v sužnost dati.
 Za menoj, možje, kdor tako misli,
 Tja, kder stolec matere je božje».
 Množje gré za njim h kapeli svetej:
 «Vstani, Gospodine, v gnevi svojem,
 Vzvišaj po krajinah nas nad vrage,
 Glase vsliši k tebi nam vpijoče.
 Obkrožili so nas ljuti vragi,
 Otmí krutih nas vezij tatarskih,
 I podaj otrobam našim vlage,
 Vzdamo tebi obet glasonosen,
 Potri v zemljah naših neprijatle,
 V vek iztrebi je i vekom veke!»
 Evo, na vznojenem nebu mraček!
 Vstane veter, zabuči grom strašen,
 Zatemí se oblak po vsem nebi,
 Bliski tresk, tresk! na tatarski tabor;
 Oživí gost naliv holmski vrelec.

Mine burja. Voji stekajo v redí se;
 Iz dežel vseh, od vseh krajev zemlje

K Olomoču vejo njih prapori,
 Težki meči po bocéh jim vise,
 Polni tuli na plečih roptajo
 Jasni šlemi jim na bujnih glavah,
 Brzi konji skakajo pod njimi.
 Vezvočé glasovi rogov lesnih
 In udare zvoki bobnov glasnih,
 Zgrabita na let se obe vojski,
 Bila bitva hujša je poslednje.
 Vstane hrest i brenket ostrih mečev,
 In kaljenih strel strašno sičanje,
 Lom oščepov, ropot kopij bistrih;
 Bilo klanje, bilo je mahanje,
 Žalovanje ino radovanje!
 Krv valí se, ko deževnik bistri,
 Mrtvih leži, kakor v lesu drevja:
 Temu glava je razklana v dvoje,
 Temu obe odsekani roci,
 Zvrača ta čez družega se s konja,
 Ta srdito svoje vrage mlati,
 Ko po skalah drevje huda burja,
 Temu v srce meč sadi do roče,
 In le-temu Tatar uho striže.
 Uh, bil rik in žalostno zdih'vanje!
 In začeli bežat' so kristjani,
 V hudi stiski gnati je Tatarje!

Jaroslav zdaj prileti, ko orel!
 Trdo jeklo na mogočih prsih
 In pod jeklom srčnost ino hrabrost,

Pod čelado bistro, modro pamet,
 Srčnost polje iz očij užganih,
 Gre razkačen, kakor lev razdražen,
 Ako toplo krv je kde ugledal,
 Če ostreljen se za lovцем žene,
 Tak' vsrdi se, na Tatare trči,
 Čehi vsi za njim ko z neba toča!
 Plane kruto na Kublajeviča,
 Bila to je sila huda bitev.
 Zgrabita se oba z oščepoma,
 Zlomita ja s prevelicim praskom.
 Jaroslav, ves v krvi s konjem zbročen,
 Mahne mečem po Kublajeviči,
 Od ramé do stegna ga prekolje;
 Tako pade brezduh meu mrtve.
 Zaropoče nad njim tulec z lokom.

Vstraši narod se Tatarov hudih,
 Odmetavši kopja sežnje dolga,
 V beg je tekel, kdor je teči mogel,
 Tjâ, od kodar solnce jasno vstaja.
 Bila Hana prosta je Tatarov.

Čestmir in Vlaslav.

Neklan reče vstat' na vojsko,
Reče z glasom jim kneževim
Proti Vlaslavu.

Vstali vojni so na vojsko,
Vstali so na glas kneževi
Proti Vlaslavu,
Ker se Vlaslav knez je hvalil,
Da je zmogel Neklana,
Kneza slavnega.

Spuščal mu je meč in ogenj
V Neklanove deželé
In govoril za zgrabljivimi
Svojih vojnov meči je
Sramočenje Neklanu.

V boj mi, Čmire, trume vedi!
Lej, dražljivo kliče nas
Vlaslav prevzetni!

Vstane Čmir, pa se raduje,
In dvozobi črni ščit
Sname in sè ščitom sname
Mlat, čelado nepredrtno ž njim,
Pod vse drevje krog
Dar bogovom položi.
Vnet sklicuje Čmir vojake v boj.
V red vojaci brž tekó,

Dvignejo se brž pred solncem že
 In za solnca in po solncu še gredó
 Hitro tjakaj v hrib.
 Lejte, dim se vali po deželah,
 Po deželah vzdihovanje
 Žalostnih je glasov.
 «Kdo zažgal deželo?
 Kdo razplakal vam je glas, kdo? Al' Vlaslav?
 Zadnje vraštvo njega bodi to!
 Smrt in maščevanje
 Vojni moji nánj nesó!»
 Vojvode pa odgovoré Čmiru:
 «Kruvoj, Kruvoj grdi nam
 Odgnal čede, on poslal v dežele
 Z ognjem, z mečem je gorjé.
 Vse koristi naše
 Strl je v svoji zlobi kruti,
 Vojvodo pa nam zajel je.»
 Čmir vsrdi se na Kruvoja.
 Iz širocih prsij
 Zloba se mu razevrè
 In po udih vseh.
 «Vojni — reče — jutri zjutraj
 Razpalimo krutost vso!
 Zdaj pak trudnim udom pokoj!»

 Gore so na desno,
 Gore so na levo
 I na njih vrhove na visoke
 Gleda jasno solnčece.

Pa od tod na gore,
 Pa od tam na gore
 Truma ide, bitvo v sebi nese.
 «Aj, tjà gori v grad,
 V grad, na sredi skal!
 Tam Vojmira ima v ječi Kruvoj,
 Ima lepo hčer njegovo,
 Ktero v gostem lesu tam
 Pod sivo je skalo vjel,
 Neklana pa sramotil.
 Kruvoj mu je bil obrekel vero
 In podal mu verno roko:
 Vender z glasom tem in roko to
 Na ljudi je žalost vrgel.
 Aj, tjà gori v višnji grad,
 V grad tecite, vojni, brž!»
 Lej, in vojni razhudé se,
 H gradu brž se zgrinjajo,
 Kamor velel Čmir je srčni,
 Kakor mraki ledoviti.
 Krijejo se prednji ščit na ščit,
 Opirajo zadnji se na kopja
 In na bruna k brunom zasajena vprek.
 Nad vršino lesa više
 Brenkajo njih meči h gradu,
 V meče divji se zabesné
 Z grada tesajoče.
 V gradu Kruvoj rjove z rjutjem bika,
 Rjove hrabrost v svoje ljudstvo,

Meč njega pada na Pražane,
 Kakor drevo s skale, kakor po gorah
 Mnogo silnih dobov:
 Tako h gradu se nagrne
 Neklanovih vojnov.
 Čmir od zad na grad velí udarit',
 Spredaj reče preskočiti gradbo.
 Lejte, i drevja so visoko rast
 Priklonili k trdni gradbi,
 Da bi pônjem se valile klade,
 Nad glavámi vojnom.
 Aj, pod njimi spredaj se postavi silnih
 K možu mož, da jeden druga s pleči
 Širocimi se tiščé.
 Drva naložé si na ramé vprek,
 Na ramé po čez denó bruna,
 I sklenó po dolzem ja z ožami
 Ter podprejo jih se sulicami.
 In skočili so možjé na drva,
 Razložili kopja po ramenih,
 Sklenó z vezmí,
 Vskoči tretjih red na druge,
 Četrlih na tretje,
 Peti red je že do vrha grada:
 Kder goreli meči,
 Kder letele strele,
 Kder valile se boreče klade.
 Roj Pražanov urno zid preteče,
 Sè vso silo v trdno gradbo plane.

«Vstopi, Vojmir, z milo svojo hčerjo
 Ven iz stolpa, semkaj v blago jutro,
 Tam na skali videl boš Kruvoja
 Krvaveti pod sekiro maščevalno.»
 Vsnide Vojmir v blagodejno jutro,
 Vsnide lepa ž njim njegova hčerka,
 Vidi vraga krvavet' Kruvoja.
 Vračat Čmir ves plen ljudém razpošlje,
 S plenom pa se vrača deva lepa.
 Vojmir pa je htel bogovom dati dar,
 Na tem mestu, v tem koraku solnca.
 «Kvišku, Vojmir! — Čestmir njemu reče —
 Naše v zmago nam hité stopinje
 Nad Vlaslavom, bogov službo pusti,
 Bogi hté stepsti Vlaslava.
 Kadar solnce dohiti na poldne,
 Tjakaj nam je priti že na mesto,
 Kder bo vojska zmago prepevála;
 Vzem' orožje vragu svomu, pojdi!»
 Vzveseli se Vojmir jako — jako,
 Vpije s skale, z glasom v les bobnečem,
 Z močnim grlom tako vpije k bogom,
 Da se vstraši drevje v širnem lesu:
 «Ne črtite, bogi, svoga hlapca,
 Da v denšnjem solnci ne žge dára!»
 «Dolžen dar je bogom — pravi Čestmir —
 Al' hiteti nam je zdaj na vrage.
 Tukaj sedi ti na ročne konje,
 Pak poleti v les z jelenjim skokom,
 V dobrovo, kder je pri poti skala,

Bogom jako mila, na njé vrhu
 Dar zaneti bogom, bogom rešnjim,
 Za prejeto ino za prihodnjo zmago.
 Preden zna se, da je prestopilo solnce
 Na trdnosti neba,
 Ti že tam na mestu boš;
 Preden z družim pa korakom
 Solnce stopi,
 In korakom tretjim
 Nad vršine lesa,
 Vojska tjakaj dojde,
 Kder poveje dar tvoj v slopih dima;
 In pokloni se, mimo ide vsa vojska.»
 In na ročne konje Vojmir sede,
 Poletí čez les v jelenjem skoku,
 Tjà v dobrovo, k skali zraven pota,
 In na vrhu skale tam zaneti
 Rešnjim bogom dar
 Za prejeto ino za prihodnjo zmago,
 In daruje kravico jim čilo,
 Polt rudeča se po njej leskáče,
 Jalovko je kupil od pastirjev,
 Tam v dolini mej visoko travo,
 Dal je zánjo konja z uzdo.

Plapolál je ogenj, bližala se vojska,
 Tjà k dolini, iz doline gori pa v dobrovo,
 Shajajo se v glasnem petji
 Mož za možem in nesó orožje,
 Vsakdo ide okrog ognja,

Bogom slavo pevajoč,
 Peti nihče né okrog idé zamudil.
 In ko se je bližala posléda vojnov,
 Skoči Vojmir na ročnega konja,
 Tolste kite naloži in pleča
 Šestim jezdcem za vojskó.
 Vojska gré in solnce gre s koraki vsemi;
 Solnce je čez poldne že.
 Tamkaj jih pa na ravnini čaka
 Vojivni Vlaslav;
 Sila mu od lesa do lesa stojí,
 Petkrat več jih je od vseh Pražanov.
 Jek se dvigne, ko z oblakov mračnih,
 Lajanje psov vstane brezštevilih.
 «Težek boj nam bode s temi vragi,
 Palico kij malokdaj zadrža!»
 Tako Vojmir; pravi pak mu Čestmir:
 «To skrivé je modro govoriti,
 Modro je na vse se gotovati.
 Al' čemú ob skalo s čelom tleči!
 Močne ture prevarí lesica.
 Tu nas videti Vlaslavu z gore:
 Hitro doli okrog tega vrha,
 Zad da bodo, kateri zdaj so spredaj,
 Večkrat tako pojmo z gore doli!»
 To je storil Vojmir, storil Čestmir.
 Okrog gore vojska se obrne,
 Obrne se vojska devet potov.
 Tako vragom razmnožé števila,
 Tako vragom razmnožé strahove.

Razgubé se po grmovji nizkem,
 Da orožje vragom se zabliskne.
 Bila je vsa gora polna bliska.
 Čestmir naglo vdari iz zaséde,
 Bile trume so v zasedi štiri,
 Ž njim pa Tras iz gozdnih senc udari,
 Tras obsede množne voje vragov,
 Zadaj plane strah iz vsega lesa,
 Razkropé se vrste semtertamtakaj.
 Vojmir skoči nánje z roko hrabro,
 Iz doline vshoda pol zastopi,
 V stran se vrže, Vlaslavu nasproti.
 Z rijovenjem riče les z doline,
 Ko bi gore z gorami se bile
 In vse drevje v sebi razlamljale.
 Ino skoči Vlaslav proti Čmiru,
 Vlaslavu pa Čmir naproti vdari,
 V hudo klanje, vstane vdar na vdar,
 Trešči Vlaslava k tlom.

Vlaslav strašno se po zemlji meče,
 Zdaj v stran, zdaj vzad, vstati pa ne more;
 Morena ga v črno noč zasiplje.
 Krv kipí iz silnega Vlaslava,
 Po zeleni travi v črno zemljo teče,
 Uide duša z ust mu rjovečih,
 Izletí na drevje in po drevji
 Semtertjà, da mrtvega sežgó.

Splašijo se vsi, ki ž njim so bili,
Vpijejo na stran od tukaj v goro,
Skrivajo se vidu Čmira,
Čmira Vlaslavomorilca.
Neklanu pa zmaga čuje
V radostno se uho ter se kaže plen
Neklanovim radostnim očém.

Ljudiša in Ljubor.

Poslušajte stari, mladi,
O skušanji v hudih bojih!

Nekdaj bil je knez zalábski,
Knez bogati, slavni, dobri;
On imel je hčer jedino,
Sebi in vsem družim milo.
Hči je bila čudo lepa,
Vzrastla je prekrasno bila,
Belo lice je imela,
Rože so po njem cvetele;
Nje oči, ko nebo jasno,
In po njenem belem vratu
Vili so se zlati vlasci,
V prstence se jej kodrali.

Nekdaj poslu knez ukaže:
 «Naj snidó se vsi gospodje,
 Sem v godí na grad velike!»
 In ko pride dan odločen,
 Snidejo se vsi gospodje,
 'Z daljnih vlastij, daljnih zémelj
 Knezu v grad na godovanje.
 Vstane ropot tromb in kotlov.

Zbero h knezu se gospodje,
 Pa se knezu uklonijo,
 Kneginji in lepi hčeri.
 Sedejo za dolge mize,
 Vsakdo njih po svojem rojstvu.
 Tu jedí so bile divje,
 Tu je bilo pitje medno,
 Godovanje bilo glasno,
 Godovanje bilo slavno.
 Raztopí se moč po udih,
 Raztopí se radost v mislih,
 Zdaj pa reče knez gospodom:
 «Možje, skrito vam ne bodi,
 S kacih zbrani ste namenov.
 Vrli možje, rad bi zvedel,
 Kdo mi 'z vas najbolj potreben?
 Modri v miru vojske čaka;
 Nemci naši so sosedje.»
 Reče knez in tihost jenja;
 Vstajejo od miz gospodje,
 Pa se knezu uklonijo,

Kneginji in lepi hčeri;
Spet je ropot tromb in kotlov.

Vse na skušnjo se pripravlja.

Tu pred gradom v širni loci,
Na pavlači krasni više
Sedel knez je in staroste,
Kneginja in nje dvorkinje,
Ljudiša in nje device.
Knez gospôdi svoji reče:
«Kdo najprvi se poskusi,
To bom sam jaz knez odločil.»

Knez pokazal je Streborja,
Strebor kliče Ljudislava.
Posadita se na konje
In vzameta drevci ostri,
Zaženeta se nasproti.
Dolgo sta se bojevala,
Sulici sta polomila,
In tako se utrudila,
Da sta z drage odstopila;
Vstane ropot tromb in kotlov.

Knez gospôdi svoji reče:
«Kdo naj drugi se poskusi,
Kneginja bo odločila.»

Knežnja kaže na Srpoša,
 Srpoš kliče Spitiborja.
 Posadita se na konje
 In vzameta drevci ostri.
 Srpoš žene v Spitiborja,
 Izsadí ga s trda sedla,
 Sam se hitro s konja vrže.
 Brž se mečev polotita,
 Vdar za vdarjem v črne ščite,
 Švrkajo iz ščitov iskre;
 Spitibor zlo z mečem séka,
 Srpoš v hladno zemljo pade.
 In obá sta se vtrudila,
 Z drage oba odstopila.
 Vstane ropot tromb in kotlov.

Knez gospôdi svoji reče:
 «Kdo če tretji na poskušnjo,
 To odloči naj Ljudiša.»

Ljudiša Ljuborja kaže,
 Ljubor kliče Bolemirja.
 Posadita se na konja
 In vzameta drevci ostri,
 Poženeta se v ogrado;
 Zaženeta se nasproti,
 Vdarita se z oščepoma.
 Bolemir se s konja vrže,
 Ščit na deleč odletí mu,
 Odnese ga hlapci z drage.
 Vstane ropot tromb in kotlov.

Ljubor Ruboša pokliče,
 Ruboš koj na konja skoči,
 Žene hitro na Ljuborja,
 Ta pa kopje mu preseka,
 Rani krepko ga v čelado;
 Ruboš vznak se s konja zvrne,
 Odneso ga hlapci z drage.
 Vstane ropot tromb in kotlov.

Ljubor kliče góspodo:
 «Kdor se hoče z máno biti,
 Sem v ogrado mu je priti!»
 Vstane govor mej gospodi,
 Ljubor čaka pa v ogradi.
 Vzdigne Zdeslav dolgo drevce
 In na drevci turjo glavo.
 Na bojnega konja skoči
 In prevzetno odgovarja:
 «Moj praded je zmogel tura,
 Oče tepel vojske Nemcev;
 Skusi, Ljubor, mojo hrabrost!»
 Zaženeta se nasproti,
 Vdarita se, glej, z glavama,
 Aj, obá sta s konja pala.
 Brž se mečev polotita,
 Peš začneta bojevati.
 Bijeta se z meči krepko,
 Razlegajo se udarci.
 Ljubor v stran se mu približa,
 Vseka z mečem ga v čelado,

Ta se v kosa dva razskoči
V meč stori mu z mečem rano,
Odletí mu meč z ograde,
Zdeslav se na zemljo vrže.
Vstane ropot tromb in kotlov.

Na Ljuborja gre gospôda,
Ino vodi ga pred kneza,
Kneginjo in pred Ljudišo,
Ljudiša mu venec daja,
Venec listov iz dobovih.
Vstane ropot tromb in kotlov.

Zaboj, Slavoj, Ljudek.

V lesu črnem se dviguje skala
In na skalo stopi silni Zaboj,
Na vse kraje gleda po deželi,
Pa nad vsemi kraji se užáli,
In zajoka s plačem golobinjim.
Dolgo sedel je, žaloval dolgo,
Pa je kvišku planil, kakor jelen,
Návdol tekel v les je dolgopusti,
Bistro spehal od možá do móža,
K vsem junakom, kar jih je v deželi.
Kratko reče vsem skrivaj besede,
Pokloní se bogom in drugam odide.

Dan minil je prvi, dan minil je drugi,
 Ko za tretjim luna je sijala v noč,
 Snidejo se v črni les možjé,
 Pride Zaboj, vodi jih v dolino
 Tam v globocem lesu, v zniženo dolino.
 Vdol se Zaboj najnižjeje vstopi,
 Vzame strune glasne:
 «Aj, možje, vi src bratovskih
 In pogledov bistrih!
 Pojem vam najnižji z dola pesen.
 Gre iz srca, iz najnižjega mi srca,
 Ki je tare žalost:

«Oček vrne se k očetom,
 V domu svoje zapustí otroke,
 Svoje ljubce, in nikomur on ne reče:
 Ti govori, brate, jim v očetnem glasu!
 Lej, in pride tujec siloma v deželo,
 V tujem glasu jim zapoveduje,
 In kar šega je na tujem,
 Od jutra na véčer,
 To početi tukaj deci je, ženàm;
 Družo nam je jedno le imeti,
 Po vsej poti z Vesne do Morane,
 Pa iz gajev gonijo kragulje;
 Kakeršni so bogi v tuji zemlji,
 Tacim vklanjat' se je tu
 In dajati jim darove.
 Trkat' v čelo pred bogovi se ne smé,
 Ne dajati v sómraku jim jesti,

Kamor oček bogom krme je dajál,
Kamor jim je hodil glasno pét:
Posekali debla vsa,
Zdróbili so vse bogove!»

«Aj, ti Zaboju! K srcu poješ nam srcé,
V pesnih v sredi žalosti, ko Lumir,
Ki z besedo gibal je in s pesnimi
Višegrad in vse zemljé;
Tak' ti mene in vse brate!
Pevce dobre bozi ljubijo,
Od njih ti je dano, poj
V srce proti vragom!» »

Zaboj gleda v Slavojeve
Razognjene oči,
Dalje s petjem srca giblje:

«Dva sinova, katerih glasa
Ravno šla sta v moška,
Zahajála v les sta,
Z mlatom sta in meči tam
In oščepom vadila roké,
Bran skrivála, vračala se radostna.
In ko njima so roké dorastle
In dorastli umi proti vragom,
In dorastli bratovski tovarši:
Aj, planili vsi so brž na vrage,
Bil njih srd je, ko nebo viharo,
In v deželo vrne se poprešnja blagost!»

Lej, vsi v dol so k Zaboju skočili
 In stiskali ga v naročja silna,
 S prsij pa na prsi pokladali roke
 Ino modro družili besede.
 Pride pa mej tem pred jutro noč,
 Razidejo se iz dola razno,
 Povsod pod vse drevje,
 Na strani vse 'z lesa idejo.

Dan je prvi, dan minil je drugi,
 In ko se po tretjem je zmračila noč,
 Ide Zaboj v les
 In za njim po lesu vojska,
 Ide Slavoj v les,
 In za njim po lesu vojska.
 Vsakdo vero k vojvodi ima,
 Vsak uporno srce kralju,
 Nánj orožje bistro.

«Aj, ti brate, Slavoj!
 Tjakaj k Modru Vrh!
 Ta vrh zrè po vseh krajinah.
 Obrnimo tjà korake!
 Od vrha prot zgodnjem' solncu,
 Les temán je tam,
 Tamkaj roke si podajmo!
 Idi hitro tjà v lesičjem skoku,
 Jaz pa todtjà pojdem!»

«Aj, ti brate, Zaboј!
Čemu srda naj orožje
Z vrha šele se navsopne?
Koj od tod na kraljeve udrimo vrage!» »

«Slavoj, dragi brat!
Ako gada hčeš zatreti,
Najbolj gotov si na glavo,
Tamkaj ima glavo.»

Moštvo vse se v les razide,
Razide se v pravo, v levo;
Tod gredó po Zabojevem glasu,
Tam po glasu hitrega Slavojja,
Po globinah lesa k Modru Vrhju.
In kedàr pet solnc je bilo,
Podasta si presilne roké
Ter ozreta z lisjima očima
Se v kraljevo vojsko:
«Ljudek mora nama zbrati vojsko,
Vojsko vso pod jedno rano.
Aj, ti Ljudek, ti si sluga
Čez vse sluge kralja!
Le povedi svomu trinogu,
Da nam dim je njega vse povelje!»

Ljudek pa se razhudí,
S hitrim glasom kliče si vojskó.
Podnebesje polno je svečave

In v svečavi solnca polno bliska
Iz kraljevih vojsk.
Vseh nogé so za korak gotove;
In roké v bran po ukazu Ljudeka.

«Aj, ti brate, Slavoj!
Pojdi v skoku tod lesičjem,
Jaz pa v čelo grem naravnost!»

In udari Zaboj vánje spred, ko toče šum,
In udari Slavoj vánje v stran, ko toče šum.

«Brate, aj, ti nam bogove trli so,
Ti drevesa sekali nam
In plašili kragulje z lesóv.
Zmago dajó nam bogovi!»

Močna truma z Ljudekom udari
Z množnih vragov proti Zaboju,
Ino Zaboj vdari
V Ljudeka sè žarnimi očmi.
Dob ogrozno se na dob nameri,
Viden izmed vseh drevés,
V Ljudeka se Zaboj žene,
Viden izmed vsega moštva.
Ljudek dvigne svoj presilni meč.
Vseka kože tri na ščitu,
In udari Zaboj z mlatom,
Gibčni Ljudek skoči v stran,
V drevo vdari mlat.

Drevo zvrne se na vojne,
 Pa jih ide trideset k očetom.
 Razsrdí se, Ljudek: «Aj, ti zagovedni!
 Ti velika zmena gadova,
 Z mečem z máno se bojevaj!»
 Zaboj pa meč zavihtí,
 Vragu ščita kos odtrga.
 Meč potegne Ljudek,
 Meč mu zdrsne po koženem ščitu.
 In obá se raznemeta k ranam,
 Z ranami vse stešeta po sebi,
 Okropita vse okrog s krvjo,
 Okropijo nju s krvjó možjé,
 Ki okrog v prehudem klanji so povsod.

Solnce prejde pol dné,
 In od pol dné k večeru že na pol,
 Boj trpí še vedno,
 Ne odstopi se ne sem, ne tjakaj,
 Bije tukaj, bije tam se od Slavoja.

«Aj, ti vraže, bes v té!
 Čemu ti nam piješ našo krv?»

Zaboj zgrabi težki mlat,
 V stran odskoči Ljudek,
 Zaboj više svoj poprime mlat,
 Vrže ga po vragu.
 Mlat letí, ščit se razkoči,

Razskočita se za ščitom
 Ljudekove prsi.
 Duša pa se mlata vstraši težkega,
 Pa izbije mlat še dušo,
 Sežnjev pet mej vojne jo zanese.
 Strah iz grla krik iztiska vragom,
 Radost 'z vojnov Zabojevih zadoní
 In zaiskri z radostnih očij.

«Bratje, aj, bogovi nam so dali zmago!
 V pravo jeden, v levo drugi se razidi trop.
 Iz dolin vseh konje pripeljite sem,
 Naj razgeče les od konj!»

«Zaboj, brate, aj, ti lev udati!
 Ne odnehaj, grmi v vrage!» »

Glejte, Zaboj — ščit odvrže,
 V roko mlat in v drugo roko meč,
 Pa pretrga cesto si tako mej vrage.
 Bilo vragom vpiti je,
 Bilo vragom je bežati,
 Tras z bojišča jih je gnal,
 Krik iz grla jim iztiskal strah,
 Ves razgetal les od konj.
 «Brž na konje, s konji pa za vragi
 Čez dežele vse!
 Nes'te ročni konji
 Krutost našo nánje brž v petah!»

Moštvo brž na ročne konje skoči,
 Skok za skokom poženó za vragi,
 Vdar na vdar in vsi sopejo krutost,
 In letijo ravni in goré in lesi,
 V pravo, v levo vse beží za njimi.

Dere divja reka,
 Val za valom se poganja,
 Zašumé vsi vojni skok na skok,
 Zaženó se čez viharo reko,
 Utopijo vode množstvo tujih,
 Prenesó na drugi breg vse svoje zvesto.

Lej, in v šir in v šir po vseh krajinah
 Ljuti jastreb svoja krila, svoja dolga je razpel,
 Bistro v ptiče se zagnal;
 Zabojevi v šir razgnali se vojaci,
 Po vseh zemljah so hudó podili vrage
 In povsod jih trli in teptali s konji.
 V noči z luno vse za njimi ljuto,
 V dnevi s solncem vse za njimi ljuto.
 Ino zopet v noči temni,
 Za nočjó po sivem jutru.

Dere divja reka,
 Val za valom se poganja,
 Zašumé vsi vojni skok na skok,
 Zaženó se čez viharo reko.
 Utopijo vode množstvo tujih,
 Prinesó na drugi breg vse svoje zvesto.

«Tjekaj, k sivim goram!
Tam dokipi maščevanje!»

«Aj, ti brate Zabojl
Že goré so blizu,
Tam je tropič vragov,
Ali prosi žalostivo.» »

«Ti v krajine se povrni tod,
Jaz pa tod, vse pogubit kraljevo!»

Veter buči v dežele,
Vojske buče v dežele,
V deželé na pravo, levo,
Vojska silna širje sega,
Glas radostni ž njo.

«Brate, aj, tam sivi vrh!
Tam bogovi zmago so darili nam.

Duš obilo tamkaj teka
Po drevesih semtertjà,
Ptiči se in zvér jih boji plaha,
Samé sove ne bojé se.
Mrtve pojmo v vrh pokopat,
Dat bogovom krme,
Rešiteljem svojim tam
Dat obilo darov,
Pa jim mile pesni pét,
Dat orožje vragov jim pobitih!»

Zbigonj.

Poletava golob
 Z drevja pa na drevje
 In premilo toži
 Gorjé vsemu lesu:
 «Aj, ti les, ti širni!
 Letal sem po tebi
 Z golobico drago,
 Z ljubeznivo, z milo;
 Ah, al' hudi Zbigonj
 Golobico vjel je,
 Pa odnesel v grad jo,
 Ah, u grad u trdi!»

Aj, mladenič hodi
 Krog trdnega grada,
 Žalostivo vzdise
 Po premili svoji.
 Od gradú na skalo —
 Sédel je na skalo,
 Žalostno je sedel,
 Molčal z nemim lesom.

Prileti pa golob,
 Žalostivo gruli,
 In mladenič dvigne
 K njemu glavo, pravi:

«Ti, golobče vbogi!
Dolg čas ti je samem'?
Al' kraguljec ti je
Vlóvil tvojo družo?»

««Oni Zbigonj tamkaj,
Na tem trdem gradu,
On ujel je mojo
Ljubeznivo drago
In odnesel v grad jo,
Ah, u grad u trdi!»»

«Ti, golobče, bi se
S kraguljem bil skušal,
Ko bi tebi dano
Hrabro srce bilo;
Ti bi svojo drago
Kraguljcu bil rešil,
Ko bi tebi dani
Ostri nohti bili,
Ti bi bil umoril
Kraguljca si zlobna,
Ko bi imel trdni
Mesojedni kljunek.»

««Aj, mladenič, kvišku,
Na Zbigonja teci!
Ti junaško imaš
Srce proti vragu,
In orožje nádenj
Silno ostro imaš,

Imaš njemu v glavo
Mlat železni, težki!» »

Brž v doline plane,
Tjã po temnem lesu,
Pa orožje vzame,
Težki mlat na rame,
Teče v temnem lesu.
H gradu, k trdnem' gradu.
Pride tjã do grada,
Noč je — vse je temno —
Tolče s pestjo silno.
«Kdo je?» z grada vpije. —

««Jaz sem, lovec zmoten!» »

In odpró se vrata.
Tolče s pestjo silno,
In odpró se druga.
«Kje vladika Zbigonj?» —

««Za veliko sobo.» »
Tam je Zbigonj hotni,
Tamkaj plaka déva.

«Aj, odpri mi lovcu!»

Ne odpre mu Zbigonj.
Pa razbije z mlatom
Silni junak duri,
Pa razbije z mlatom
Zbigonjevo glavo.
Po vsem gradu teka,

Vse pobije v gradu,
Z dévo svojo krasno
Leže on do svita.

Pride rano solnce
V vrh dreves pri gradu,
Pride nova radost
V mladenčevo srce,
Kder device lepe
V silnih rokah var'je.

«Golobica čija?» —

«Vjel jo bil je Zbigonj,
Jéčil, kakor mene,
V trdem jo je gradu.» —

«V les pojdi iz grada!»

Odletela v lés je
In letala semkaj
In letala tjakaj,
Z drevja pa na drevje
Z golobičem svojim,
Z golobičem spala
Je na jedni veji.
Vzveselí se déva,
In z mladenčem svojim
Hodi semtertjakaj,
Kamor se jej zljubi,
Z milim svojim spava
Na postelji jedni.

Kitica.

Vetrichek veje
 'Z knezovih lesov,
 Deklica teče
 V potok po vodo.
 Vode zajema
 V vedra kovana.
 K dekli po vodi
 Kitica plava,
 Kita dišeča
 'Z rož in vijolic.
 «Ko bi jaz znala,
 Kitica krasna!
 Kdo te je vsadil
 V rahlo zemljico,
 Temu bi dala
 Prstenek zlati.
 Ko bi jaz znala,
 Kitica krasna!
 Kdo te je z voljnim
 Ličjem povezal,
 Temu podala,
 'Z las bi iglîco.
 Ko bi jaz znala,
 Kitica krasna!
 Kdo te po hladni
 Vodi je spustil,

Temu bi dala
Venec svoj z glave.»

Začne devica
Kito loviti;
Pade, ah, pade,
V hladno vodico!

Jagode.

Ide mila po jagode
Tjà v zeleni borek,
Ostro trnje si zadere
U nožico belo.
Pa ne more mi predraga
Na nožico stópiti.

«Aj, ti trnje, ostro trnje,
Kaj ji rano delaš!
Zato bodeš, ostro trnje,
Pometano 'z gozda!»

«Čaki, mila, tu v pohladci,
Tu v zelenem borku;
Jaz pa pojdem tjà na loge,
Tam je konjec beli.»

Moj konjiček se na loki
 V gosti travi pase,
 Moja mila pa v pohladci
 Milega si čaka.
 Začne mila žalovati
 Prav na tiho v borci:
 «Kaj poreče moja mati?
 Vedno mi je djala mati:
 Mladenčev se vari!
 Čemu pač se varovati jih,
 Ker ljudje so dobri?»

In prijezdim na konjičku
 Kakor snežec belem,
 Skočim s konja, spnem ga k veji
 Za sreberno uzdo.
 Vzamem devče, prižmem k srcu
 In poljubim usta;
 In pozabi krasna déva
 Bolni trnek v nogi.
 Ljubiva se, milujeva,
 Da zahaja solnce.

«Pojdi, mili, hitro k domu,
 Solnčece se skriva!»

Skočim ročno na konjička,
 Ki je bel ko snežec,
 In v naročje vzamem drago,
 Ž njo odidem k domu.

J e l e n.

Po goráh je tékal jelen,
V svoji lasti poskakvâl,
Po dolinah, po goráh ;
Krasne nosil je rogé,
S krasnimi pa on rogmí
V gosti les je on vdíral,
Skakal je po lesu
Na nožicah urnih.

Glej, in hodil je mladenič po goráh,
On je hodil po dolinah v ljuti boj,
Nosil je na sebi trdno bran,
Ž njo predíral je sovražnikom vrsté.
Zdaj mladenča né več v gorah!
Tu poskočil nánj skrivaj je ljuti vrag,
Spaljéne od zlobe si raznel oči,
Ino vrgel mu je v prsi težki mlat —
Zaječáli so lesovi žalostno,
Ah, mladenču vzel je dušo, dušico!
Zletela skoz lepo tenko grlo,
'Z grla je skoz lepa usta.

Aj, tu leží, topla kri,
Za dušico odletelo teče ;
Črna zemlja vrélo krv pijè
In za njim je v dévi vsaki srce žalostno.

V zemlji hladni mladenič leží,
Na mladenču raste dobec, dob,
Razklada se v veje šir in šir.
Hodil jelen je z rogoma krasnima,
Po nožicah urnih skakal,
V zori v liste spenjal tenko grlo.
Tolpe bistrih se kraguljcev zgrinjajo
Iz vseh lesov semkaj na ta dob
In na dobu vsi zakrókajo:
«V zlobi vruga je mladenič pal,
Žalovale so ga déve vse!»

R o ž a.

Ah, ti roža, krasna roža!
Kaj si zgodaj razcvelà?
Razcvetena zmrznila?
Zmrzla pa si zvenila?
I zvenela se osula?

Zvečer sédem, sedim dolgo,
Da petelin je zapél,
Al' pričakat' nič ne morem;
Treske, luči vse požgem.
In zaspim in sanja se mi v spanji,
Kakor da ubóžici

S prsta desne mi roké
Snél te zlati prstenček,
Zdrl bi dragi kámenček.

Našla nésem kamenčka,
Včakala ne ljubega!

Kukavica.

V širnem polji stojí dobec,
Kukavica na dobcì;
Zakukala, zaplakala,
Da pomladi zmirom né.

Kak' bi žitce nam zorelo,
Ko bi pomlad bila zmirom?
Kak' zorela jablan v sadu,
Ko bi leto bilo zmirom?
Kak' zmrz'valo klasje v kopi,
Ko bi jesen bila zmirom?
Kak' bi devi težko bilo,
Ko bi sama bila zmirom!

Zapuščena.

Ah, vi lesi, temni lesi,
Miletinski lesi!
Ah, čemu vi zelenite
V zimi kakor v letu?
Rada jaz bi ne jokala,
Ne žalila srca:
Al' povejte, ljudjé dobri,
Kdo bi se ne jokal?
Kde moj oček, oček mili?
Zagreben je v jami.
Kde je mati, dobra mati?
Trav'ca na njej raste.
Némam brata, némam sestre,
Ljubega so vzeli.

Skorjanec.

Pleve deva konoplje
Na gosposkem vrtu,
Pa skorjanček vpraša je,
Kaj žaluje vedno.
«Kak' se morem veseliti?
Aj, skorjanče mali!

Vzeli so mi ljubega,
Tjà v kamniti gradek.
Ko bi perce imela,
Pisala bi listek;
Ti, skorjanče majčkini,
Ti bi ž njim tjà letel.
Né peresca, né mam listka,
Da mu pismo pišem;
S petjem mi ga vsaj pozdravlja,
Da žalujem pônjem.»

Zakrokoče v gradu vr(ran) — —
— — — — —

Z b o r.

— — — — —
Vsaki naj bo vladal v svojem rodu,
Možjé pasó, žena hale dela.
In umré li glava rodovine,
Vse blagó se dene v jedno vlado,
Vladika se 'z rodovine zbere,
Ki v korist bo v slavne zbore hodil,
Hodil s kmeti, z lehi in vladikami.
Vstali kmetje, lehi in vladike,
Pohvalili pravdo po zakonu.

Ljubušina sodba.

Aj, Veltava, kaj kališ si vodo,
 Kaj kališ si vodo srebropéno?
 Al' te huda je razrila burja,
 Suvši točo iz nebes širocih,
 Oplaknivši glave gor zelenih,
 Izplaknivši zlatopesko glino?
 «Kak' bi si jaz vode ne kalila?
 Ker v razprtji sta rojena brata,
 Brata zavolj dédine očetne.
 Prepirata kruto se mej sabo,
 Ljuti Hrudoš na Otavi krivi,
 Na Otavi krivi zlatonosni,
 Staglav hrabri na Radbuzi hladni,
 Oba brata, oba Klenoviča,
 Stare krvi Tetva-Pepelove,
 Ki prišel je s Čehovimi polki
 V te dežele blage čez tri reke.»

Priletela družna vlastovica,
 Priletela od Otave krive,
 Na okence sela je odprto,
 V Ljubušini zlati dvor očetni,
 Dvor očetni, v svetem Višegradu,
 Žalovala in tožila milo.
 Ko to sliši nju rojena sestra,
 Sestra njuna, v Ljubušinem dvoru,

Sprosi knežnjo notri v Višegradu,
 Na razsodbo postavíti pravdo,
 Oba njena brata poklicáti
 In soditi jima po zakonu.
 Reče knežnja razposlati posle:
 K Svetoslavu od Ljubice bele,
 Tamo, kder so dobrovine mlade,
 K Ljutoboru s Dobroslavskih holmov,
 Tamo Laba kder Orlico pije,
 K Ratiboru od gor Krkonošov,
 Kder pogubil Trut je kačo hudo,
 K Radovanu od Kamena mosta,
 K Jarožiru, kder so réčna brda,
 K Streziboru od Sazave lepe,
 K Samorodu z Meže srebronosne,
 Po vse kmete, lehe in vladike,
 Po Hrudoša, po Staglava brata,
 Ki sta v vraštvu za dedino očno.
 Ko zberó se kmetje, lehi in vladike,
 V Višegradu, v Ljubušinem dvoru,
 Vsakdo vstopi se po svojem rojstvu;
 Vstopi knežnja se v obleci beli
 Na očetni stol v slovečem zboru.
 Pristopita dve devici modri,
 Poučeni v viteških besedah.
 Jedna ima deske pravdodatne,
 Druga meč, vso krívdo karajoči.
 Proti njima plamen pravoskazen
 In pod njima svetočudna voda.
 Začne knežnja v očnem, zlatem stolu:

«Moji kmetje, lehi in vladike!
 Bratoma zdaj razrešite pravdo,
 Ki razprla sta se za dedíno,
 Za očetno dedino mej sábo.
 Po zakonu večnoživih bogov,
 Bosta naj al' vkup oba vladála,
 Al' pa v ravni se delila meri.
 Moji kmetje, lehi in vladike!
 Presodite moje si izreke,
 Ako bodo po razumu vašem;
 Če ne bodo po razumu vašem,
 Vstanovite njima novo sodbo,
 Ki bi huda umirila brata.
 Vklonijo se lehi in vladike
 In počnejo tiho govoriti,
 Govoriti tiho meju sábo
 In hvaliti zlo izreke njene.
 Ljutobor od Dobroslavskih holmov
 Vstane, začne tako govoriti:
 «Slavna knežnja, v očnem zlatem stolu!
 Premislili smo izreke tvoje,
 Zberi glase po narodu svojem!»
 Brali dévi sodni sta glasove,
 Zbirali sta jih v posode svete,
 Pa jih dali razglasiti lehom.
 Vstal Radovan je s Kamena mosta
 In začel je preštevati glase,
 In večino razglašati v narod,
 V narod, v zbor na razsojenje sklican:
 «Oba rodna brata Klenoviča,

Stare krvi Tetva-Pepelove,
 Ki prišel je s Čehovimi polki
 V te dežele blage čez tri reke,
 Naj mej sábo se tako vgodita,
 Da oba vkup bodeta vladala!»
 Vstane Hrudoš od Otave krive,
 Žolč razlije mu po vsem se drobu,
 Tresó se od jeze mu vsi udje,
 Z roko mahne, ko mlad tur, zarjove:
 «Gorjé ptencem, ko k njim kača zajde,
 Gorjé možem, ko jim žena vlada,
 Možem vladat' možu je spodobno,
 Gré po pravdi dedina prvencu!»
 Vstane v stolu Ljubuša očetnem,
 Reče: «Kmetje, lehi in vladike!
 Slišali ste sramotenje moje,
 Le sodite samí svoje pravde,
 Jaz ne morem sodit' vam prepirov.
 Zvolite si jednacega moža,
 Ki bo s krutim vam železom vladal,
 Ženska roka je za vas preslaba!»
 Vstal Ratibor je z gor Krkonošov
 In začél je tako govoriti:
 «Iskat' pravde v Nemcih je sramotno,
 Pravdo v svetem imamo zakonu,
 Ki prinesli so jo nam očetje
 V te dežele blage čez tri reke.»

Pesen pod Višegradom.

Ha, ti naše solnce,
Trdni Višegrad!
Trdno in predrzno
V strmem ti stojíš,
Ti stojíš na skali
Tujcem velik strah!

Reka pod tábo
Bistra valí se,
Reka valí se,
Veltava močna,
Ob kraji reke
Veltave čiste
Stojí grmov dosti,
Daje mili hlad.
Tu slavček mali
Poje veselo,
Žalostno poje,
Kakor mu srce
Radost al' žalost
Čuje.

Ko bil bi jaz slavec
 V logu zelenem,
 Zletel ročno tjakaj bi,
 Kder draga hodi
 Pozno v večeru,
 Pozno v večeru.
 Kder ljubezen čuti, kar ima življenje,
 S hrepenenjem močnim je želi,
 Jaz ubošček tožim,
 Lepa, za tábo!
 Vsmili se mene,
 Vsmili se mene!

Pristavek.

Bilo je 16. septembra 1817, ko je V. Hanka, bibliotekar Češkega museja, šel obiskat nekega prijatla v mestu Kraljedvoru. Slišal je, da se nahajajo v cerkvi pod zvonikom nektare pušice iz časov husitskih vojsk, o katerih je Žižka to mesto Kraljedvor razdjal. Šel jih je gledat in te starine premetaje zadene na neke liste papirja, ki so bili z latinskimi črkami napisani. Ko jih malo bolj ostro pogleda, se kaj razveseli, ko zapazi, da ima češki rokopis v rokah. Dobil je rokopis v dar za njegove zasluge, pozneje ga je Češkemu museju podaril. Veselje je bilo veliko po vsem Češkem; povsodi so z navdušenjem brali novonajdeni rokopis, zakaj cena njegova je velika. Pesni v njem zapopadene so tolike vrednosti, kakor najizvrstniša dela vseh časov. Zato so bile tudi kmalu prestavljene v druga narečja slovanska in tudi skoro v vse evropejske jezike.

Rokopis je po mnenji zvedenih mož pisan mej leti 1290. in 1310. Pesni so pa, kar se po njih zapopadku soditi zamore, mnogo, mnogo starejše, nektare še iz poganskih časov. Kraljedvorski rokopis se mora tedaj šteti mej najstarejše spomenike slovanskega slovstva in kraljedvorski rokopis je tudi priča, da je slovanska narodna poezija bila že v davnovekosti tako izvrstna in dovršena in še bolj, kakor danes.

Tolmač.

VI. Otročje igre v péseňnah.

Izmed devetnajst «Otročjih iger v péseňnah» je bilo priobčenih osemnajst v «Vrtci»: četrta («Božič odpisuje Najdihojci») leta 1881.; osemnajsta («Rimska cesta») leta 1882.; devetnajsta («Kako je v Korotani») leta 1886.; vse ostale, razven igre «Lêžaj, nínaj, tút ujnáč», ki je vzeta iz Levčeve «Pravde o slovanskem šestomeru» (v Ljubljani 1878, str. 43.), pa leta 1880. Igra «Kakó je v Korotani» je sploh *poslednja* pesen, katero je (leta 1886.) zložil Levstik, takrat že hudo bolán.

V «Vrtci» jim je pesnik dodál te opázke: «Da bi se te pesence laže razuméle do konca, zató se jim dodaje tolmač taciť besed, o katerih je misliti, da ne bodo obče znane.

«Črno kravo, mólzo nášo» (na 3. str.), *Pogonjč*, kdor pomaga pastirju čredo «poganjati», in sploh, kdor kaj «poganja». — Čáda, črna krava. — *Keblica*, neka lesēna posoda (der Kübel).

«Vólí žēnem vitorôge» (na 4. str.). *Vitoròg* je vol «zavitih rogov». — *Kola* (srednjega spola množstvenega števila), to je voz (der Wagen); *križevata kóla*, neokovana, vsa lesena kóla; *križevato koló*, neokovano, vse leseno koló, katero ima samo štiri peresa ali špice, ki gredó po dve in dve vzpóred (parallel) ob péstu (Nabe) gori do platišča (Radfelge), ter se ob péstu na «križ» prerezavajo. — *Prednja*, *zadnja préma*, prednji, zadnji konec vozá. — *Pólza* (Reibescheit) je v prednjej prémi taka deščica, po katerej se drgne in «polzí» svóra (Langwiede). —

Potoglávo je kolo tedaj, kadar je toli végasto, da se zvráča zdaj na vnénjo, zdaj na notranjo stran, ako teče. — *Prégelj* je lesen klin, ki se skozi jarmovo gož ali *trto* (jarmovko) vtakne v prevrtano oje, da se «vpreže» oje k jarmu. — *Rusín*, zamolklo-rujav ter ob jednom tudi morógast vol. — *Od sebe, bov!* tako kmet poganja vola, kadar mu velí, da bi šel «od sebe» ali na levo.

«**Najdihójca**» (na 5. str.). Nekega poletnega dné leta 1878. smo se peljali Levstik, dr. Zarnik z gospo, Jurčič, dr. H. Dolenc z gospo in otroki in jaz v Repnjo, da bi si ogledali Kopitarjev rojstveni dom ter določili, kam naj bi se «velikemu gromovniku» ob stoletnici njegovega rojstva vzdala spominska plošča. Med sinovi dr. Dolenca je bil njegov petletni Miro (Ščitomir), jako živ in razposajen deček. Ko nad Gameljni v nekem klanci stopimo z voza, steče Miro na travnik, pobere smrekovo vejo ter začne kričati: «Hójco sem našel, hójco sem našel!» Levstik ga zatorej pri tej priči krsti za «Najdihojco». — *Samopáša* je žival, katera se hoče vedno strani od črede «sama pasti», in tudi preširen otrok se imenuje samopáš. — *Krpežica* ali krepêlec (der Knüttel). — *Rák* se imenuje osmokrák zato, ker ima «osem krakov» ali nog. — *Samíce* so jerhaste hlače od jedne «same» kože stvorjene, a ne od dveh.

«**Bôžič odpisuje Najdihójci**» (na 5. str.). Ko je «Najdihojca» začel hoditi v šolo, pošlje o Božiči pismo v nebesa Jezušku ter mu naroči, kaj naj mu prinese na sveti večer. Tisto pismo je dobil v roke Levstik, ki je «Najdihojci» po pošti odgovoril s to pesenco, katero je potem leta 1881. natisnil še v «Vrtci». — *Uzem* je Velika noč.

«**Déte jêzdi na koléni**» (na 5. str.). *Kolovôden* je, kdor «kolo vôdi», in sploh, kdor kako stvar «vôdi» (der Anführer). Srb ima svoj poseben ples, ki ga imenuje «kolo» (der Ringelreihen). — *Prehodníca* (namesto: predhodníca), tako se imenuje danica, kakor da bi vedno «hodila pred» vsemi drugimi zvezdami.

«**Vrána pôje: korenják!**» (na 7. str.). *Oslák* je nekaj plevel (die Ackerwinde). — *Vdôd* ali vdêb (der Wiedehopf). — *V pustív* ili Dolenjcu znači: iti po svetu in se potem nikoli ne povrniti domov ter nikoli ne dati glasú o sebi. — *Zamórske* je, kdor prebiva «za morjem» ali na onej strani morja; «mur»

ali «murin» je črn človek (der Neger), a ne «zamorec» ali «zamurec».

Cesarič (na 8. str.) je cesarjev sin, a *kraljič* kraljev sin, *cesarična* cesarjeva hči itd.

«*Kádar se otròk učí držati žlícó*» (na 8. str.). *Obèroč* je, kdor z «obema rokama» jednako lehkò dela: z levico, kakor z desnico. — *Gredoč* ali hitro opraviti.

«*Pédenj-člòvek in láket-brada*» (na 9. str.). *Pédenj-člòvek* ali *pedànj-člòvek*, možiček, velik samó jedno «péd» ali en «pedànj». — *Láket-brada* ali *lakát-brada*, to je brada, dolga en «láket» ali en «lakát» (en vátal). Te dve imeni: «pédenj-člòvek» in «láket-brada» čitamo res v Valjavčevih pripovedkah na 180. in 184. strani. — *Hrkalo* je šalivo rečeno, namesto dušník ali grlo, ker ž njim «hrkamo». — *Zrkalo* ali okó.

«*Kolina*» (na 10. str.). *Fetrne klobase* Gorenjec imenuje *prtene klobase*. Pravimo tudi *koline*, *kolín* v množstvenem številu.

«*Kádar pridejo vojáki*» (na 11. str.). *Tromba* ali *trobenta*. — *Pešák* ali *péšec*. — *Telečák* ali *tornister*, ker ima na sebi «telečo» kožo. — *Topnik* ali *kanonir*. — *Vozatáj* ali *vojaški voznik*: ein Mann vom Fuhrwesen. — *Stražáj* ali *stražnik* (der Wächter). — *Zemlje ròv*, kdor zemljo koplje ali «rúje» (der Pionnier, Schanzgräber). — *Konjekov* je *vojaški kovač*, ker «konje kuje». — *Částnik* ali *oficir*. — *Vlástnik* ali *oblastnik*. — *Zób zobí* (ženskega spola), žito, katero konj «zoblje», posebno oves.

«*Málo tácih móž*» (na 12. str.). *Premetèn* ali *umen* (geschickt). — *Strugotíne* ali «óblanje» (die Hobelspäne). — *Zglávník*, debel pànj, kateri se déne v peč, da bolje gorí.

«*Kádar otròk loví luno in zvezde*» (na 13. str.). *Kopitláček* se majhen otrok imenuje zató, ker z nogama «kopitlá» ali brca.

«*Cvilimóž*» (na 15. str.) je otročja igrača od kavčuka, podobna trebušatemu možičku, kateri zapiska in «zacvili», če mu kdo trebuh stisne. Beseda je narejena tako, kakor Najdihojca ali Poskočizabica.

«*Psiček láje: hòv, hov, hòv!*» (na 16. str.). *Volčè* mladi volk. — *Medvedíč*, mladi medved. — *Zájtrek*, das Frühstück. — *Dudeldú*, takó nekakó volk zavija (túli). — *Rúkatí* ali *mukati*, kakor zná vol ali krava, kadar se glasi.

«Otròk sedí očetu na koleni» (na 18. str.). *Kukec* ali prasíček; takó po nekaterih krajih govore Primorci.

«Rimska césta» (na 19. str.). *Nedoroga* ovčica je ona, katera še né prišla do *rogov*, rekše, katerej še néso rogovi vzrastli.

«Kakó je v Korotáni» (na 21. str.). *Góža*, e, ženskega spola, tudi *góž í*, je ženskega spola, to je: dobro debelo, usnjéno, a na sredi votlo kolesce mej ročnikom in cepcem na mlatilnih cepéh, das lederne Rädchen (Rolle) zwischen dem Stiele und dem Dreschflegel. — *Slokobéder*, dra, o, adj., sloka ali kriva bedra (stegna) imejóč. — *Lóza*, e, ženskega spola; notranjska in belokranjska beseda, ki znači isto, kar gozd, der Wald. — *Smučí, čij*, ženskega spola, navadno le v množini. Ta beseda po Krasi znači der Schlitten, kar se po drugod imenuje: *saní* ali *sení*, tudi: *sánke* ali *sénke*; a okrog Loža, Oblók in Lašč ljudjé *smučí* imenujejo nekako naredbo v hôjo po snegi. V take smučí se pod vsak podplat priveže lahka in dolga deska, ter se s to napravo potem zeló naglo teče po debelem in prhkem snegi. V tej pásenci so smučí isto, kar Nemcu slóve: Schlittschuh. — *Samotež* vozi človek. če sam poteza ali vleče, a *muhotež*, ako se z muho ali z muhami poteza ali vozi. Beseda *muhotež*, je nova, narodu neznana, — *Zvižgati*, zvižgem ali zvižgam, glagol, pfeifen; staroslovenski: zviždati, zvižda, zviždeši. — *Rahla* kokoš, kadar najglasneje kokače, kar Gorenjec imenuje kokodaskati ali kokodakati. —

VII. Različne poezije:

Izmed triindvajset poezij tega poglavja je bilo pet natisnjenih v «Vrtci» (leta 1874., 1875., 1877., 1880., 1882. in 1883.), dve v «Mladiki» leta 1868; po jedna v «Pesnih», (oziroma Bleiweisovem koledarčku za leto 1854.), v «Glasniku», v «Vodníkovem spomeniku», v «Novicah», v «Pavlihi», v «Ljubljanskem Zvonu» in v Stritarjemu «Zvonu»; štiri so izšle na posamičnih listih, ostale so zajete iz pesnikovih rokopisov. Podrobne podatke beri v «Kazalu»!

«Božična pesen» (na 25. str.) močno spominja na *Platnovo* popevko «Die Christnacht», o kateri bi mislil vsakdo, da je brez dvojbe provzročila to lepo slovensko pesen iz dijaške dōbe pesnikove; a pesnik sam to oporeka. Levstik namreč v svoji doslej ne še natisnjeni kritiki Cegnarjevega «Pegama in Lambergarja» piše takó: «Očitali so mu (namreč Levstiku), da je njegova «božična» po mislih enake nemške poezije, katero je zložil *Platen*, in da je tudi v zunanji obliki podobna ji, kar se gotovo ne dá tajiti; pa vender pred očitanjem od *Platnove* pesmi še slišal ni.»

«Ne boj se!» (na 32. str.). Ta gazela je posvečena *Franji*.

«Diguž» (na 34. str.) je imel svojo kovačnico v sedanjí Jeričevi hiši v Gabrovki pod Sv. Križem, ob vodi tik pota, ki drži iz Gabrovke na Pretržje. Tako mi poroča g. J. Jeglič, nadučitelj pri Sv. Križi poleg Turna. — Levstik je vedno trdil, da je bil kovač Diguž takšen, kakor ga je opisal v tej pesni in da je s svojo ženo ravnal tako, kakor on pripoveduje.

«Pomlad i jesen» (na 35. str.). *Moravče* so vas pri Sv. Križi poleg Turna.

Basni «Pes in mačka» (na 38. str.) in «Vrabec in konj» (na 42. str.) je Levstik vedno štel za svoje, dasi sta ji «Vrtcu» poslala dva druga pesnika; a Levstik je obe basni korenito prenaredil. — *Zob, zobí* (reci zub, zobí, na 42. str.) ženskega spola, znači vse ono, kar se zoblje; med konjsko krmo je to posebno oves. Levstik, «Vrtec» 1883, 40. str.

Basen «Mačka, miš in miška» (na 39. str.) je bila prvič natisnjena brez podpisa v Einspielerjevem «Šolskem Prijatliju», (leta 1852, na 199. str.) z opazko «po nemški». Levstik jo je po svoje prenaredil, v «Vrtci» (1882, na 72. str.) natisnil ter tudi v rokopisu uvrstil med svoje pesni.

«Novemu županu dr. E. H. Costi» (na 43. str.). Dné 8. junija 1864. je bil dr. *E. H. Costa* izvoljen za župana ljubljanskega. Narodna društva so mu dné 16. julija 1864. napravila bakljado s petjem. Pevci so ob tej priliki peli to «veliko pesem novemu županu posvečeno», katero je zložil Levstik. — «*Razsodni žreb*» v devetem verzu je umeti takó: Pri županovi volitvi sta imela kandidat nasprotne stranke in dr. E. H. Costa,

kandidat narodne stranke, jednoliko glasov. Žreb je odločil za dr. Costo.

«**Novoletno voščilo mestnega bobnarja**» (na 44. str.). Ves naslov na posamičen listek natisnjene pesni je tak: «Voščilo za novo leto 1866. častitemu občinstvu ljubljanskega mesta spoštljivo poklanja *Anton Žan*, mestni uradni služabnik in mestni bobnar.»

Pesni «**Živio novo leto 1865!**» (na 45. str.), «**Voščilo za novo leto 1870.**» (na 46. str.) in «**V slobó gospôdi čitalničnim družabnikom**» (na 47. str.) je zložil pesnik na prošnjo *Janeza Tomažiča*, tedanjega sluge ljubljanske čitalnice. Vse tri pesni so tiskane na posamičnih listkih.

«**Nadgrôbni kamen**» (na 50. str.). Ves dotični napis pri Sv. Krištofu slôve: «Tukaj počiva *Marija Gorograjšek*, v Ljublanici utonila 29. junija 1876. v 22. letu svoje dôbe.

Ta gomila
Mlad pod sábo skriva cvet;
Utonila
Sredi sem najslajših let;
Mati mila
Za menój se bridko joka,
Ki edinega otroka
V jamo to je položila.

Verz «*Njemu* srce poka» je tedaj poznejši rokopisni datek, katerega je Levstik zapisal dné 14. vinotoka 1876. Ta «*Njemu*» je pesnik sam, ki je to deklico rad videl. Marija Gorograjšek se je na sv. Petra in Pavla dan 1876. peljala v veseli družbi po Ljublanici na barjè. Ko se družba vrne v Ljubljano, preobrne se čoln pri sv. Jakopa mostu, da so utonile tri osebe.

«**Nadgrobní napisi**» (na 51. str.). Komu veljajo prvi trije napisi, ni mi znano. Četrty napis je narejen *Ferku Kozjaku*, mesarskemu mojstru, hišniku in ljubljanskemu meščanu, ki je v svojem 35. letu umrl v Ljubljani dné 11. julija 1869. leta. — Peti in šesti napis je zložen *Jarneju Hočevanju* iz Velikih Lašč,

ki je v 71. letu svoje dôle umrl 4. novembra 1875. leta, in njegovi ženi *Mariji Podbojevi*, ki je umrla 6. oktobra 1865. v 58. letu svoje dôle. Glej «Ljubljanski Zvon», 1889, na 380. str.

«Uganke» (na 52. str.). Prva uganke je črka *l*, druga «*jezik*», tretja rožiček nad črkami *č*, *š*, *ž*.

VIII. Zabavljice in pušice.

Iz rokopisov pesnikovih je vzetih štiriindvajset zabavljic; iz njegovih «Pesmij» devet; iz «Pavlihe» tudi devet; iz «Slovenskega Naroda» dve. — Natančnejše podatke glej v «Kazalu»!

«Ob smrti slovenskih časnikov» (na 79. str.). Tistim, katerim je menj znana žalostna zgodovina slovenskega časnikarstva, se morebiti ne bodo nepotrebni zdeli nastopni podatki:

«*Slovenija*» je bila prvi večji politični list slovenski, ki je izhajala po dvakrat na teden v Ljubljani od dne 4. julija 1848. do 29. marcija 1850. Prvi urednik ji je bil M. Cigale, drugi K. Dežman in zadnji Fr. Cegnar. Namesto nje je dne 2. aprila 1850. začel izhajati uradni «*Ljubljanski Časnik*», katero je uredoval Bl. Potočnik in pozneje s Cegnarjevo pomočjo prof. Dragotin Melcer. Po dvakrat na teden je hodil na dan do konca leta 1851.

«*Pravi Slovenec*» je bilo ime časniku («za podučenje naroda»), ki je v zalogi Janeza Giontinija izhajal ob ponedeljkih v Ljubljani. Urednik mu je bil vrli pisatelj *Fr. Malavašič* (1818 do 1863), ki gotovo ni zaslužil Levstikove graje. Cf. Marn, *Jezičnik*, XIX. 20 — 23 str.

«*Vedež*» (na 79.). Ta «časopis za šolsko mladost» je izhajal v Egerjevi tiskarni od dne 6. julija 1848. do konca leta 1850. «Njega oča», g. *Ivan Navratil*, je bil leta 1851. poklican za oficijala pri c. kr. najvišjem sodišči na Dunaji. Glej Marn, *Učiteljski Tovariš*, 1891, list 1, na 6. in 7. str.

«*Roman*» (na 80. str.). «*Svetin*» se ob kratkem imenuje znani Zieglerjev roman «Sreča v nesreči ali popisovanje čudne zgodbe dveh dvojčkov», ki je bil prvič natisnjen leta 1839, drugič pa ga je dal na svetlo Ivan Tomšič leta 1882.

«Slovensko slovstvo» (na 82. str.). Izmed pisateljev, katere navaja Levstik v tej satiri, utegnil bi mlajšemu rodu najmenj znan biti *Mikovec* (na 85. str.). Ferdinand Břetislav *Mikovec*, porojen 1826. v Sloupi, umrl 1861. v Pragi, bil je znamenit pisatelj in arheolog češki, ki je svoje spise priobčeval v češkem in nemškem jeziku.

Rajnega narodnega pesnika *Kančnika* (na 85. str.) se Levstik često spominja v svojih spisih. V «Vrtci» je dal tiskati leta 1882, na 175. strani nastopno pesen Kančnikovo:

Kakó na Krki zvoní.

Stara pesen Kánčnikova.

Bóm, bom, bóm	Bóga hváli
Bóm še dál	Noč in dán;
Po sih mál	Vsi fantíči
Z' en bokál!	In deklíči,
Bómo píli,	Vsi črvíči
Vin' točlí,	Ríbe, ptíči —
In hvalíli	Vsaka stvár
Vsi Bogá:	Za ta dár
On ga dá	Hlapec íno
En kozárček	Gospodár!
Ali dvá.	Vsi molímo
Vse stvarí hvalíte gá:	In častímo,
Mož, ženíca,	Zahvalímo,
Brát, sestříca,	Stvárníkà,
Golobíca,	Ker od njega
Prepelíca,	Vin' dobímo! —
Jarebíca,	Jaz tegà
Kukavíca,	Dóbregà
Volk, lisíca	Očetá nebéškegà
In kozíca!	Bom častíl,
Tudi vrán	Dókler živ
In podgán	Bóm, bom, bóm
	Žív bom — bóm!

Levstik je tej pesenci dodal nastopno opazko:

«*To so verzi*», — tako je Kančnik rekal pesnim, katere néso bile odmenjene petju, kakeršna je tudi ta. — Upotrebljam tukaj brez nobenega pomiselka *zdanji pravopis*, in sam ne vém, zakaj bi ga ne smel.

«*Ta pesen je skovana ino v déžél dana od enega pesmij-skladalca, ki né imel levega palca*,» — tako se je časi v šali podpisal pokojni Kančnik. Levi palec si je bil odstrelil na lovu. — Kančnik je bil učitelj na Dolenjskem, ter, ako se ne motim, najprvo v Velikih Laščah, mej Turjakom in Ribnico, potem na Krki (Obergurk), ter poslednjič v Dobropoljah (Gutenfeld), mej Krko in Velikimi Laščami. V Dobropoljah je umri nekako 1841. ali 1842. leta. Zgornjo pesen je bil stvoril na Krki brez nobene dvojbe, ker so Laščani vedno pripovedovali, kar sem često slišal tudi jaz, da se je imenovala: «kako na Krki zvoní.» — Naš pesnik Andrej Kančnik je imel sina Jožefa, pravega desetega brata, ki je bil tudi narodni pesnik ter je leta 1876. v Beljaku v Dravi utonil. Glej v tržaški «Edinosti» (1889, list 59, 60) Ivana Zupanca spis, «Konec neznane pesnika».

«**Skrilovska modrost**» (na 86. str.). To zabavljico na slovenske župane je zložil Levstik dijak v petdesetih letih našega veka ter jo izročil prosjaku *Pikinemu Jožku*, ki jo je potem za denar in pijačo popeval. Pozneje jo je «Srobočan», t. j. Levstik, natisnil v «Slovenskem Narodu» (1879, 87. in 88. št.) ter ji dodal nastopni komentar:

Skrilovska modrost in «Pikin Jožek». Gospôda slavna! Jaz ne verjamem, da bi se kdo izmej vas bil nadejal, tukaj poslušati denes razpravo, kakeršno sem se vam namenil podati. Vajeni ste živih in osoljenih šal, a te bi meni zdaj ne bile prelahko delo, ker imam na glavi obilo družega, trudljivega pôsla. Zatorej vas prosim uljudno, da se zadovoljite s tem, kar vam podajem samo zato, ker ne morem boljšega.

Moj denašnji razgovor se ima ozirati v leta, katera so uže minila. Stvar se je vršila v petem desetletji zdanjega veka, To je bilo tedaj, kadar so prvič kmetom postavljali župane. kateri še zdaj oblastujejo po deželi — čast in slava jim bodi! Pred županom so kmetom vladali možjé, katere je svet nemški imenoval «oberrihtarje».

Zdanji Sloven je uže davno vaje županov, a ti oblastniki so tudi res taki, da umejo do konca, kakšno moč in koliko je imajo. Zato naj bi nihče ne mislil, da sem se nakanil stvoriti zabavo zdanjim županom ali občinski svétnikom. Takó ne bodi! Govoriti hočem le o županstvu v prvih časih, in samo te čase udriha tudi pesen, katero imamo slišati na konci.

Neki velikaši od selskih županov so namreč bili óna leta napahneni, ker jim je bila nova čast obrodila nov greben. Po konci so nosili glaro, kakor da jim je nebo in zemlja pokorna, in ústili so se, kako bodo kleščili kmeta, davno vajenega pokorščine. Čudo né, ako se je kmet siromak bal in plašil, kadar mu je od vseh stranij letelo na úho, kolikšna je županska oblast, in kaj si je rekel onegov župan ter kakó je pretil kakšen svetnik ali *mož*, kakor so jih tedaj imenovali.

Res je tacih županov bilo samo nekaj, po deželi razkropljenih mej velikim številom razbornih čestitakov; res je tudi to, da so objestni ljudje šalivo kmeta dražili mnogo bolj, nego li je bilo treba; a vrhu tega vender né pozabiti neke *glavne stvari*, in ta je, da se je kmetič uže od starine vaje bil uklanjati *jedinemu gospodu*. Kaj se ne bi? Tako so delali njega dedi in tako je tudi Bog zapovedal. A da bi se zdaj pripogibal tudi *kmetu*? Baš ne! Tu in tam se je kak starec obregn timer; «ne bodite neumni! To se mi zdi narobe svet. Kmetu, ki je kost naše kosti, meso našega mesa? Ali ne robotá, kakor mi? Ali ne plačuje davkov, kakor mi? Ali ga ne pridejo rubit, kakor vsacega nas? Kaj bi to govoril!» — Posebno zaradi tega so na tedanje župane časi padle zbudljive in robate zabavljice, kakor drenove gorjače. — Tako se je bila v onih dnevih na Dolenjskem porodila *nova pesen*, ki je na smeh devala vse, kar se je pripovedovalo o županih. Dolžili so zdaj tega, zdaj onega, da jo je stvoril, mej njimi tudi Dobropoljskega učitelja *Kančnika*, da-si je tedaj uže davno pokojen ležal pod gomilo. A ljudje so dejali, da samo on je bil otovré, ka bi znal takó zapeti. Mnogo pesnij tega moža je bilo namreč slavno znanih in prepevanih mej narodom. A da bi mrtvi Kančnik živim ušesom krožil iz groba, o tem se v zdanjem razsvečenem časi menda uže né prepirati, kar so polagama razumeli tudi sami

kmetje, začeni pritikati necega učenca (to je *Levstika*. Opazka urednikova), na katerem je potlej sumnja ostala do denšnjega dné, če tudi je njega učilnic uže davno konec.

O tej pesni si je narod šepetal na tihem, predno se je pokazala v déžel, a znala je vender še né živa duša. Ali zgodí se skoraj potem, da jo na ves glas *Pikin Jožek* javno zazvengne po starej, zeló žalostnej melodiji, katerih je imel vedno obilo na strežbo, kajti petje mu je bilo namesto kose in motike. Naglo so jo nekateri kmetje od njega začeli prepisovati, in po mnogih krajih dolenjske zemlje jo še zdaj hranijo. A Pikinega Jožka je bilo pogladiti z novci, predno jo je dal iz rok. Često je rekal: «Te pesni jaz ne zapojem izpod obile pol merice žganja ali izpod merice dobrega vina, a kako bi jo dajal prepisavat komur si bodi! Debel teden dnij je bilo treba sedeti za grmom, predno sem si jo vsadil v glavo, a zdaj me greje, kakor nov kožuh po zimi.»

Kdo je bil ta *Pikin Jožek*? — Vem, gospôda, vi to ime slišite denes prvič, a meni je vrli pevec-prosjak še dobro na umi,

Rojen je bil iz Ribnice in v mladosti vzet na vojsko, kder se je bil po mnogih letih doplezal desetniške oblasti. A na starost ga je tepla nezgoda, kakor obilo družih: po sveti je hodil prosjačit ali v Boga ime prosit. Možiček srednje rasti je uže bil prestopil šestdeseto leto, kadar je prepeval omenjeno pesen, a zdaj je zdavna mrtev. To ti je bil prosjak svoje vrste. Nikdar né *molil*, kadar je iskal darov, nego vedno *pél* ter obiral samo najboljše domačine, siromaka se ogibaje, rekoč: «Sleči nazega, če moreš!» Zeló rad se je držal gostilnic, kamor so zahajali gospôda, ker taki vedó, kaj so šale. Ako se je kdaj ob enakih prilikah pokazal kak drug prosjak, brž mu je v dlan stisnil črno petico ter ga potem jezno zapodil, a gospode je tolažil: «*Jaz* sem kralj vseh prosjakov in zató ne bodi tega, da bi moji hlapci ljudem silo delali tam, kder najdejo mene.»

Pikin Jožek je rad prepeval tudi znano ribniško pesen «o konji», ki ima te besede:

Potlej pride *Micina Pika*
Ino vsega konja prežmika.

Ko je odpel «Micina Pika», vselej se je zarežal ter naglo, kakor skokoma, z ribniškim glasom povedal: «tu je bila moja mati in jaz sem nje ljubi sin; zatú se imenujem *Pikin*».

Ta človek je imel nekoliko slavice po svojej okolini, da-si je bil krvavih očij in krmežljiv ter zamazan, časi tudi malo raztrgan, kakor vsak prosjak. Izpod čela so se nánj ozirali samo žandarji, katerih je tedaj mnogo hodilo po deželi. Zato se mu je tudi jednoč nahodoma pripetilo, da so ga v Ribnico na odgon dali z odkazanim potem. Do Ribnice od tam (t. j. od Velikih Lašč. Opazka urednikova) je samo tri ure hoda, a on je potreboval tri tedne: za vsako uro po teden dnij. Obral je v tem časi Obloke, meniševsko zemljo, Cirknico in Bog si védi, kod je še drugod lazil! Kadar napósled vender pride v Ribnico domov — kaj so mu hoteli? Smijali so se gospoda po pisarnah, ker so vedeli, koga imajo pred seboj.

Tak mož je bil po deželi razsejal našo pesen, katera se je imenovala «Skrilovska modrost», kakor bi vse zabavljanje letelo na samo *Skrilovico*, kar ne more biti, kajti Skrilovica je selišče, ki na holmi čepí nad «Dvorsko Vasjo», ter ima zeló malo hiš, a biriča in žandarja nobenega ne. Vidimo, da je pesen te vasi ime nalašč podteknila, namesto drugih pravih imen. Tudi je na konci treba povedati, da pesen zdaj uže né vsa taka, kakeršna je bila prvič; nje oča jo je nekaj popravil, kakor se kaže. To opominam, da bi me kdo ne izkušal na laží staviti, ako mu je morebiti znana v svojem prejšnjem lici.»

«**Hicingerjeva novoletna noč 1860**» (na 89. str.). Nasprotje med Levstikom in Hicingerjem je nastalo zaradi Levstikovega spisa «Napake slovenskega pisanja» («Novice», 1858, 1—28. list), soper katerega sta se oglasila Hicinger in dr. Bleiweis («Novice», 1858, 37., 45. in 46. list). Več o tem glej v «Glasniku» (1859), v Marnovem «Jezičniku» (XII. leto na 62 str.) in v četrtni zvezku «Levstikovih zbranih spisov». — Hicinger je leta 1858. pri J. Giontiniji v Ljubljani dal na svetlo 15 strani v osmerki obsezajočo knjižico «Močni baron Ravbar z dolgo brado». Povest iz slovenske zgodovine. V tej knjižici Hicinger tudi po Valvasorji (XI, 631—635) pripoveduje, kako je Ravbar

Španijola spravil v vrečo. Levstik je v svoji protikritiki to knjižico močno grajal. Sploh Hicinger s svojim Ravbarjem ni imel sreče. Najprej si ga je privoščil Levstik, a pozneje (leta 1886) si je Hicingerjevo knjižico brezvestno — prisvojil g. D . . ., ki jo je v *drugem* natisku dal na svetlo, pa je na naslovnem listu to modro zamolčal, pač pa širokoustno zapisal, da jo je on. — «sestavil». Habent sua fata libelli! — Slovnica, katere omenja Levstik v tej zabavljici je «Praktična nemško-slovenska gramatika» iz c. kr. zaloge šolskih knjig na Dunaji (leta 1856), a te knjige ni spisal Hicinger, kakor je zmotno mislil Levstik, ampak po navodilu g. c. kr. deželnega šolskega svétnika dr. Fr. Močnika je to *prvo* slovensko-nemško učno knjigo za višje razrede ljudskih šol sestavil Bl. Potočnik. Poprej so bile vse učne knjige od drugega razreda dalje samo nemške. — Koledar, katerega v misel jemlje Levstik, je Hicingerjev «Domač koledar slovenski za navadno leto 1859». V tem koledarji je natisnjena Hicingerjeva pesen «Pravi gospodar», katero pa je Hicinger, kakor mu je Levstik dokazal v doslej ne še tiskani protikritiki, vzel iz nekega nemškega abecednika. Sploh pa te zabavljice ni umeti tistemu, kdor ne pozna zgorej navedenih spisov Levstikovih, Hicingerjevih in Bleiweisovih. Zlasti pa bralca opozarjam na Levstikov odgovor «Gospodoma nasprotnikoma». — Spisana je ta zabavljica v naglici s svinčnikom; pozneje je Levstik ni popravljaj, kakor je imel sploh navado popravljati svoje spise.

«V spomin rajnega „Napreja“» (na 95. str.). «Naprej» je izhajal vsak vtorek in petek v Ljubljani od 2. januarja do 22. septembra leta 1863. Tiskala ga je Egerjeva tiskarnica; odgovorni urednik, lastnik in založnik mu je bil Miroslav Vihar, dejanski urednik in najpridnejši sotrudnik pa Fr. Levstik. Ubile so ga tiskovne pravde in nekoliko tudi bojazljivost Viharjeva, kateremu je Levstik preostro pisal. Obe pravdi, kateri je bilo prebiti Viharju in tiskarju Kleinu, in v katerih jedno je bil zapleten tudi Levstik, sta opisani v «Novicah», 1863, list 52; 1864, list 4 in 23, nekoliko tudi v «Ljubljanskem Zvonu», 1881, na 636. str. — To parodijo je dal Levstik leta 1863. za svoje prijatelje tiskati na poseben listič.

«Čitalnica» (na 97. str.). Rokopis te pesni mi je izročil g. *Edvard Hohn*, kateri je zabavljico prejel od pesnika samega. Časopis «*Slovenec*» niso zdanje novine tega imena, ampak tako je bilo imé listu, katerega je na svetlo dajal Andrej Einspieler v Celovci od 14. januarija 1865. do 25. aprila 1867. Levstik je v tem časopisu priobčeval jako pereče dopise soper ljubljanske prvake. — «*Triglav*» je bil časopis, katerega so izdaval ljubljanski rodoljubi po dvakrat na teden od leta 1865. do leta 1870. in to v nemškem jeziku. «Kadar so 'Triglav' na noge spravljali, ni temu početju bilo hujšega nasprotnika v Ljubljani, nego li je baš Levstik bil zató, ker se mu je zdelo, da bi se z nemškim 'Triglavom' pot zgradil političnemu dnevniku *slovenskemu* . . .», Levstik, v «*Ljubljanskem Zvonu*», 1881, na 636. str.

«*Pavliha čitateljem*» (na 104. str.). Levstik je leta 1870. na Dunaji dajal na svetlo zabavljivo-šaljivi list «*Pavliha*», katerega je izšlo samo sedem števil, prva dné 30. aprila, poslednja dné 31. julija 1870. V tem časopisu je Levstik od sile ostro pisal soper svoje politične nasprotnike in osobne sovražnike, a niti svojim prijateljem ni prizanašal. Iz «*Pavlihe*» so zajete zabavljice na stranéh 103, 104, 105, 106, 107, 108, 110, dalje «*Zbornica dr. Tomanu*» (na 121. str.) in «*Slovenska ostuda*» (na 123. str.). Povod so jim dali prežalostni domači prepir med napredno in konservativno narodno stranko («*Slovenski Narod*» contra «*Novice*»), francosko-nemška vojska in drugi javni politični in domači dogodki tistega časa. V to knjigo sem iz «*Pavlihe*» uvrstil iz večine samó tiste zabavljice, katere je Levstik leta 1876. sam priredil za natisek.

«*Na kolodvoru*» (na 104. str.). Ko se je dr. L. Toman meseca maja leta 1870. peljal na Dunaj v državni zbor, sešel se je bil na mariborskem kolodvoru z urednikom «*Slovenskemu Narodu*», Antonom Tomšičem, in drugimi veljavnimi rodoljubi mariborskimi, da bi se sporazumeli in konec naredili nesrečnemu domačemu prepiru. — Glej «*Slovenski Narod*», 1870, list 58, pod nadpisom «*Sloga*».

Tomansko-Svetčev prepir (na 105. str.). Levstik je tista leta hudo prijemal po časopisih dr. *Tomana*, kateremu je očital, da je za gorenjsko železnico in za obilno svoto novcev, katero mu

je dala koncesija te železnica, v državnem zboru ministru Beustu prodal svoje politično prepričanje. G. L. Svetcu, ki je bil takrat državni poslanec, Levstik ni mogel odpustiti, da je leta 1867. glasoval za dualizem in za decemberske osnovne zakone. Danes je vsak razumnik preverjen, da je Levstik g. Svetcu delal očitno krivico; zatorej se nadejem, da mi g. Svetec, ki je osivel v boji za svetinje našega naroda, gotovo oprosti, če sem nekoliko soper njega naperjenih verzov iz «Pavlihe» uvrstil v to knjigo.

«**Molčimo!**» (na 105. str.). Ta zabavljica je v ozki dotiki s prejšnjo. Snovala se je zloga med obema spornima strankama, in «Slovenski Narod» je zato pomirljiveje pisal. Zaradi tega ta list tudi ni opisal cirkniškega tabora in stvarij, ki so se godile na tem taboru. — *Podravske prijatelj* je «Slovenski Narod», ki je takrat izhajal v Mariboru ob Dravi.

«**Mrtvej žabi**» (na 110. str.). To zabavljico je pesnik naperil soper sentimentalne mlade pesnike slovenske. Rokopisni dodatek Levstikov pravi, da mu je misel tej zabavljici rodila elegija «Mrtvemu hrošču» v dunajskem «Zvonu», 1878, na 273. strani. — *Suhár, -harja* (na 111. str.), der Zwieback. — Izpustil sem zadnjo kitico, ker je preosebna in prepoprovita.

«**Tomanu**» (na 113. in 114. str.). *Dr. Simon Strupi* je bil v petdesetih letih sloveč živinozdravnik in voditelj živinozdravne šole na ljubljanskih Poljanah, pozneje profesor v Pragi.

«**Slovanski zlog**» in «**En jezik**» (na 114. str.). Te dve pušici sta naperjeni soper tiste pisatelje (Majer, dr. Toman, dr. Razlag), ki so hoteli v pričetku petdesetih let iz slovenščine in iz srbsko-hrvaškega jezika ustvariti nov književni jezik.

«**Dober svet**» in «**Pevska prostost**» (na 115. str.) merita na Koseskega in njegove posnemovalce.

«**Izvirnost Zorjanska**» (na 116. str.) se obrača soper dr. J. R. Razlaga, ki je leta 1852. in 1853. izdal jugoslavenski zabavnik «Zora», pisan v slovensko-hrvaški mešanici.

Zabavljice na str. 118. in 119. imajo v pesnikovem rokopisu konkretne nadpise, katere sem tukaj, da ne bode zamere, zamenjal s splošnimi.

«**Slovenski Pégaz**» (na 118. str.). *Beraški strah*: Za Ambroževega županovanja (1861—1865) so mestni očetje ljub-

ljanski postavili posebnega redarja, da bi v strah prijemal ljubljanske berače. Imenovali so ga «Bettelvogt», a narod mu je vzdél priimek «Beraški strah». To vam je bil star in suh možiček v dolgi črni suknji, z visokim ogoljenim črnim cilindrom na glavi in debelo palico v roci; čez prsi je imel privezan širok belo-zelen trak in na njem pripet mestni grb. «Beraški strah» je bil v veliko zabavo mladim porednežem, ki so se zadirali vánj, kakor vrane v sovo, a bal se ga ni nihče, najmenj pa berači; zatorej so ga kmalu odpravili.

«**Strgarju**» (na 119. str.). Predmet tej pušici je knjižica «Pesmi. Zložil Lífbor val Búren. Na Dunaji 1876., 16, 32. str. Založil M. Strgár, tisk oo. Mechitaristov. — Glej «Zvon», 1876, na 304. str.

«**Zbornica dr. Tomanu**» (na 121. str.). Meseca junija je nameravala trgovinska in obrtna zbornica v Ljubljani dr. Tomanu izvoliti v deželni zbor, a dr. Toman, takrat že bolehen, je volitev odklonil.

Izpustil sem iz te knjige precejšnje število zabavljic in pušic ter jih prihranil poznejšim rodovom, in to zategadelj, ker so nekatere očitno preostre, druge se obračajo soper živoče pisatelje in politike, in ji napósled tudi zato, ker sem knjigo sestavil za občinstvo, a ne za državnega pravdnika. Tako, mislim, izpolnil sem vsaj nekoliko željo g. prof. Marnu, katero je, opisujoč Levstika (Jezičnik, XXVIII, na 38. str.), izrekel takó: «Naj bi z ostalino ravnalo se pač razborito, narodu v slast, ranjkemu v čast!» Popolnoma mu je nisem mogel izpolniti; vender sem preverjen, da s tem, kar sem poezij vzprejel v to poglavje, nikjer nisem žalil pesnikove česti.

IX. Jéža na Parnás.

Levstik je to satiro na naše književne razmere sam najbolje pojasnil s svojo dodatno pesnijo «*List iz Olomuca*» (na 250. str.). Nekatere osebe, nastopajoče v tej satiri, lahko pogodi vsak, kdor pozna naše razmere; tistim, ki v vsakem pesniku, jezdečem na Parnás, iščejo določnega moža, pa pesnik sam odgovarja:

«To Slovincem v ježi pevec je razkladal,
K znanim glavam *splošna lica* je vrstil.»

Veliki Groga (na 207. str.). To ni tist Veliki Groga, ki sta ga opisala Jurčič in Kersnik v svojem zgodovinskem romanu «Rokovnjači», kar Kersnik izrecno poudarja (Jurčičevi zbrani spisi, X., na 238. str.), ampak poznejši rokovnjač tega imena. Levstikovega Velikega Groga opisujejo «Novice» (1855, na 83. str.) tako: «*Iz Gorenjskega. A. Št.* Še pred desetimi leti je bilo veliko slišati od rokovnjačev. To so bili prava nadloga deželi, ki so po malem beračevali, po malem pa tudi kradli in s silo jemali. Marsikteri poštene ženi, ki ni bila pri volji jim dati masla, špeha, jajc, plečeta ali mesenih klobas, ker družega niso brali, je priletela kaka gorka s šteklačo po grbi. Imenitnejših med rokovnjači je bilo dvanajst, ki so pravico imeli, *križem mavhe* nositi; če bi se bil kak manjši predrznil, mavho na križem djati, so ga dobro opokali in mu naberačeno blago vzeli. Pa nekdanji krajnski komisar g. *Janez Pajk*, sedanji poglavar loške okrajne, je temu počenjanju kmalu v okom prišel; nekaj jih je spravil k vojakom, nekaj v jetnišnico in delavnišnico, drugi so pomrli ali se dela lotili. Poglavar vseh rokovnjačev je pa bil Gregor Hrastnar, po domače *Veliki Groga*. Bil je visoke, čedne postave, enmalo podolzege obraza, snego-belih dolzih las in zmiraj po vojaško oblečen. Zdaj že do malega slep, je prihuljen hodil in se na dolgo palico opiral, da ga je bilo čudno gledati, Bil je razgovoren, dobrovoljin in srčen, ako je dovolj smrduhe pod kapo dobil.

Drugo svoje življenje je sam tako-le popisal: «Moja mati so bili v kamniški fari doma, jaz sem nezakonsk soldašk otrok, rojen leta 1761. v Ljubljani. Okoli dvajset let star pridem k vojakom, bil sem 8 let tambor pri grenadirjih, 12 let sem še kito nosil. Moji vikši so me sprvega radi imeli. Ko sem pa neki večer v Šiški predolgo ostal, sem jo napak zastavil; ko jo pa človek v mladosti napak zastavi, mu je rada zmiraj na poti. Taka se je godila tudi meni. Drugi dan sem bil kaznovan, in potem sem začel vojakom vhažati, pa vender nisem bil nikdar dolgo časa zaprt; palic in šib sem pa brez števila dobil, toda vse

je bilo zastonj. Dvakrat sem bil v batalii, in sicer pri Veroni in Basani. Potem sem bil v vojski vjet in na Francosko peljan. Leta 1812. sem šel z Napoleonom nad Ruse, pa sem na Poljskem ostal. Vsega vkup sem cesarja 29 let služil.» — Ljudje pripovedujejo, da je rokovnjaški poglavar, Veliki Grogga, svoje podložne v Udnem borštu nad Kranjem pod neko krivo jelko poročal, rekoč:

«In nomine patre,
Vzem' jo na kvatre.
Če goršo dobiš,
Pa to zapustiš!»

Šesti dan tega meseca (t. j. meseca marca 1855.) je v 94. letu svoje starosti na *Trsteniku* umrl.»

Kranjski Pajk (na 224. str.). G. Janez Pajk je bil tist čas, ko so rokovnjači najbolj presedali kmetom (1845 — 1850), okrajni komisar v Kranji in je brezozirno zasledoval in preganjal rokovnjače, za kar mu je bil narod zelo hvaležen.

Verzi, katere na 199. in 200. str. govori *Vranski*, so vzeti iz Cegnarjevega «Pegama in Lambergerja». Fr. Cegnar, Pesmi, na 93. in 94. str.

X. Ljudski Glas.

Tako se je imenoval časopis, ki je po dvakrat na mesec izhajal v Ljubljani v letih 1882., 1883. in 1884. Namera mu je bila zabavljati narodnim «kadetom» (t. j. doktorjem, profesorjem, odvetnikom i. t. d.) ter osnovati neko srednjo obrtno-demokratsko stranko, zlasti pa njegovemu izdavatelju in pozneje tudi uredniku, upokojenemu davčnemu uradniku *Ferd. Suhodobniku*, pomagati do kuruluskega stola. Levstik in Suhodobnik sta bila dobra znanca; shajala sta se do malega vsak večer v krčmi, kjer mu je gostobesedni Suhodobnik razlagal svoje ideje, kakó bi bilo osrečiti slovenski narod, Levstik je pa ob Suhodobnikovih troških norce bril.

Récelj, Pipan, Kokolj, Stojec, Lapec, Rogal so bili sotrudniki pri «Ljudskem Glasu», in tistemu, kdor pozna tedanje razmere, je njih prava imena lehkó pogoditi.

Plávež (na 258. str.). »Verjetne priče nam trdijo, da pravo ime Bleiweisovo je slovenski *Plávež*, a nemški uradniki in drugi nevedni ljudje so je izkvarili v nemški Pleiweis in Bleiweis.» Tako sem pisal v životopisu «Dr. Janez Bleiweis», ki je natisnjen v «Slovenskih Večernicah», XXXV, 1880. Omenjam, da sem to zvedel iz ust samega dr. Bleiweisa, ki mi je nekoč pojasnjeval, zakaj se on drugače piše, nego sta se pisala njegova dva brata.

«*Kmetški prijatelj*» (Der Bauernfreund, na 271. str.) se je imenoval časopis, ki je izhajal v Celji od 16. julija 1882. do konca leta 1885. Uređoval ga je dr. Eduard Glantschnigg, tiskal Janez Rakusch.

«*Obrtník*» (na 285. str.) je bil strokovnjaški list, ki je v slovenskem in nemškem jeziku hodil na dan v letih 1883., 1884. (in pozneje iznova v letih 1887. in 1889.). Urednik mu je bil Matija Kunc, tiskala sta ga Klein in Kovač v Ljubljani.

Tudi v tej pereči satiri na naše časnikarje in pesnike je Levstik k «znanim glavam» dodal nekoliko «splošnih lic».

XI. Kraljedvorski rokopis.

Levstik je bogoslovec leta 1853. in 1854. kraljedvorski rokopis preložil na slovenski jezik ter ga dal na svetlo pri Janezu Leonu v Celovci 1856, 12, 54 str. V to knjižico pa je vzprejel tudi pesni «Zbor» (na 363. str. tega zvezka), «Ljubušina sodba» (na 364. str.) ali tako zvani «*Zelenogorski rokopis*», ki je bil «najden» leta 1818., in napósled «Pesen pod Višegradom» (na 368. str.), katero je *Jožef Linda* «našel» uže leta 1816. A kmalu po najdbi zadnjih treh pesnij se je pokazalo, da so *podvržek* in *literarno sleparstvo*. — Toda tudi kraljedvorski rokopis se je takoj iz početka nekaterim učenjakom zdel sumniv (tako n. pr. Dobrovskemu, Pertzu, Kopitarju), ali ko so nemški

pisatelji (Feifalik, prof. M. Büdinger, Wattenbach, dr. Th. Säckel in svojim molčanjem tudi Miklošič) začeli napadati rokopis in pobijati njegovo pristnost, branili so ga dokaj srečno Čehi (prve čase Palacký in Šafařík, pozneje Josip in Hermenegild Jireček). Posebno oster je bil boj za rokopis in soper njega pristnost proti koncu petdesetih let, vendar v tem literarnem boji ni bila popolnoma pobita nobena stranka. Zatorej se je po kratkem premirju proti koncu sedemdesetih let ta znamenita znanstvena vojna vnela iznova, in zdaj med Čehi samimi: rokopis sta zlasti napadala prof. A. V. Šembera in A. Vašek, branila pa poleg drugih V. Brandl in J. Mašek. Vendar je rastlo število rokopisovih nasprotnikov, katerim so se pridružili Rusin Petruszeicz, Rusa Makušev in Lamanskij in Hrvat Jagič, za rokopis pa se je v tej drugi vojni dobi oglasil Sreznevskii in deloma tudi Krek, ki je Šemberovo knjigo »Kdo sepsal kraljedvorsky rokopis roku 1817?» ocenil v »Kresu« I. 360—363. Na kratko, a pregledno opisuje ta boj do leta 1880. knjiga »Geschichte der slavischen Literaturen von A. N. Pypin und V. D. Spasović, Leipzig, 1884, II. 2», zlasti na straneh 27—51. Ravno tako Jagič, Archiv f. slav. Philologie, IX. 336 et seqq.

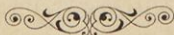
Iznova je viharji literarni boj izzval l. 1886. prof. dr. T. G. Masaryk v praškem časopisu »Athenaeum«. V tem znanstvenem časopisu in nekoliko tudi v Jagičevem »Archivu« sta prof. Masaryk in prof. J. Gebauer, katerima so se pridružili še češki učenjaki prof. dr. Jaroslav Goll, prof. dr. Jos. Král, prof. dr. Avg. Seydler, prof. dr. O. Hostinský, skriptor Jos. Truhlář, prof. Jindř. Vančura, Jaroslav Vlček, dr. J. Polivka, M. Opatrný in dr. v letih 1886—1889 neovrljivo dokazala, da je kraljedvorski rokopis *Hankov podvržek*. Za to mnenje govore tehtni paléografski, jezikovni in zgodovinski razlogi, katerih niso mogli podreti prof. dr. Kalousek, prof. Hattala, prof. Tomek, dr. J. Gregor in drugi zagovorniki kraljedvorskega rokopisa zlasti, ker so rokopisovi nasprotniki na dan spravili tudi vire, po katerih je Hanka rokopis ponaredil. Kemična analiza, katero je naredil prof. Bělohoubek in od katere so se toliko nadejali zagovorniki pristnosti kraljedvorskega rokopisa, ni dokazala ničesa, zakaj soper tega praškega kemika se je oglasil prof. Wislicenus v Lipsiji, ki popol-

noma pritrjuje Gebauerju ter pravi, da se niti 35 let stara pisava kemičnim pôtem ne da ločiti od 200 let stare, še menj pa od pisave iz 14. veka! (Athenaeum, 1887, na 74.—76. str. cf. Oblak, «Ljubljanski Zvon», 1888, na 447. in 448. str.) Kdor se zanima za to vprašanje, najde si ogromnega znanstvenega gradiva, katero so nakopičili zgoraj navedeni češki učenjaki v časopisu «Athenaeum» (leta 1886—1889) pod naslovom «Materialy k vědeckému posouzení Rkko z RZho», kakor tudi v dotičnih letnikih Jagičevega «Archiva» rokopisovi zagovorniki pa zlasti v «Osvěti». Posebno pa je priporočila vredna knjiga «Poučení o padělaných rukopisích Královédvorském a Zelenohorském. Pro širší kruhy intelligence české napsal J. Gebauer, v Praze, 1888, 8, 78 str.».

Levstikov prevod sem uvrstil v to knjigo, ker se mi zdi, da sta Kraljedvorski in Zelenogorski rokopis brez ozira na njiju pristnost že zaradi svoje literarne zgodovine zanimiva in da bode marsikdo oba rad bral že iz tega razloga. Ne smem pa zamolčati, da Levstik leta 1853., ko je prelagal rokopis, staročeškega jezika ni bil popolnoma zmožen in da je zatorej marsikatero besedo napčno poslovenil. Pozneje (leta 1876.) je prve tri pesni (na 313—327. str.) iznova preložil, pri drugih pa samo tu in tam kakšno besedo popravil. Zatorej so prve tri tukaj natisnjene po Levstikovem rokopisu, vse ostale so pa vzete iz zgoraj navedene celovške knjižice.

V Ljubljani, na sv. Nikolaja dan 1891.

Fr. Levec.

K a z a l o.

Z zvezdico * zaznamenovane poezije doslej še niso bile tiskane. — Vsem poprej že natisnjenim poezijam je pridejan vir, kje so izšle na dan. — *Ležče tiskana letnica v oklepih* poméni, kedaj je dotično pesen Levstik sam priredil za natisek; letnica *pod tekstom* pa kaže, kedaj je pesnik dotično pesen zložil.

VI. Otroče igre v pésencah.

	Stran
Črno kravo, molzo našo. — Vrtec, 1880. — (1883)	3
Voli ženem vitoroge. — Vrtec, 1880. — (1883)	4
Najdihojca, palček naš. — Vrtec, 1880	5
Božič odpisuje Najdihojci. — Vrtec, 1881	5
Dete jezdi na koleni. — Vrtec, 1880	6
Vrana poje: korenjak! — Vrtec, 1880	7
Kadar se otrok uči držati žlico. — Vrtec, 1880. — (1883)	8
Ležaj, ninaj, tut ujnáč. — Pravda o slovenskem šestomeru, 1878	9
Pedenj - človek in laket - brada, kako sta se metala. — Vrtec, 1880. — (1883)	9
Kolina. — Vrtec, 1880. — (1883)	10
Kadar pridejo vojaki. — Vrtec, 1880. — (1883)	11
Malo taciš mož. — Vrtec, 1880	12
Gosli. — Vrtec, 1880	13
Kadar otrok lovi luno in zvezde. — Vrtec, 1880. — (1883)	13
Cvilimož. — Vrtec, 1880. — (1883)	15
Psiček laje: hov, hov, hov! — Vrtec, 1880. — (1883)	16
Otrok sedi očetu na koleni. — Vrtec, 1880	18
Rimska cesta. — Vrtec, 1882. — (1883)	19
Kako je v Korotani. — Vrtec, 1886. — (1886)	21

VII. Različne poezije.

Božična pesen. — Pesmi, 1854. — (7. okt. 1876)	25
Umetelnik. — Glasnik, 1858, I. — (28. sept. 1876)	25
Žensko lice. — Mladika, 1868. — (20. sept. 1876)	31
* Ne boj se!	32
* Grm	33
Diguž. — Mladika 1868. — (1876)	34

Pomlad i jesen. — Vodnikov spomenik, 1859. — (23. sept. 1876)	35
Jež in lisica. — Vrtec, 1874. — (22. okt. 1876)	36
Pes in mačka. — Vrtec, 1877	38
Mačka, miš in miška. — Šolski Prijatelj, 1852, Vrtec, 1882	39
Vrabc in konj. — Vrtec, 1883	42
Novemu županu. — Novice, 1864	43
Novoletno voščilo mestnega bobnarja	44
Živio novo leto 1865!	45
Voščilo za novo leto 1870	46
V slobo gospodi čitalničnim družabnikom	47
* V slavni god gospodu dr. Valentinu Zarniku	49
Ljubljanski Sokol. — Pavliha, 1870	50
* Nadgrobnni kamen. — (14. okt. 1876)	50
* Nadgrobnni nadpisi.	51
Uganke. I., II., III. — Vrtec, 1875, 1880	52
* Vremenski prerok Pogodnik	55
Lesnike. — Zvon, 1870. — (10. febr. 1876)	61

VIII. Zabavljice in pušice.

* Ob smrti slovenskih časnikov	79
* Roman	80
* Svetemu Eliji	82
* Slovensko slovstvo	82
Skrilovska modrost. — Slovenski Narod, 1879. — (1879)	86
* Hicingerjeva novoletna noč 1860	89
V spomin rajnega »Napreja«	95
* Čitalnica. Narodna pesen	97
Žežnjalo. — Pavliha, 1870. — (1876)	103
Pavliha čitateljem. — Pavliha, 1870. — (1. okt. 1876)	104
Na kolodvoru. — Pavliha, 1870	104
Molčimo! — Pavliha, 1870	105
O zdanjem času. — Pavliha, 1870	106
Francosko-pruska vojska. — Pavliha, 1870	107
Slovenska zloga. — Pavliha, 1870. — (1. okt. 1876)	108
* Mrtvej žabi. Solznodolska pesen	110
Resnica. — Pesmi, 1854	113
Tomanu 1, 2, 3. — Pesmi, 1854	113
Slovanski zlôg. — Pesmi, 1854	114
En jezik. — Pesmi, 1854	114
Dober svet. — Pesmi 1854	115
Pevska prostost. — Pesmi, 1854	115
Svarjenje. — Pesmi, 1854	116
Izvirnost Zorjanska. — Pesmi, 1854 (1861)	116
Slovenska kritika. — Pesmi, 1854	116

	Stran
* Homer Koseskega	117
* Ren	117
* Prepisovalcu	118
* Beraštvo	118
* Slovenski Pegaz	118
* Mlademu pesniku	118
Strgarju. — Slovenski Narod, 1876. — (9. okt. 1876)	119
* Polemiku (1878)	120
* Zgodovina iz Kopra (1881)	120
* Domišljavemu prvaku	120
* Ἐφη αὐτός	121
Zbornica dr. Tomanu. — Pavliha, 1870	121
* Bona opera	121
* Gnus	122
* Kdo je srečen?	122
* Terusu	122
Slovenska ostuda. — Pavliha, 1870. — (1. okt. 1876)	123
* Slovenci	123
* Uk — (19. sept. 1876)	124

IX. Ježa na Parnas.

Ježa na Parnas. — Pesmi, 1854	127
* List iz Olomuca	250

X. Ljudski Glas.

* Ljudski Glas (1884)	257
---------------------------------	-----

XI. Kraljedvorski rokopolis.

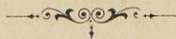
Kraljedvorski rokopolis	313
-----------------------------------	-----

Tolmač	371
------------------	-----

Tiskovni popravki:

- Na 46. str. v zadnji vrsti od spodaj beri slovenski namesto slevenski
 » 152. » » 12. vrsti od zgoraj beri povzdignejo namesto povzdigneje
 » 166. » » 8. » » spodaj » blagóst namesto blagsót.

Založila Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg v Ljubljani.

STRITAR JOS., *ZBRANI SPISI*. 6 zvezkov v 8°
mehko vezanih stane 15 gold., v platno vezanih
18 gold. 60 kr., v francoski vezbi 20 gold. 70 kr.

GREGORČIČ S., *POEZIJE*. 8°, 160 strani. Druga
pomnožena izdava. Elegantno vezana knjižica se
zlatim obrezkom stane 2 gold., nevezana 1 gold.
20 kr.

FUNTEK A., *GODEC*. 8°, 100 strani. Po ljudski
pravljici o Vrbskem jezeru spisana. Cena 1 gold.
20 kr., elegantno vezana knjižica stane 1 gold.
80 kr.

FUNTEK A., *ZLATOROG*. 8°, 95 strani. Po
Baumbachovem izvirniku z dovoljenjem pisate-
ljev in založnikovim poslovenjena planinska
pravljica iz gorenjskih planin. Cena vkusno vezani
knjižici 2 gold.

AŠKERC ANTON, *BALADE IN ROMANCE*. 8°,
155 strani. Cena broširani knjigi 1 gold. 30 kr.,
v izvirne platnice elegantno vezani 2 gold.

SCHEINIGG J., *NARODNE PESNI KOROŠKIH
SLOVENCEV*. 8°, 462 strani. Cena mehko
vezani knjigi 1 gold. 70 kr., elegantno vezana
stane 2 gold. 45 kr.

BEDÉNEK JAKOB, *OD PLUGA DO KRONE*.
Obširni zgodovinski roman, zajet iz kranjske po-
vestnice. Mehko vezan stane 1 gold. 50 kr., v
platno vezan 2 gold.

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

COBISS

00000375456

